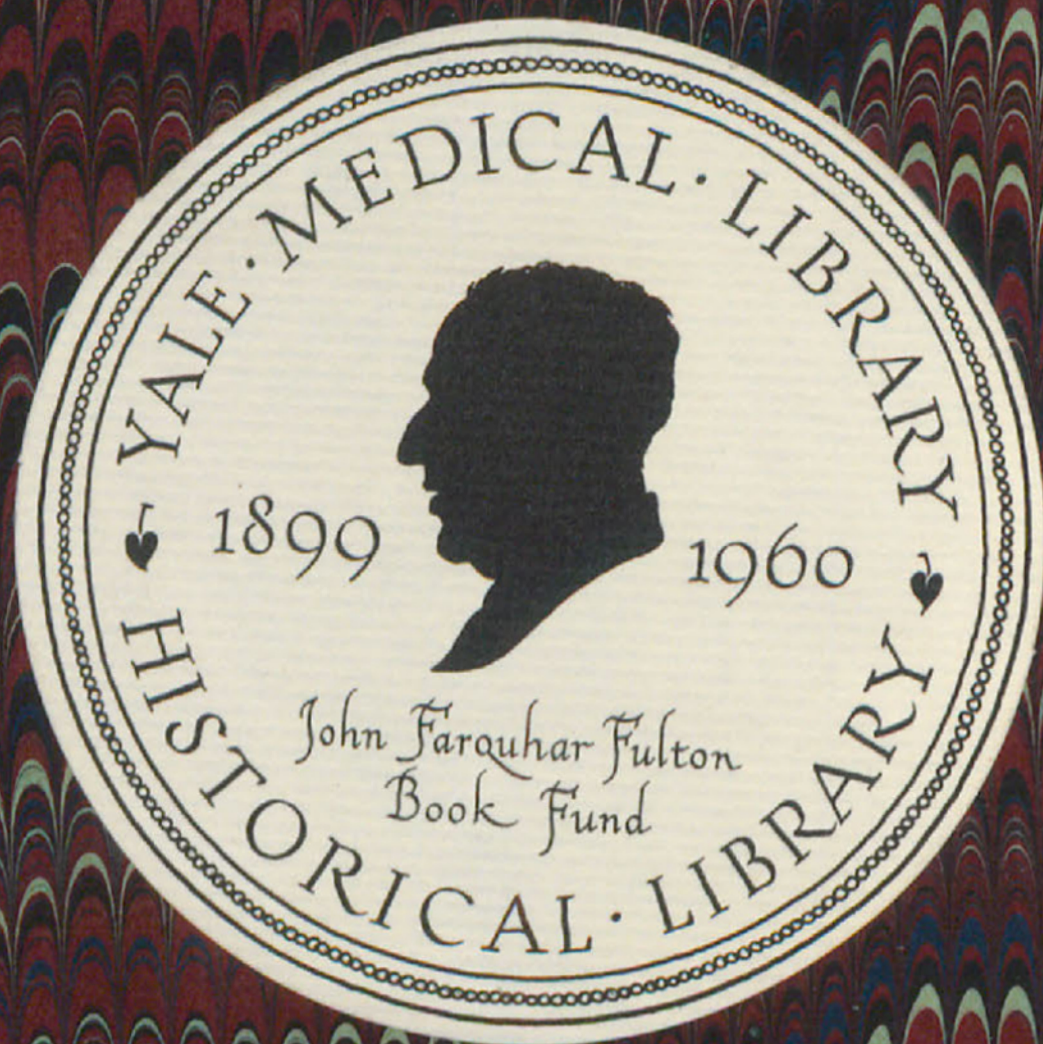

YALE · MEDICAL · LIBRARY
1899
1960
HISTORICAL · LIBRARY
John Farquhar Fulton
Book Fund

Pellechet 1224

2850-

PIRATED EDITION

P 714

KLEBS 95.28

GKW 2477

Probleumata Aristo

telis determinãtia multas questiones de variis corporum humanorũ dispositionibus valde audiẽtibus suaues. cum eiusdem Aristotele vita et morte metrice descripta. subiunctis metrorum cum interlineali glosa sententialibus expositionibus.

YALE MEDICAL LIBRARY
HISTORICAL LIBRARY

Probleumata Arestotelis.

Omnes homines naturaliter scire desiderant. vt scribit A
ristoteles princeps philosophorum primo methaphisice.
Cuius causa potest reddi talis: quia omne ens naturalr
appetit suā pfectionē. et similiter conatur se assimilare primo enti
diuino et īmortali inq̄ntū potest· sed q2 sciētia est de perfectione in=
tellectus. ergo oēs hoies naturaliter scire desiderāt Rursus talia
ratio ē. nā quodcūqz ens naturaliter appetit bonū. vt se pseruare
possit in rerū natura sed q2 omis noticia scientifica ē de numero bo
norū honorabiliū. vt patet primo de aīa ergo naturaliter omis ho
mo desiderat scire. et ex cōsequēti omis sciētia inquātū intellectui
humano ē possibilis est appetēda. Quāuis igit quelz sciētia sit p=
scrutāda. magis tamē illa que est nobilior et cōmunior aliis scien
tiis Sed q2 phica sciētia cōfert maximas delectationes vt patet de
cimo ethicorū. ergo preceteris scientia philosophica diligētius ē
inquirēda. Etiā ꝓpter alias causas. Nā presens scientia est simi=
lis scientie phice. quia ipsa clarificat animā. ipsa facit delectari in
hoc seculo. vt dicit Arestoteles in libro de pomo et morte. qui etiā
in tātū clarificat hoiez. vt ipsū primo enti diuino et immortali assi
milari laborat: teste Seneca in epistola. in talia prorūpēte verba
Hoc michi philosophia promittit. vt sūmopere me deo parē red=
dat. Libet ideo de animalibus corporalib9. presertim de corpore
humano ex pluribus artificialibus codicibus probleumata colli
gere. Et est primum tale.

Queritur quare inter omnia animalia homo habet faciem ver=
sus celū eleuatā. Respōdetur multipliciter. Primo ꝙ ē ex volūta
te ipsius creatoris. Et quāuis illa responsio sit vera: nō tamē vide
tur valida in proposito. quia sic facile est omnia soluere. Secūdo
respōdet ꝙ omis artifex opus suū primū cōmuniter facit deterius
et post hoc opus suū scd'z facit melius. et sic deus creauit bruta ani
malia primo quibus dedit faciem depressā ad terrā inclinatā et se
cūdo creauit homines vt patet in Genesi quibus dedit figuraz ho
nestā et ad celū eleuatā. Sed illa respōsio non videtur iterū valere
ad propoitū ex quo ē theologicalis q2 i primo derogat bonitati dei
q̄ sua opa (ꝙtū ē ex sui natura) sēp facit bona. Tertio rn̄dr ꝙ inter
oīa aīalia solus hō ē ordīuat9 ad regnū celoꝝ et ideo habet figurā
eleuatā ad celū: q2 cōtēptis terrenis cōtēplari deberet celestia q2 in

diuinis. Quarto respondetur q anima rationalis est filiis intelli gētie et finaliter i deū ordiata vt patet per Auerroim primo de ai ma ergo hȝ figurā eleuatā sursū. Quīto Rñdet q homo existit mi crocosmus.i. minor mūdus sicut vult Aristoteles.vii.phicor͡ ī ōibus aliis aīalibus habet precipere et sibi obediūt Sexto respō detur et vltimo q naturaliter cuiꝫ rei et operi talis figura est de putāda.qua suo motui fiet apta vt celo cōpetit rotūditas.igni aūt cōpetit figura piramidalis:que motui sursū est apta.ergo rei bi pedali vt est hō figura diametralis et figura piramidalis est aptis sima ergo inter oīa aīalia solus homo capite est eleuatus

Quare caput ē pilosū. Rñdet scdꝫ pstātinū q pili sūt ornamē ta capitis ⁊ cerebri.⁊ cerebrū p gñatōes pilor͡ euacuat de grossis vaporib⁹ a supmo vsq ad ptes iferiores:q̄ exeūt per poros car nis exterioris ⁊ exsiccāt et in pilos puertūtur. Pȝ qr in toto hoie nihil siccius pilis est.qr sicciores sūt ossib⁹ vt patet p Albertū ma gnū qr aliqua aīalia nutriūt ex ossib⁹:vt canes sed nullū aīal pt di gerere plumas vl pilos:qr īdigesti eiiciūt.⁊ oīno sicci sūt et inepti ad nutrimētū. Scdo rñdet q cerebrū quattuor mōis purgat.pmo ab aquaticis hūoribus supfluis p oculos.a melācolia per aures.a colera per nasū a flegmate p pilos.et illa est intentio medicorum.

Quare hoies habēt lōgiores crines in capite q̄ aialia Rñdet scdꝫ Aristotelē.iii.de gñatione.q hō īter oīa aīalia hȝ cerebrū hu midissimū aquo egredit sudor q̄ in crines lōgos capitis puertitur Scdo rñdet q hūores in hoie sūt pingues non cito exsiccabiles er go pili in eo plongāt.in aliis aūt aīalibus humores sunt faciliter exsiccabiles ergo cessat ab eis prolongatio pilorum.

Queritur ad idē.quare in aliis aīalibus pili solū infigūtur cuti s in hoie profūdius radicātur in cute. Rñdetur q ideo qr plus ha bēt de nutrimēto.ergo etiā magis ad iteriora prolongātur et hec etiā est ratio:quare pili in aliis aīalib⁹ variantur ad variationem cutis:et non in hominibus.nisi aliquando in cicatrice

Querit quare mulieres hñt longiores crines q̄ viri. Rñdetur qr mulieres sūt huidiores q̄ viri et magis flegmatice. ergo in eis plus ē de materia pilorū.⁊ p consequēs sequit longitudo pilorum Et cū hoc talis materia cerebri magis auget a mēbris interiori bus et maxie tpe mēstrui:qr tūc materia ascēdit:et augmentatur hūor pilorū.vt dicit Alber. Si pil⁹ mulieris mēstruose poāt sub fimo:ex illo generatur serpens venenosus. Scdo rñdet:qr mulie res nō sūt barbate.⁊ sic materia barbe trāsit ī materiā pilorū.ergo

Querit quare aliqui hoies habēt crines molles & aliqui duros. Rñ detur scd'm Ari. q̄ cutis pil⁹ sūt termini analogi. mō q̄dā cutis ē dura. q̄dā spissa. q̄da3 subtilis. & q̄dā grossa ergo pil⁹ q̄ egredit̄ p poros supficiales grosse cutis fit grossus. et qui p poros subtiles fit subtilis. Etiā qñ pori sūt aperti tūc exit multus humor ergo pili duri generāt̄ Et vbi pori sūt āgusti ibi molles et subtiles crines gnānt̄ Et hoc Ari. in hoib⁹ declarat. Hui⁹ signū hēm⁹. p̄rio q̄ mulieres hñt molliores crines q̄ viri. q̄ cōtingit ex eo q̄ i eis pori sūt clausi ppter frigiditatē. Scd'o q̄ colerici put frequēter hñt duriores et grossos pilos aliis ppt̄ caliditatē ipoꝝ: & in eis pori valde sūt apti ergo etiā barbescūt p̄ aliis. ergo dicit phūs i phisionomia. q̄ aialia duros pilos hñtia sūt audaciora. q̄ tales pili ordinati sūt p calorē et per colerā. & colera sēp facit pugnare. Etiā Aristo. poīt exēplū de vrso & apro Ex oppoito aialia molles crines hñtia sūt timida q̄ frigida vt lepus & ceruus. Itē Arist: dicit aliā rōe3 mollicie et duriciei piloꝝ q̄ in regione calida grossiores pili generāt̄ vt habēt ethiopes. p oppositū ē de regione frigida. vt vers⁹ septētrionē

Querit̄ quare q̄dā hoies hñt crispos crines & q̄dā planos Rñr. q̄ cā crispitudinis ē suphabūdantia caloris. vt si in homine est multus calor tūc generātur pili crispi. q̄ tūc mouet̄ sursū. Et hui⁹ signū ē qñ āqs itrat balneū l3 h3 crines planissimos. postea tñ acqrit aliquos crines crispos. ergo balneatores put frequenter hñt crispos crines. Siliter ethiopes & colerici S3 cā planiciei ē multa humiditas fumi diametraliter tēdēs deorsū Et hui⁹ signū ē q̄ mulieres prout frequēter hñt planos capillos quia sunt multe humiditatis & pauce caliditatis.

Querit̄ q̄re mulieres pubescūt circa aluū & nō alibi s3 viri i pectore barbescūt. Rñr. medicinalit̄ q̄ in viris et mulierib⁹ ē fluentia huiditatis ibidē et magis i mulieribus q̄ i viris ē os vesice i illo loco in quo tenet̄ vrina. ex qua generātur pili i pectore & circa vmbilicū S3 de mulierib⁹ sic dicit̄ q̄ huiditas vesice et matricis ibi cōiūgitur ergo multus fumus ibi resoluitur qui est materia piloꝝ q̄ eodē mō fit sub humeris et in aliis locis hirsutis.

Querit̄ quare mulieres nō barbescūt. Rñr. q̄ i eis ē defectus caliditatis vt etiā in aliquibus viris effeminatis. qui sunt inberbes ppter eandem causam quia habent complexionem muliebrem.

Querit̄ quare suspēsis crescūt crines. Rñr. q̄ corpora eoꝝ sūt exposita soli qui calore suo totum humidum resoluit in fumū ex quo generantur et augmentantur crines.

comminciand
a ... barbe

Queritur quare pili barbe sūt grossiores aliis: et quāto plꝰ abradū tur tanto plus indurescunt. Respōdetur per vnā regulā medicina lē. quāto plus de aliquo liquore humor separat. tāto plus ad talē locū humor cōtrahit. ergo quāto plus pili abradūtur tāto magis ibi cōfluūt humores. et ex eis crines generātur. et ibidē īdurescūt.
Querit quare mulieres sūt valde plane ꝛ formose respectu virorū Rñdet scđm Aristotelē primo de gñatōe aialiū. qꝛ in mulieribꝰ to ta humiditas ꝛ supfluitas que est materia pilorū corporis expelli tur cū materia mēstruali. que manet ī viris euaporabilit trāsiēs ī pilos Et huius signū est. qꝛ mulieres raro habēt fluxū ex naribus vel apostemata ꝛ vlcera. qꝛ talis materia eiicit cū mēstruo. Itē il lud signū qꝛ videmꝰ aliquas vetulas barbescere ī senectute. s. post xl. vel. l. annos cū cessant mēstrua. vt dicit Aristo. ix. de aialibus
Queritur quare inter oia aialia soli hoies canescūt. vt vult Por phi. ꝛ Aristo. primo de gñatiōe. Rñdet scđꝫ phm ꝙ canities causa tur ī hoibꝰ: qꝛ īter oia aialia habet calidissimū cor. ideo natura sa gax ne p calorē cordis hō suffocaretur cor calidissimū supposuit frigidissimo cerebro vt caliditas cordis tēperaret frigiditate cere bri ꝛ ecōuerso sic ꝙ tēperamētū adderet vtrobiqꝫ Hec etiā pꝫ ex ta li signo. qꝛ īter oia aialia hō hꝫ turpissimū odoratū scđo de aia Etiā hō quasi mediū vite sue cōsumit dormiēdo. ꝛ hoc cōtigit ex super rabūdātia cerebri frigidi et humidi. et sic īdiget calore naturali il lud humidū digerēte ꝛ cōsumēte. Et illū calorē sufficiēter habet in iuuētute ideo nō efficitur canus. Tēpore vero senectutis deficit in calore naturali. Et sic vapores ascendētes a stomacho manēt indi gesti ꝓpter defectū caloris naturalis ꝛ sic cōsequēter putrescūt. et illā putrefactōnē humorū sequitur albedo que dicit canities. Ex il lo pꝫ ꝙ canities nichil aliud est ꝙ albedo crinium ex putrefactione humorū circa radices pilorū ex defectu caloris naturalis tempore senectutis cāta. Etiā canities causat ex malicia cōplexiōis aliqñ: et illa bene cōtigit ī iuuētute. Aliqñ etiā ex hūido idigesto. Aliqñ ex nimio timore vel cura. vt pꝫ de mercatoribꝰ nauigātibꝰ ꝛ rapto ribus. vñ vsus. Cura facit canos ꝙuis hō non habet annos.
Querit quare crines rufficitius albescūt ꝙ alii. Rñr scđꝫ Aristo qꝛ rubedo est īfirmitas pilorū nā generat ex materia īfirma ꝛ debi li. s. ex materia mēstruali. ideo citiꝰ canescūt ꝙ crines nigri.
Queritur quare lupi grisescūt. Pro quo nota differētiam īter cani tiem ꝛ grisitiem: quia canities causatur ex defectu caloris natura lis. sed grisities ex voracitate ꝛ comestione vt pꝫ p Arist. vii de ani

malibus. Cū lupus ē aial multū vorax: q2 multū comedit: et gulo se sine masticatione: et semel deuorat in tantūq; cōtētatur p triduū Et tūc ille cibus causat vapores grossos in corpore ipsius lupi et per cōsequēs grisities ex ipsis generatur: Itē grisities et canities scdo differūt quia grisities fit per totum corpus: canities vero solummodo fit in capite.

Queritur q̄re equi grisescūt: Rñr: scdz Aristo: i libro de aialibus q2 eorū corpora plurimū sūt in sole: et scdm eūdē q̄rto metheorop Calor etiā qñq; accidētaliter facit putrefacere ergo ex tali calore materia pilorū putrescit: z p cōsequēs etiā valde cito caluātur

Queritur q̄re hoīes caluescūt: et arbores i hyeme defoliātur Rñdetur scdz Aristo: vbi supra de aialib9: q; eadē de cā hoīes caluescūt z arbores defoliātur: q2 defect9 hūiditatis vtrobiq; ē causa defectus tā pilorū q̄z foliop et hoc pulchre declaratur q2 p actū venereū homo caluescit: q2 luxuria est emissio naturalis humiditatis et caliditatis z sic p luxuriā huīdū cōsumitur quod est nutrimētū pilop ergo sequitur caluicies: Et hoc declaratur euidēter de eunuchis et mulierib9 qui nō caluescūt: q2 tale humidū ab eis nō separat vnde eunuchi habēt cōplexionē femineā: Sed qñ queritur q̄re eunuchi nō caluescūt: nec hñt podagra. i. ifirmitatē pedum: vt dicit Ypocras: i: particula āphorismop: Rñr scdm Galienū in cōmēto ibidē q; causa caluiciei ē siccitas: et siccitates nō sūt in eunuchis: q2 carent testiculis: qui supplēt calorē per omnia mēbra: et calor ipe aperit poros: quibus apertis cadunt pili

Queritur q̄re mulieres nō caluescūt: Rñr: q2 frigide z humide sunt: et hoc vtriq; opatur pmanētiā pilop: nā humiditas dat nutrimentum piles: et frigiditas poros constringit.

Queritur quare calui sunt fallaces: vt dicit metruz: Si nō vis calui fugias consortia calui: Rñr: q2 caluitas attestatur supra cōplexionē colericā: que ē calida et sicca. et colerici naturaliter sunt fallaces iuxta illū vsū: Hi sutus fallax irascens prodigus audax ergo sequitur a primo ad vltimum caluos esse fallaces

Queritur q̄re ceci naturaliter nō caluescūt Respōdetur scdm Arist: q2 oculus hz multū huiditatis: et talis humiditas que trāsire deberet p substātiā oculorū trāsit in nutrimētū sufficiens pilorum et ergo raro caluescunt:

Queritur quare omib9 timētibus cōtingit criniū erectio: Rñr q2 tpre timoris calor vadit in interiora ab exterioribus membris volens subuenire cordi: et sic pori i quibus pili figūtur claudūtur:

ad quã clausionẽ sequitur erectio pilorum.et hoc maxime patet in aialibus brutis.s.in porcis et in apris et in pauonibus

De capite.

Queritur quare caput hois est rotũdũ Rñr q2 hec figura est aptissima ad capiẽdũ in se aliquid: vt p3 p aristo.scdo celi.cũ ip3 caput capit in se quinq3 sẽsus.vt etiã declaratur in spera materiali.

Queritur quare caput sit durũ. Rñr.p Ari.q2 cõtinet in se humidissimã ptẽ aialis.vt cerebrũ p ipm tãq3 per clipeũ tueatur.

Querit quare caput nõ ẽ directe rotũdũ sed oblõgũ. Rñr vt in ipo tres cellule apti9 possint distingui.s. fantasia in frõte.legifica siue rationalis in media:et memoria in posteriori cellula.

Querit quare hõ ymaginãdo erigit caput sursũ siue versus celũ. Rñr q2 imaginatio ẽ inãteriori parte capitis siue cerebri ideo erigit sursũ vt cellule imaginationis aperiãtur et vt spũs aialis cõcurrẽdo facere possit imaginationem.

Querit quare hõ cogitãs z recogitãs de pteritis caput suũ inclinat ad terrã. Rñr q2 iõ q2 cellula posterior ẽ meõratiua ergo illa erigitur versus celum cũ caput inclinatur ad terram.et sic aperit illa cellula vt spũs aiales perficiẽtes memoriã intrent.

Queritur quare caput nõ est carnosũ sicut alia mẽbra. Respondetur secundũ aristotelẽ i de aialib9.quia caput nimiũ aggrauaret z moueri nõ posset ergo est sine carne Etiam caput carnosum designat complexionẽ malam.

Querit quare caput sepe patitur dolores. Rñdet secundũ cõstãtinũ i libro de stomacho q3 quãdoq3 patit dolores ex ascensiõe malorũ vaporũ puenietes q de stomacho ad caput extollũtur/et ip3 cerebrũ perturbãt:et sic causatur dolor. Etiã dolor capitis maxime puenit a stomacho pp̃ter nimiam repletionẽ ipsius stomachi q2 secundũ Galie.duo magni nerui transeũt de cerebro ad orificiũ stomachi z sic ista duo mẽbra sp simul cõpatiũt. Etiã dolor capitis quãdoq3 puenit pp̃ter vinũ forte vel aliũ potũ fortẽ:vel ppt cibaria fumosa et acuta.sicut alleũ z cepe. Etiã quãdoq3 cõtigit ex fleumate i stomacho cõtẽto.de quo possũt vẽire febres cotidiãe

Queritur quare mulieres sepi9 habẽt dolorẽ capitis q3 viri. Respõdetur scdm Albertũ.q2 mulieres patiũtur menstrua z nõ viri:z sic fumus immũdissimus et venenosissim9 resoluitur:qui sursũ petẽs exitũ ipsum caput dolere facit.

Queritur quare cerebrũ sit albu3. Rñr dupliciter :primo quia frigidum est,z frigiditas est mater albedinis.vt p3 per phm̃. Scdo

respondetur q ideo vt posset in se recipere similitudinē omniū colorū.modo .color albus est maxime simplex.
Queritur quare omnes sensus sunt in capite. Respondetur secundum Albertum:quia ibi est cerebrum a quo oēs sensus depēdent et dirigūtur. Et per cōsequens omnes spiritus sentire facit et ab ipso omnia membra reguntur
Queritur quare cerebro leso vel corde :hō nō pōt euadere mortem Rūdr qr cor et cerebrū sunt duo mēbra vitalia et pncipalia in aialibus ergo ipsis lesis nullū remediū est quo curari poterit.
Queritur quare cerebrū est hūidū. Rūdet q ideo. vt eo facili⁹ recipiat impressionē qr hūidū faciliter est receptiuū impressionū. vt patet de cera:que facile recipit in se figuram sigilli
Queritur quare cerebrū est frigidū. Respōdetur dupliciter.primo vt sua frigiditate clarificet et subtiliet intellectum hominis. Scdo vt eius frigiditate temperet calor cordis .et hoc est de intentione Aristo.in libro de animalibus.
Queritur quare habemus vnū nasum et duos oculos. Respōdet q ideo.quia visus est magis necessarius homini q̄ olfactus.et ergo pueniit ex benignitate nature.s. vt si in vno oculo offensio fiat siue destructio:q tūc alter maneat.et sic certe videmus q spiritus visiuus ad vnū oculū dirigit: vt patet i perspectiua cōmuni.
Queritur quare pueri in iuuētute habēt magnos oculos et in etate gracilantur. Respondetur scdm Aristotelē secundo de generatiōe q hoc est propter maximam cerebri humiditatem et propter hāc causam etiam pueri sunt multum somnolenti.
Queritur quare oculi nigri de die bene vidēt:de nocte vero male. Respondetur secūdum Aristotelem q propter idigentiam ignis et propter luminis et humoris i oculis congregationem qui illuminant humorem glacialem.
Queritur quare oculi glauci de die male vidēt: de nocte vero bñ. Rūdet per Aristotelē q glaucedo per se est lucida. et spirit⁹ visibiles de die debilitātur.et in nocte confortantur
Queritur quare homines habent oculos diuersos Respōdet per Aristotelē q hoc est propter diuersitatem humorum. Unde oculi habent quatuor tunicas et tres humores. Prima dicit cōsolidatiua que ē exterior fortis et pinguis. Secūda dicit cornea ad similitudinē cornu.et illa ē pspicua. Tercia dicit vuea ad similitudinem vue magne. Quarta dicit tela aranee. Sed secūdum alios oculus cōstat ex septem tunicis et trib⁹ humorib⁹. Primus humor dicit

albugineus ad silitudinē albuginis in ouo: Scōus ē glacialis:i: glaciei similis: Tertius ē vitreus:i:admodū vitri clarus et illa diuersitas humorum facit diuersitatem oculorum

Queritur q̄re hoīes lusci et monoculi sunt boni sagittarii. Et quare sagittarii boni cōiter claudūt vnū oculū. Et quare speculātes astra vidēt vno oculo per cānos Ad hoc dicēdū q̄ hec materia hētur in perspectiua et ratio ē secundum q̄ patet in libro de causis q̄ oīs ꝟtus vnita fortior est seipsa dispersa.ergo tota virtus visiua dispersa in duobus vno oculo clauso cōgregatur ad aliuꝫ et sic visus in ipso fortificatur et per cōsequens certius videt videt vno oculo clauso q̄ ambobus apertis.

Queritur quare fortiter bibētes et ridētes lachrymātur. Rn̄dr: q̄ dū bibūt aer inspiratus nō exit per vocalē arteriam et sic cū impetu ad oculos dirigitur per poros exeundo. et sic humores oculorum expellit:er isti humores sic expulsi adducunt lachrymas

Queritur quare multū flētes parū mingūt Respondetur per Aristotelē. quia humidū radicale lachryme et vrine sunt vnius et eiusdē nature:ergo vbi fletus multiplicatur ibi vrina diminuitur. Et q̄ sunt eiusdē nature et materie patet in sapore quia ambo salsa sunt.

Queritur q̄re aliqui hn̄tes claros oculos nichil vident. Rn̄r q̄ hoc est ꝑpter opilationē ꝛ destructionē neruorū visiuorū. nā ipsis destructis virtus visiua ad oculū a cerebro deferri nō potest vt patet per philosophum in de sensu et sensato:

Queritur quare ocul⁹ sit clarus et polit⁹ istar speculi. Rn̄r. q̄ res visibiles reuerberātur melius sup rē tersā et politā. ergo ocul⁹ est polit⁹ vt ex hoc visus cōfortetur Scōo rn̄r. q̄ oculus est maxie humidus inter omnes partes corporis et aquaticie nature:modo sicut aqua ē clara et bene polita ita et ocnlus.

Queritur quare hoīes hn̄tes ꝓfūdos oculos acute et longique vident et silr alia aīalia: Rn̄r. scōm Aristo: scōo de generatione aīaliū q̄ virtus visiua in eis nō dispgitur. sed ꝓcedit diametraliter ad rē visā Et hoc declaratur in simili q̄ qn̄ aliquis stat in ꝓfūda fouea aut in fonte profūdo stellas celi et firmamēti in clara die speculatur vt dicit Arist. in tractatu de forma speculi quia tunc virtus visiua et radii non disperguntur.

Queritur quare hoīes hn̄tes altos oculos et non profundos indeterminate vident male. Rn̄. per Aristo. q̄ radii qui trāseunt ad visū dispergūtur ad latus et non directe procedunt ad rem visam

ergo visum debilitant.

Queritur quare multa aialia nascũtur ceca, sicut catuli leonuȝ et canis: Rñr qꝛ talia aialia nõ sũt adhuc pfctẽ maturitatis ꝛ i eis nõ opatur fluxꝰ nutrimẽti: Et hoc declaratur in simili de hirũdinibus vt si illis in nido auferãtur oculi alii crescũt eis ꝛ hoc patet in multis aliis aĩalibꝰ q̃ etiã imature generantur quasi mortua vt catuli vrsi Et ista rõ ẽ magis perspectiua q̃ naturalis materia.

Queritur quare oculi mulieris mẽstruose inficiũt speculũ nouũ vt dicit Aristo: i libro de sõno et vigilia. Et cõsimile pbleuma est istud Quare basilicus iterficit homines visu Ad pmũ rñr ꝙ p tlẽȝ modũ: qꝛ qñ mẽstrua fluũt de muliere: tũc aer venenosissimꝰ resoluitur ab ea: qui ascẽdit caput mulieris: et ipa multũ dolẽs coopit ipm cũ multis velis ꝛ peplis et qꝛ oculi sunt porosi ergo petit ibi exitũ Et sic inficit oculos. qui pleni sũt sãguine et apparent in eis oculi guttosi et lacrimosi pp̃ter malũ vaporẽ in eis exestẽtẽ: et illi euaporãtur et multiplicãtur vsqꝫ ad obiectũ speculi et qꝛ tale speculũ ẽ multuȝ solidũ mũduȝ et polituȝ ergo faciliter imunduȝ accipit: Ad scd̃ꝫ rñ. ꝙ basilicꝰ ẽ aĩal multuȝ venenosum ꝛ per oculos illius vapores venenosi exeunt ꝛ multiplicãtur vsqꝫ ad rẽ visam ꝛ vsqꝫ ad oculũ hoĩs qui vapores venenosi seu humores itrãtes corpora ificiũt et tãdẽ hõ interficitur Et hec rõ est quare basilicꝰ inspiciẽs clipeũ cũ bitumine perfecte factũ aut aliã rem firmã et politã interficit seipsum qꝛ ab ista re polita et solida isti humores reflectũtur et percutiũtur vsqꝫ ad basilicũ: ex qua percussione iterficitur Et siliter ẽ dicẽdum de muliere mẽstruosa Correlariũ ẽ ꝙ q̃ dã vetule quãdo tp̃re mẽstrui ispiciũt specula aut alias res solidas et firmas seipsas ledunt et offendunt.

Quare scintillatio oculorũ in cattis et lupis nõ apparet in luce sed in tenebris: Respõdetur ꝙ i luce maius lumẽ offuscat minus lumen: sic ꝙ tũc extraneus color apparet scintillare q̃uis habet aliquam materiam lucis per quam tempore tenebrositatis apparent splendidi: ex quo est corpus politum: et sic illa materia lucis quodãmodo obfuscatur in die ita ꝙ nõ apparet splẽdida sed magis colorata pp̃ter lucis obfuscationẽ: vñ quãto maiores sunt tenebre de tanto talis natura lucis (que ẽ in obiecto visibili) plus fortificatur quia de tanto minus impeditur per maius lumen extrinsecum quo posset obfuscari:

Quare hõ se vidẽs in speculo mox obliuiscitur suã dispositioneȝ ꝛ nõ scit qualiter ẽ dispositus. Respondetur in libro de forma spe

culi q̄ idolum visū per speculū debiliter ꝛ reflexe representat se potentie visiue. et ex quo debiliter se representat tunc debiliter apprehēditur. et per consequens non diu retinetur.

Quare visus recreatur per viridē colorē. vt patet ꝑ versum istum Fons speculum gramē. oculis dant alleuiamen. Rñdet q̄ viridis color mediocriter mouet organū visus. ꝛ ideo cōfortat visū. hoc autē non facit color alb⁹ vel niger: qꝛ isti fortiter mouēt ꝛ imutāt organū visus. ideo pl⁹ faciūt violētiā. Cui⁹ rō est: qꝛ magis tēdunt ad excellētiā seu violētiā. sed q̄to sēsibile ē magis excellēs. tanto magis destruit et debilitat sēsum. vt pꝫ ꝑ Aristotelem in secundo de aīa. qui dicit q̄ sensibile excellens corrumpit sensum.

De naso.

Queritur quere nasus extat et excedit vltra alias partes capitis. Rñdet dupliciter: Primo qꝛ nasus est quasi cloaca cerebri. ꝑ quā flegma cerebri expurgat. ergo excedit alia mēbra ne inmundicia maculēt. Aliter rūdet scđm constātiuū: qꝛ nasus est maxime decor faciei eminens seu splendens cum naturaliter odorat et faciē decorat vt testat Boetius in disciplina scholarium.

Quare hō inter cetera aīalia habet malū et turpissimū olfactū seu odoratū. vt pꝫ scđo de generatiōe. Rñdet ꝑ cōmentatorē ibidē. q̄ homo inter cetera aīalia quo ad sui q̄titatē habet cerebrū maxime humidū et frigidissimū. et ergo ex tali excellēti humido et frigido cerebrū indisponit. et ꝑ ꝯsequēs olfact⁹ organo indisposito impedit sensatio vt pꝫ ꝑ Aristotelē ꝛ Temistiū. ii. de aīa. ꝛ ergo quidā hoīes oīno non adorant et hoc est signū male sensationis ꝛc.

Quare vultures vt vult ꝯmētator. ii. de aīa optie odorāt: Rñdet q̄ hñt cerebrū valde siccū et ergo aer deferēs odorē non īpedit ab humiditate cerebri sed subito tāgit suū organuꝫ et ergo dicit commentator sup tertiū de aīa q̄ vultures ꝛ tigrides ꝛalia aīalia (ꝑlio factō ī grecia) venerūt aquīgētis miliarib⁹ ad cadauera mortuoꝝ.

Quare natura fecit nares. Rñdet ꝓpter triplicē vtilitatē. Primo qꝛ clauso ore ī spiram⁹ ꝑ nares ī refrigeriū cordis. Scđa vtilitas est qꝛ aer ꝓcedēs ex ore fetet qꝛ fumi stomachi sunt ei adiuncti sed aer respiratus ad nares minus fetet: Tercia est qꝛ flegma ꝓcedēs de cerebro per nares purgatur.

Quare hoīes sternutant. Respōdet vt virtus expulsiua et visiua ꝑ hoc purgetur et cerebrū a sua sup̄fluitate purgetur qꝛ. sicut pulmo purgatur ꝑ tussim. sic virt⁹ visiua et cerebrū ꝑ sternutationē. Etiā qui sternutat frequēter dicit hr̄e forte cerebrū ꝛ ergo medici sternu

totiū dāt vt purget cerebrū et qui dolētes nō potētes sternutare ci to moriūt qꝛ signū est ꝙ cerebrum est totum impletuȝ malis humo ribus qui non possunt expurgari.

Quare appopletici.i.in qbus sāguis cito effūditur nō possūt sternutare. Rńr ꝙ meatꝰ seu vētriculi cerebri sūt eis opilati ꝛ ob durati. et si possent sternutare forte appoplexia solueretur

Quare calor solis prouocat sternutationē et non calor ignis. Rńr. ꝙ ca lor solis tantū resoluit et nō cōsumit ergo vapor resolu tus expellitur per sternutationē. sed calor ignis resoluit et consu mit et ergo magis cōsumit sternutationem ꝙ prouocat

De auribus.

Queritur quare oē aīal mouet aures ꝑter hoīeȝ. Rńr. ꝑ Aristo telē ꝙ qdē musculus ē circa mādibulā in hoīe qui ꝓhibet motum in auribus et ergo eo extēso hoīes mouēt aures. vt visū ē in pluri bus hoībus. sed alia aīalia illis carent ergo aures eorum mouent

Quare ex erectione auricularū asini pluuia ꝓnosticaꝉ Rńr. qꝛ asinus ē aīāl valde melācolicū. et ex melācolia est sentiens pluuiā futurā modo tēpore pluuioso aures oīū aīaliū erigūtur. ergo asi nus sentiens pluuiam futuram aures erigit

Quare auicule non habēt aures. Rńr. ꝑ Ari. ꝙ ideo qꝛ natura dat vnicuiqꝫ quod sibi ꝯgruū est. sed si dedisset auibus aures ipe direnteas in volatu. Siliter pisces carēt auribus ꝓpter natationē et solum habent paruas foueas et poros per quos audiūt vt decla rat Aristo. de boue marino.

Quare vespertiliones aures habēt. cū tñ videnꝉ eē aues. Rńdꝛ ꝙ parti hñt naturā auiū ī volādo rōe cuiꝰ habēt alas: et partim hñt naturas quadrupedū. eo ꝙ sunt pilose. qꝛ mures sunt: ideo natura sagax disposuit eis auriculas.

Quare hō īter cetera aīalia hȝ aures rotūdas Rńr qꝛ figura totiꝰ et figura ptiū ī toto ꝓportionaꝉ. ꝛ maxime inter hōgenia. qꝛ sicut vna gutta aque rotūda est: ita ꝛ tota aqua. vt ꝓbat Johānes de sa crobusco ī spera materiali. sed qꝛ caput hoīs est maxīe rotūduȝ er go ꝛ aures declināt se ad eādē forāȝ siue figurā. sed capita aliorū aīaliū sūt valde oblōga. ergo ꝛ aures exinde ꝓlongatur

Quare natura forāuit aures ipis aīalibꝰ Rńr ꝙ fecit ꝓpter duo Primo vt aīalia per aures audirēt ꝛ vt res audibiles pertingerēt ad pelliculā auris. Secūdo qꝛ ꝑ aures caput purgaꝉ a colerica sup fluitate. sicut eīm caput purgaꝉ per nasum flecmatica supfluitate. sicqꝫ aures a superfluitate colerica

Quare os habet labia ip̄z circũstãcia. Rñr scꝫ cõstãtinũ. q2 labia tegũt ⁊ muniũt dẽtes q2 nõ eẽt pulchrũ sẽꝑ dẽtes apere Alit̃ rñdet̃ ꝙ dẽtes sũt frigide nature et ergo citi⁹ lederẽt̃ ab aere ex̃riori si ꝑ labia nõ tegerẽt̃. Sed tñ alia põt eẽ rõ euidentior· que est moralis scꝫ ꝙ hõ debet se moderare in loquendo ⁊ c.

Quare hõ hꝫ duas aures et vnũ os ⁊ silr̃ duos oculos. Rñdetur ꝙ hoc est ex ista cã scꝫ ꝙ hõ dꝫ esse ꝓuisior tã ĩ videndo ꝗ̃ in loquẽdo: ⁊ copiosior in audiendo. vt sapiẽtior sit. q2 vt dicit Arest· seni⁹ auditus est sensus discipline Et de visu dicit ꝙ sensus visus multarũ rerũ nobis differentias ostendit. Et cũ illa cõcordat seneca dicẽs. duas aures a natura recepim⁹ ⁊ tantũ vnũ os: ⁊ ideo natura sagax aures fecit patentes. linguam vero duplici clausura circundedit. scilicet labiis et dentibus:

Quare hõ hꝫ os. Rñr ꝓpter multas vtilitates. Prima est. q2 os ẽ ostiũ stomachi. Scd̃a q2 cibus in ore masticat̃ ⁊ ꝑparat̃ ad priãꝫ digestionẽ ꝗ̃uis auicenna voluit ꝙ scd̃a digestio fieret ĩ ore · Tercia q2 ĩ cõcauo oris aer inspiratus ꝓcordis refrigerio subtiliat̃ ⁊ propter alias multas causas que postea patebunt.

Quare labia sũt mobilia. Rñr ꝙ hoc fit ꝓpter formationẽ vocis q2 sine ipsis vox ꝑfecte formari nõ põt. nã sicut sine istis litteris. a. b. f. p: voces litterales nõ possunt formari ita nec ipse sine labiis.

Quare hõ ossitat: Rñr scd̃m glosam vltime particule ãphorismorũ ypocratis· ꝙ hoc fit aliquãdo a tedio· vt cum hõ seducũ ignotis quibus libenter careret Secundo fit ossitatio ex fumis grossis replentibus maxillas· ex quorũ expulsione fit maxillarũ extẽsio ⁊ oris apertio: et tunt fit ossitatio:

Quare hõ videns aliũ ossitare etiã ossitat: Rñ det̃ ꝙ hoc fit ex imaginatione. Et hoc declarat̃ ex simili: cũ asinus est aial valde sensibile ratione melãcolie: q2 superfluitates diu retinet· ⁊ nũꝗ̃ vrinaret vel comederet nisi audiret alium vrinare: sic etiam hõ ex imaginatione ossitat alio homine ossitante:

Quare soli dentes ĩter oia ossa sentiũt sensu tactus: Rñr secũdum Auicẽnã ⁊ Galliẽnũ. vt possẽt discernere ĩter calidũ ⁊ frigidũ ipsis nociua: quo nõ ĩdigẽt alia ossa q2 vtũtur illis solũ ad saporẽ cibi.

Quare viri hñt plures dẽtes ꝗ̃ mulieres. Rñr ꝙ hoc est ꝓpt̃ multitudinẽ caloris ⁊ sãguis qui abũdat ĩ viris plusꝗ̃ in mulieribus

Quare ĩter oĩa ossa dẽtes cresciũt vsꝗ̃ ad finẽ vite. Rñr ex secũdo de generatione. ꝙ alias cõsumerẽt̃ masticando ⁊ molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recresciũt eis ablatis. alia ossa

ablata nō recrescūt. Per arestotelē respōdet q oia alia ossa gñant ex hūido radicali. et sic generant i vtero matris. sed dentes gñant ex hūido nutrimētali. quod de die i diē renouat et augmētatur.
Quare dētes anteriores i iuuenibus cadunt et recrescunt et non molares. Respondet q hoc est ppter defectū materie et figure. qr dentes anteriores sūt acuti. et alii lati. s. posteriores. Aliter respōdetur scđm Arestotelē i scđo de generatione aialiū. q dētium anteriorū ē pscindere cibū: ergo sūt acuti: sed posteriorū est comedere et masticare cibū. ergo hñt figurā latā: que est ad hoc apta.
Quare dentes āteriores citi9 crescūt. Respōdet ex eo q ipsis citi9 indigemus scindendo q̄ posterioribz masticando.
Quare in aialib9 dētes in senectute nigrescūt: Rñdet q hoc est putredine cibi et corruptōe flegmatis cū paruo humore colerico et c:
Quare dētes equi i iuuentute sunt crocei coloris et in senectute albescūt Respōdet p arestotelem q equus abundat i humore aqueo q̄ in iuuētute digerit et puertit i croceitatē. sed i senectute calor diminuit et remanet ibi aqueus humor cui9 pprius color est albedo
Quare natura dedit aialib9 dentes. Rñdetur p Arestotelē scđo de generatione animalium q quibusdam dedit ppter pugnare seu defendere vitā ipsorū vt lupis apris quibusdam vero ppter voracitatē vt leporibus quibusdā vero ppter formationē vocis vt hominib9 vt patet per comentatorē in de anima
Quare aialia cornuta carēt dentib9 in supiori mandibula. Rñdet scđm Arestote. in libro de aialib9 q eadē est materia cornuū et dentiū. s. hūidū nutrimētale ergo materia q̄ trāsit in cornua non trāsit in dētes et sic deficiūt dētes i superiori mādibula et talia aialia scđz Aristo nō possūt bene masticare cibū vñ propter defecū dētiū ex cōsequēti habēt duos stomachos igit seqt correlarie quod bis masticāt cibū vnde primo mittūt cibū i primū vētrem de nocte autem reciprocant ruminando.
Quare quedā aialia nascūt cū dentib9 vt hedi et agnelli et qdā sine dentib9 vt homines Rñdet quod natura non deficit in necessariis nec abūdat in supfluis vt pz iii de anima ergo ex quo ista animalia stati post exitū vētris i digēt dētib9 ideo nascūt cū dētib9 sed hoines mamillis matris nutriūt ad tēp9 ideo dētib9 ad tēpus carēt.
Quare auicule nō habēt dētes. Rñr: q materia dentiū trāsit in rostrum ergo digestio est in eis. Vel aliter respondet q̄uis dētibus nō masticāt. tamen per instrumenta ipsorū masticant

De lingua.

Quare lingua ē porosa. Rñdetur per aristotelē. ii. de anima q̄ lingua ē mediū gustus et per poros lingue sapor peruenit ad sēsū gust⁹. Aliter respōdet q̄ saliua spumalis dirigitur ad os p̄ liguam a pulmōe madefaciēdo cibū ad primā digestionē p̄parādo. ⁊ ergo lingua est porosa vt saliua per eam exeat.

Quare ligua febricitātiū oīa iudicat amara: Respōdetur medicinaliter. q2 stomacus corporis ipo⁊ est repletus colerico humore: et colera est maxie amara. vt patet ex felle ergo fumus amarus inficit liguā qua p̄pter ligua impleta saporibus iudicat eos amaros. q̄uis amaritudo nō sit in cibis: sed in lingua

¶ Quare nobis audiētibus acida nomiare ligua aquescit. Rñdet q̄ virtus imaginatiua ē supior v̄tute gustatiua. q2 nichil gustu p̄cipitur nisi mediāte saliua ergo tūc ligua aquescit

Quare aliqui sunt drauli. aliqui blesi. et balbucientes. Rñr q̄ hoc ē pluribus de causis aliqñ. s. p̄pter ligue ⁊ cerebri hūectatōem vt in pueris qui defectuosi sūt in lingua vt p3 in p̄ferendo multas litteras Scdo hoc ē propt extractionē neruo⁊ ex flegmate q2 tales sunt nerui eūtes ad linguas. qui nerui corrupti sunt

Quare lingue serpētū et canū rabido⁊ sūt venenose Rñr p̄pt maliciā ⁊ fumositatē humoris venenosi in eis predominantis

Quare ligua canis ē medicinalis. et ecōuerso equi sit pestilētialis Rñr q̄ hoc ē ex aliqua p̄prietate occulta: Potest dici q̄ iō q2 lingua canis ē multū porosa et sic in se attrahit et colligit viscositates vulneris: Alii dicūt q̄ canis ex natura h3 quosdā humores in lingua q̄bus sanat liguēdo vulnera. oppositū est de equo.

Quare saliua ē alba. Rñdet q̄ hoc ē ex cōtinuo motu lingue q2 in continuo motu generatur color. qui dealbat ista3 superfluitatē que est saliua. vt patet in spuma aquarū

Quare saliua sit insipida Rñr si haberet determinatū saporem tūc lingua non saperet. quia solūmodo haberet saporem saliue: et sic alios sapores apprehendere non posset.

Quare saliua ieiuni sanat apostemata. Rñr scd̄m Auicēnā quia est bene digesta et subtiliata.

Quare aliqui hoies abūdāt plus in saliua p̄ aliis Rñr secundum medicos q̄ hoc p̄pter flecmaticā cōplexionē fit. que in illis p̄dominatur. et ideo medici dicūt q̄ abūdās i saliua d3 se cauere a quotidiana febre surgente ex dn̄acione flegmatis Per oppositū cū de illis q̄ deficiūt i saliua q2 calor i eis sup̄ abūdat q̄ cōsumit humidū

saliue·et ergo defectus saliue est signum febris

Quare saliua hois ieiuni ē subtilior et albior q̄ saliua homis saturati Rn̄r q illa saliua ē sine viscositate cibi que solet igrossare ipsam saliuam hominis pleni

Querit vn̄ puenit saliua hois Rn̄r. q prouenit a spumatib⁹ ipi⁹ pulmonis. vbi secundum medicos ē sedes flegmatis

Quare aialia multū coeūtia vt apri:sunt multū sputosa. Rn̄r. q tunc pulmo et cor sunt in maximo motu libidinis ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auicule nō habēt saliuā. Rn̄r. scd̄z Aristo:in libro de animalibus qr habēt pulmonē valde siccū:ergo non habent sputum

Quare expellēnci.i· qui submergūt ꝓprio sāguine et caduci sputescūt. Rn̄r scd̄z medicos:qr materia peccās ē in cerebro:sed si vomit tūc materia peccās ē i stomacho sed si multū mingūt tunc materia peccās ē in viis vrine sed si spermatescāt tūc est in vasis seminalibus et ergo medici secundum hoc faciunt euacuare materiam

Quare ligua aliqn̄ perdit vsū loqndi Respō:ex vltima ꝑticula aphorismoꝝ ypocratis:q ex paralisi vel ex appoplexia:i:ex subita saguinis effusione hoc euenit scz de hūore grosso Et etiā aliquādo ex infectione spūs aialis in media cella cerebri qui nō mittit ad liguā vt ꝑ vocis expressionē varie passionis actus declarāt vt patet in glosa ibidē et hoc intendit Galienus

Quare fructus āte maturationē sūt insipidi vel amari et post maturatōez sūt dulces: Rn̄r q sapor insipidus cātur ex frigiditate et defectu caloris in humido grosso:sed sapor dulcis cātur ex sufficiēti calore:vn̄ in fructib⁹ maturis humidū ē subtile et ꝑ calorē solis subtilatū:ideo ꝓut frequēter fructus tunc sunt dulces:sed ante maturationē huidū est adhuc grossum et non subtiliatum calore solis ergo tunc fructus sūt amari:

Queritur quare mag:s delectamur in dulci sapore q̄ amaro vel in alio Rn̄r:qr natura iocūda delectatur i dulcedine: Rō qr dulce est calidū et huidū:et ꝑ caliditatē huiditates supfluas dissoluit et per huiditatē abluit imūditia Sed sapor acetos⁹ siue stipticus vel pōticus ꝓpter frigus in ip̄o predominās nimiū cōstrigit et pūgit et mēbra offēdit in purgatione:ergo nō delectamur in illo sapore:qr medici volunt q hoies in estate et in vehemēti calore nō debēt comedere aliquid amarū: Rō est qr amaritudo generat calorē:sed solummodo in hyeme debem⁹ comedere amara ergo dicit Aristo in de nutrimēto et nutribili q dulce est amicū nature maxime nutrit

Querit quare sapor acerosus plus icitat ad appetitū q̄ ali⁹ Rñ. q̄ sapor acetosus ē frigidus et infrigidat modo frigidi est appetere et attrahere et ideo causat appetitum Nota q̄ nouem sūt species saporum. quorū tres sunt a calore et tres a frigore et tres a temperato medio.

Queritur quare de spiritu aereo plus attrahit q̄ emittit Rñr p Ari. ad alexādrū magnū i libro de motu cordis q̄ multe ptes aeris inspirātur et pcrāleūr cū spiritib⁹ vitalibus qui inter pulmonē cōtinētur et ergo tam diu animal non suffocatur q̄diu aerē i pulmone pcipit et sic aliqua pars in ea continetur

Queritur q̄re aer expiratus et expulsus videat cū tn̄ aer p se sit inuisibilis pter sui raritatē. rñr. q2 aer inspiratus admiscetur fumositatibus ipius cordis. rōe q̄rū efficitur grossus et sic videt Cui⁹ expiētia ē q2 tpe hyeāli maxie vidē⁹ anhelitū q2 frig⁹ aeris pstringit anhelitū mixtū fumositatib⁹ ⁊ sic igrossat ⁊ pdēsat ⁊ ppñs videt

Querit q̄re aliqui hoiēs hñt fetidū anhelitū Rñr. scdʒ medicos q̄ aliqñ fit pter malas fumositates stomachi Aliqñ pter corruptionē spūaliū mēbrox vt pulmois et ergo anhelit⁹ leprosorū ē ita infect⁹ q̄ inficit auiculas ppinq̄s: q2 inter ista ipox sūt maxie corrupta vt patet ex diffinitōe a Cōstātino data q2 lepra ē nutrimētū oim mēbrox cū putrefactōe eorūdē. et incipit in sāguine ⁊ terminatur in membris.

Queritur quare leprosi sunt rauci. Rñr. q̄ ideo q2 in eis istrumēta vocalia sunt corrupta scʒ pulmo ⁊c.

Querit quare hoies raucescūt Rñr. q̄ pter reuma descēdēs de cerebro replēs cānalia pulmonis vel aliqñ ex apostematib⁹ in gutture vel ex reumate in collo congregato.

Queritur q̄re oēs femelle inter oia aialia graciliores et subtiliores habēt voces q̄ viri dēpta sola vacca Rñr. scdʒ Aristo. i quinto de gñatione aialiū q̄ pter pstrictionē viarū et arterearū vocaliū .i. vbi aer itrat p q̄s vox forātur: vt pʒ in simili q2 fistula pua acutius sonat q̄ maior. Sic etiā ē i mulieribus q̄ via vocalis pter frigiditatē pstrigit et artat q2 frigidi ē cōstringere sed i viris illa via ex calore viri apitur ⁊ āpliatur et ergo i viris grauī⁹ sonat q2 caloris ē apire seu dissoluere Etiā dr̄ q̄ mlieres habēt voces molliores pter huiditatē pulmōis ⁊ ppt debilitatē caloris cordis. Etiā iuuenes et ifirmi eadē de cā hñt acutas voces Et est causa naturalis quare mascul⁹ in pncipio sue natiuitatis pfert a. i. vocē grossiorē sed femella pfert e id ē vocē leniorem vt vult Laboritus cū dicit

Masculus aprofert ꝛc.

Queritur. quare in viris et mulierib⁹ vox mutat᷑ tp̄e pubertatis vt dicimus iste est i mutatiōe: ꝛ maxie cōtingit tp̄e sp̄matis in viris et tp̄e crescēdi mānillarū i mulierib⁹ vt dicit Ari. qnto de aialib⁹ Rn̄r ꝑ eūdē q: tūc remitt᷑ pricipiū vocis seu relaxatur. Et hoc declarat in simili de corda remissa q̄ grauit᷑ sonat. Etiā declarat ex alio. q: aialia castrata vt capones spadones ꝛ eunuchi habēt voces molliores ꝓpter priuatiōnē testiculorū.

Que it. quare hoies raucescūt ispectiōe lupoꝝ Rn̄r scḋꝫ Ari. q: lupus est aial valde ꝛ maxie frigidū in cerebro. vn̄ hꝫ caput graue. si ergo vidētis hoie spūs visibilis dirigit᷑ ad eum tūc attrahit aliqd de frigiditate ad pect⁹ eius mō ex illa frigiditate pect⁹ cōstringit᷑ vbi sūt istrumēta vocalia. q: lupus nō pōt dirigere illas fumositates sꝫ expirāt᷑ ab eo i aerē. ꝛ sic ille aer circūstās ificit᷑. et alius aer iterū ificit᷑ ab illo ꝛ sic vsq ad hoiē puenit et tūc ille aer sic ifectus ab hoie attrahit᷑ ꝛ facit eū raucū. Etiam dicit᷑ ꝙ lupus est aial multū vorax vt pꝫ i lib. de aialib⁹. q: auide sumit cibū. ꝛ comedit vna vice tātū ꝙ contērat᷑ ꝑ tres dies ꝛ sic lupus aperiēs os suū emittit humores crudos ꝛ grossos et idigestos a qb⁹ aer ificit᷑ ꝓpinquus qui aerē aliū iterū ificit. ꝛ sic deinceps donec pueniat ad hoiē quo ispirato hō ificit᷑. Eodē modo sicut basilicus qui emittit humores venenosos ab oculis homines inficiētes.

Queritur quare homine lupū inspiciēte lupus nō raucescit Rn̄r q: hō nō est ita maliciosus et frigidus vt lupus. Et propter similē rationē mouetur hic tale ꝓblema

Quare iter fec⁹ iterfectore p̄sente sāguinescit. Rn̄r ꝙ hoc est op⁹ diuinū ꝛ nō naturale. q: sāguis clamat vidictā contra interfectorē. Sed tn̄ si esset aliqua naturalis cā maxime cēt ista ꝙ ꝑpetrator huius sceleris recolēs maxie dolet pnia duct⁹ ꝛ sic maxie estuat ꝓ ꝑforte imaginationē quā desuꝑ hꝫ. sic ꝙ oēs spūs eius ebulliūt ꝛ sic ad istrumēta visus accedūt ꝛ ibi exeūt ꝑ radios visuales oculorū vsq ad obiecta. s. vulnera q̄ si recētia fuerit statim sāguinē emittūt. Scḋo hoc fit cū iuuamine aeris ispirati. sic ꝙ talis aer expirat᷑ ꝑ vulnus educēs sāguinē. Et simile ē de oculo mēstruoso vbi postea macula appet dūmō ꝑ eū speculū est ifectum. Sed alii dicūt ꝙ hoc fit a natura cōi ad manifestandū homicidiū

Querit᷑. quare pue auicule plus vociferāt ꝛ cantant q̄ꝫ magne. vt pꝫ sensibi. iter de alauda ꝛ philomena. Rn̄r ꝑ Ari. q: spūs paruaꝝ auiū ē leuior et mobilior q̄ꝫ magnarū. ergo parue auicule faciliter

procedūt in quodcūqꝫ deſideriū. et ſic frequēter cantant.

Queritur. quare maſculi plꝰ cātāt ꝙ femelle vt pꝫ in oībus aīa libꝰ Rñr ꝙ hoc eſt propter deſideriū coitus et ergo ſcḋꝫ Conſtā in lib. de coitu dicitꝰ. ꝙ tūc ſpūs maxīe mouēt in corpe. et fit appertꝰ coitꝰ Etiā respōdetur ꝙ generaliter loquēdo de quolibet aīali femelle ſunt frigidiores ꝙ maſculi.

Queritur quare apes veſpes muſce ⁊ locuſte ⁊ multa talia aīalia vociferāt cuꝫ nō habeāt pulmonē nec iſtrumēta vocis. Rñr ſcḋm ariſt' in lib. de inſpiratōe ⁊ reſpiratōe: ꝙ in eis eſt qdā pellicula ad quā ſpūs pulſans facit talē ſonū. ⁊ ergo mirabiliꝰ ſōat talis ſonus.

Queritur' quare piſces nō vociferant. Rñr ſcḋm Ariſt' i ſcḋo de aīa qꝛ piſces nō habent pulmonē: ſed ſolū brācas nec etiā cor: ergo nō idigent iſpiratione aeris. et ꝑ ꝯñs nō vociferāt. qꝛ ſecūdū Ariſt ſcḋo de aīa Vox eſt repercuſſio aeris inſpirati.

De collo

Queritꝰ. quare aīal hꝫ collū. Rñr ſcḋꝫ ariſt. in li. de aīalibus. ꝙ collū eſt ſuſtētamētū capitis. Unde ſecūdū ipſū collū eſt mediū inter caput ⁊ corpꝰ vt ꝑ ipm ⁊ eius ceruices ⁊ neruos tāꝙ ꝑ vias medias motꝰ ⁊ ſēſus corporis trāſlegātur. et ꝑ ipſū tāꝙ ꝑ quandā diſtantiā cor maxime calidū a cerebro elongatur.

Queritur' quare aliqua aīalia carēt collo: vt piſces ſerpētes ⁊ alia reptilia. Rñr qꝛ talia aīalia carēt corde. ergo nō indigēt tali diſtātia de qua dictū eſt. aliter reſpōdetꝰ. ꝙ immo habēt collū: ſed non eſt valde diſtinctum a corde et capite

Queritꝰ quare collū ſit oſſeū. Rñr ſcḋm Ariſt. vt eo fortius poſſet caput ſuſtētare. Etiā ideo. qꝛ ſpina dorſi in collo côiūgitꝰ incerebro et inde recipit medullā. que eſt eiuſdē ſubſtancie cū cerebro.

Queritꝰ quare qdā aīalia habēt lōga colla vt grues et cyconie. ⁊ ſic de aliis Rñr ſcḋm Ariſt. qꝛ talia aīalia acquirūt ſua nutrimēta in profundo aquaꝝ ergo indigēt longis collis Sic etiā quedā aīalia habēt breuia colla. vt niſus et accipiter. qꝛ talia animalia ſunt rapacia ergo propter fortitudinē breui collo indigēt vt etiā pꝫ de boue' q̄ eſt breuis colli' et ergo fortis.

Queritur quare collū ſit cōcauū et maxīe in anteriori ꝑte circa liguā Rñr qꝛ ibi ſūt duo meatus vnus deferēs cibū ad mēbra nutritiua vt ad ſtomachū et ad epar talis ſecūdū medicos dicitur yſofagꝰ afagin grece quod ē comedere latine

Quare arteria vocalis ſit ānuloſa. Rñr ꝙ eſt ꝑpter flexibilitatē que ꝑducit bonam reſonantiam.

Quare pullus decollatus diu mouetur. et homo decollatus stati imobilis ē. Rn̄dr. q̄ pullus et cetera aīalia hn̄t neruos strictos et sic in eis spūs motiu⁹ moratur diuti⁹ post decollatione̅ sed hoīes et silia animalia hn̄t neruos lōgos et āplos et ergo spūs motiuus ab ipis cito recedit. et per cōsequens nō possunt mouere corpus.

De humeris et brachiis

Quare homo habet humeros et brachia Rn̄r. scd̄z Aristot. in libro de animalibus q̄ ꝓpter delationem et portationem oneris

Quare brachia sūt rotūda. Respōdetur q̄ hoc ē propter maiorez velocitatē motus et operationis quia talis figura motui est apta vt patet per Aristotelem primo celi.

Quare brachia sunt valde grossa Rn̄r. per Ari. q̄ hoc ē ꝓpter fortitudinē ad leuādū et ad portādū onera: cōstrīgēdū seu pugillādū sic etiā ossa eorū sunt valde grossa qz ibi est multū de medulla seu materia medullosa ne cito corrunpantur brachia: sed medulla in paruis ossibus nō potest ꝯtineri ita bene sicut in magnis.

Quare dolētes vel infirmi denudāt vel detegūt brachia et etiā laborātes i agone. Rn̄r. scd̄z ypocratē i libro ꝓnosticoꝝ q̄ i talibus mors est propinqua. et est signū mortis qz ibi est dolor maximus: qui facit brachiorum denudationem

Quare ī aliquibus īfirmātibus brachia gracilitātur. i. subtiliātur vt in ydropicis et freneticis: Rn̄r. scd̄z medicos qz mēbra sibi compatiuntur et ergo vno dolēte oēs humores ibi cōcurrunt ad caput et brachia graciliantur.

Quare aīalia bruta nō hn̄t brachia. Rn̄detur q̄ habēt anteriores pedes loco brachioꝝ vl̄ pro brachiis Aliter rn̄r. et melius qz oīa aīalia habēt organa āqua ad pugnādū et ad se defēdēdū vt lupus hz dentes. vacca cornua: equi pedes posteriores. volatilia rostra et alas sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

De manibus

Quare solus homo hz manus et aīal ei simile vt simea Respōdr̄ q̄ manus ē organus organoꝝ vt dicit Ari. tertio de anima quibus maxime homo indiget' qz multe suut operationes que per manus fiunt et non per alia organa.

Quare aliqui sūt ambidextri. i. vtētes vtraq̄ manu pro dextera Rn̄r. q̄ hoc ē ꝓprer multitudinē caloris cordis et propter sufflationē eius calidā que facit sinistram ita habilē sicut et dextrā. ergo tales homines sunt proculdubio bone complexionis.

Quare mulieres nõ sũt ãbidextre sicut viri vt dicit ypocras circa vltimã particulã ãphorismorũ circa finẽ. Rñr: scḋm Galienum ꝙ hoc ẽ ideo qꝛ calidissima mulier sana frigidioꝛ ẽ frigidissimo viro sano et dicit̃ notãter (saua) qꝛ si febricitaret tũc dictũ nõ esset verũ: qꝛ ĩ tali casu mulier calidioꝛ esset viro caliditate accidentali.

Quare digiti sũt articulosi. Rñr. scḋꝫ Aristo. in li. de aĩalibus ꝙ ꝓpter aptitudinẽ ad recipiendũ et ad tenẽdum receptum.

Quare quilibet digitus tres hꝫ iuncturas seu articulos. ⁊ pollex tãtũ duas Rñr ꝙ pollex etiã habet tres articulos seu iuncturas sꝫ tercius iũgitur brachioꝛ ergo fortioꝛ est ꝙ̃ alii digiti: vt pꝫ ex nomie eiꝰ qꝛ dicit̃ pollex a polleo et a lex. i. v̾tus qꝛ scḋꝫ Ari. maioꝛis est virtutis cũ etiã maioꝛ sit in quãtitate.

Quare digiti dextre manꝰ sũt subtilioꝛes ꝙ̃ sinistre vt vult Egidius Rñr ꝙ ꝓpt̃ calorẽ ĩ tali ꝑte dñantẽ q̇ facit maioꝛẽ subtilitatẽ

Quare digiti sunt grossioꝛes ante cibũ ꝙ̃ post. vt dicit Alber Rñr secũdũ oẽs medicos ꝙ hõ ieiunus repletus est malis humoꝛibus ⁊ fumositatibꝰ diuersis que ĩgrossãt oĩa mẽbra et etiã digitos: sed cuꝫ illi hũoꝛes sũt per cibũ expulsi sic digiti magis graciliãtur. Et eadẽ de causa hõ ieiunus ẽ grauioꝛ ꝙ̃ hõ cibatus vt pꝫ expresse de ieiunãtibꝰ Et põt reddi melioꝛ ratio quia post cibũ caloꝛ a mẽbris exterioꝛibꝰ delegat̃ ad ĩterioꝛa propter digestionẽ cibi et ergo mẽbꝛa exterioꝛa graciliãtur sed post digestionẽ cibi ecõuerso dirigit̃ ad membꝛa exterioꝛa et ergo tunc ingrossatur.

Quare aliqui sunt hoĩes magis graciles in sinistra manu ꝙ̃ ĩ dextera ad aliquod opus faciẽdũ. Rñr ꝙ ĩ illis coꝛ nõ influit dextero lateri caloꝛem sed plus sinistro et etiã operatur ĩ sinistra manu subtilitatem et gracilitatẽ.

De vnguibus.

Querit̃ vnde generãtur vngues. Rñr scḋm Galienũ ĩ cõmẽto ꝑnosticoꝛũ ꝙ ex fumositatibꝰ resolutis ingrediẽtibꝰ extremitates digitoꝛũ que aere exterioꝛi exsiccãtur ⁊ ĩ coꝛnu reducũtur.

Quare vngues senũ nigrescũt ⁊ palescũt Rñr qꝛ tandẽ caloꝛ coꝛdis deficit quo deficiẽte ipsoꝛũ pulchritudo deficit.

Quare hoĩes iudicãtur bone cõplexionis vel male secũdũ dispositionẽ vnguiũ Respõdet̃ qꝛ vngues testãtur sup̱ bonitatẽ vel maliciã coꝛdis ergo etiã cõplexionis qꝛ si sũt rubei testãtur sup̱ colericaꝫ bene tẽperatã: sed si aliqualiter sũt inclinati cũ rubeo ad nigredinẽ testãtur sup̱ sãguineã cõplexioneꝫ sed si sũt crocei coloꝛis vel nigri testantur super melancolicã.

Quare aliquādo macule albe apparent siue generant in vnguib⁹.
Respondet ꝙ nutrimēta vnguiū sunt diuersificata. qꝛ aliqua ps flegmatis est admixta. ergo ex tali flegmate macula ista causatur
Quare omne animal gradiēs pedibus habet vngues vel vngulas vel aliquod ꝓportionabile eis vt pꝫ in auiculis solū curuos vngues habētib⁹: ꝛ in equis quorū pedes subferrātur: ꝛ illa regula se cūdū arist est vera exceptis natātib⁹: vt pꝫ in auca vel i aneta: que carent huiusmodi vngu b⁹: qꝛ naturaliter vngues sūt graues: ꝛ sic impedirent natationē. Et respōsio sic potest elici ex dictis.

De pectore.

Quare pectus est cōcauū. Respōdet scd̄m arist. qꝛ ibi est sedes spiritualiū mēbrorū· que mēbra sunt nobilissima. vt cor ꝛ pulmo vt ergo ista custodiant a lesione, necessariū est vt pectus sit concauū.
Quare hō inter oīa aīalia habet latissimū pectus. vt dicit Aristo.
Respōdet ꝙ spirit⁹ in hoīe sunt debiliores ꝛ subtiliores: ergo reqrūt regionē ampliorē in qua possunt cōtineri: vt est pectus.
Quare pectora auicularū sunt rotunda et acuta. Respondetur qꝛ sunt in cōtinuo motu: modo figura acuta ꝛ orbicularis motui est apta: vt pꝫ quarto phisicorum·
Quare ea que diligimus ad pect⁹ trahim⁹ Respōdetur ꝙ propior locus cordis est sub pectore: ergo illa que cor amat ad pect⁹ trahit ꝓpter vicinitateꝫ cordis applicādo amatuꝫ amanti.
Quare mulieres sunt breuioris pectoris ꝙ̄ viri. Respōdetur qꝛ in viris est caliditas que naturaliter sursum mouet. superiora viri ingrossando et ea amplificādo: ergo magnū pectus est signū aīositatis vt pꝫ ꝑ Aristo. in phisionomia. vbi declarat hoc de leone et tauro. sed in mulieribus frigiditas dominat: que naturaliter mouet deorsum: et ergo dicit Aristo: ꝙ mulieres frequēter cadūt supra culū qꝛ culisteria earū ingrossātur ex frigiditate descendēte. sed vir frequēter cadit super pectus ꝓpter eius grossitiem.

De mamillis.

Quare mamille sunt posite supra pectus. Respondetur ꝙ pectus est series cordis calidissimi. ergo ibi mamille generātur vt mēstruum ad eas missum calori cordis vicinū citius decoqueretur et in materiā lactis conuerteretur.
Quare in aliis aīalib⁹ mamille sunt infra pect⁹. sed in muliere sūt supra pect⁹. Rn̄det qꝛ mulier est bipes: ergo mamille existētes infra pect⁹ impedirēt eius trāsitū: sed alia aīalia quatuor habēt pedes: ergo ipsa nō impediūtur in eorū trāsitu vel motu ꝓgressiuo:

Quare viri nō hñt tā magnas mamillas sicut mulieres. Respōdet qr viris nō generātur mēstrua: nec ibi est vas mēstruo deputatum Tamen dicit aristoteles q viri habent paruas mamillas et mulieres paruos testiculos.

Queritur que mamille sūt magis valētes pueris lactentibus an parue vel magne / seu mediocres. Rñr. i magnis calor ē diffusus z dispersus. ergo ibi nō ē bona digestio lactis. sed i paruis ē vnitus et fortis: cū oīs virt9 vnita fortior ē seipā dispersa et p ɔ̄ns ibi est bona digestio lactis. ergo parue sūt meliores q̄ magne: mediocres autē sūt optime: ex quo omne medium est optimum.

Quare i tredecimo z in decimo q̄rto āno mamille iuuēcularū incipiūt crescere z ingrossari vt dicit Alber. Rñr. per Ari. i de gñatione aīalium q ideo: qr tūc puella efficitur pubes et mēstrua incipiūt augeri in ea et fluere vt dicit Aristo. qr in eadē etate puellarū crescunt mamille et virorum sperma.

Quare mamille mulierū generātiū abortū. i. puerū qui egredit mortu9 ex vtero matris (vt dicit ypocras in scda pticula āphorismorū) mollescūt. Rñr. scdʒ glosā ibidē. qr tūc mēstruū nō fluit ad mamillas a quo fetus deberet nutriri. ergo tunc mollescunt

Quare mulier ipregnata cōcipiens masculū in vtero dexteram mamillā habet duriorē q̄ sinistrā Rñr. scdʒ Ipocratez. quia masculi cōcipiūtur in dextero latere matricis ergo tunc mēstrua fluit ad dexteram mamillā ipsam indurando.

Quare mulieribus īpregnatis lac fluēs de mamillis significat debilitatē fetus Rñr. scdm Aristo. quia lac ē propriū nutrimētum fetus in vtero: et ergo qñ lac fluit signū est q fetus non nutritur et ex hoc vtique debilitatur.

Quare dura mamilla dicit sanitatem in puero existente in vtero Rñr. quia mēstruū cōuertitur in lac et tale lac sufficiēter nutrit fetum et ex hoc arguitur eorum fortitudo.

Quare mulier hʒ tm̄ duas mamillas: et aliqua bruta vt porca et canicula hñt decē vel plures Rñr. qr frequēter mulier cōcipit masculū vnū vel femellā: et huic sufficit vna mamilla vel due. Sed animalia bruta habēt multas scissuras pcreantes multos fetus: ergo hñt mamillas, primo scʒ fetui primā: secundo secundam et sic de aliis per ordinem.

Quare tp̄re impregnationis mamille sūt dure: et alio tēpore sunt molles Rñr. quia tunc inflātur et tumescūt sicut vterus qr multa humiditas menstrualis fluit ad eas que alio tēpore manet in matrice. et expellitur per locum deputatum.

Querit per quē modū lac māmillarū venit ad matricem Rn̄detur scd̄m Ypocratē vbi supra ꝙ mamilla habet colligātiā cū matrice ꝑ quasdā venas quas abscindunt obstetrices tempore partus et per illas lac fluit ad vmbilicū puerorū: et capiunt nutrimētum per vmbilicum Unde aliqui dicūt ꝙ puer existēs i vtero nutritur per os sed hoc est falsum: qꝛ si sic tūc stercorizarent etiā: sed hoc est falsū quia non videtur vbi dimittantur illa stercora.

Quare lac egrediēs de māmillis spissum et grossum et non multū fluidū ē signū masculi in vtero. sed lac tenue est signū femelle Respondetur quia mulier gestans masculum est fortioris caloris qui digerit ipsum lac inspissando. Sed in mulierib⁹ habētibus femellam non ē tātus calor ergo manet indigestū et aquosū et fluidum supernatans si ponatur in aqua.

Quare lac sit albū. cū tñ mēstruū sit rubeū ex quo generatꝛ Rn̄detꝛ qꝛ sāguis nō bñ decoctus recipit formā albā vt pꝫ de carne cuius ꝓprius color ē albus. Aliter rn̄r. qꝛ q̄libet humor (qui gñatur in aliquo mēbro) assimilatꝛ tali mēbro i colore inq̄ꝑtū potest sed qꝛ caro mamillarū ē alba. ergo et humor lactis est albus

Quare vacca dat copiose lac ꝑ aliis aīalibus. Rn̄dr. qꝛ vacca est aīal mltū vorax. et vbi multū recipitur de nutrimēto ibi multū generatur de mēstruo et quia lac nō ē aliud nisi mēstruū decoctum et dealbatum ergo etiā in ea multum generatur de lacte

Quare lac nō sit sanū: vt dicit Ypocras secūda ꝑticula aphorismoꝝ Rn̄r. scd̄ꝫ glosā ibidē ꝙ ꝓpter multas cās est insanū Prima qꝛ qn̄ꝫ coagulatꝛ i stomacho ex quo vlterius mal⁹ anhelitus gñatꝛ Sed ypocras ponit remediū in loco allegato dicens si tertia pars aque admisceatur lacti tunc nō est nociuū: et hoc intelligr̄ de aqua fluuiali. Alia causa qꝛ lac aliq̄n in stomacho acetescit et excoquitꝛ et iterū ex eo generātur mali humores inficientes anhelitum

Quare lac ꝑtertiꝫ dolentibus caput non valet Respōdetur scd̄m Ypocratē vbi supra et scd̄ꝫ glosā ibidē: qꝛ lac cito trāsit in multaꝫ fumositatem et multū habet de materia terrestri que fumositas ascendens ipsum facit dolere.

Quare lac ē cōueniens nutrimētū infātibus et pueris Rn̄detur qꝛ est naturalis eorū cibus et cōsuetus. quia etiam in vtero nutriebantur tali cibo: ergo est eis cōueniens.

Quare lacticiniū tēpore partus vaccarū sit bonū Rn̄detur quia tūc lac ē multū spōgiosum: ergo tēpore illo multas fumositates expellit; et quodammodo est vna purgatio tali tempore.

Quare lac in mulieribus coeūtibus destruit puerum lactentem. Respōdetur scdʒ Aristo. in libro de aialibus: qȝ tēpore coitus sub tilior et melior ps lactis vadit ad vasa seminalia et ad matricē et peior pars manet in mamillis que destruit puerum

Quare lac mulierū fuscarū sit melius ꝙ albarꝝ. Respondetur qȝ fusce mulieres sunt calidiores aliis: et quia calor digerit nutrimētum sufficienter. et sic lac melioratur.

Quare in eadē mensa simul comedere lac et pisces sit prohibitū a medicis Respondetur quia maxime disponūt ad leprā qȝ ambe sunt flegmatice nature tam lac ꝙ pisces.

Quare avicule nō hn̄t lac neqȝ māmillas. Respōdetur qȝ māmille impedirēt eis volatum Etiā pisces nō hn̄t māmillas vel lac: qȝ ipsi emittūt lactes. vt dicit aristo. in libro de generatione aialium qȝ femella emittit polygranū: et masculus supaddit lactes. sic eoꝝ species eternātur per successionem individuorum

Quare aialia hn̄t dorsa Rn̄detur p aristo. propter tres cās: Pria vt dorsū esset via nervoꝝ a spina dorsi extēsorū p totū corpus vt patet sufficiēter in suspēsis: qȝ qn̄ sunt lacerati tūc ad huc nervi dependent in spina dorsi. Secunda cā est vt esset custodia mēbrorum molliū in corpore existentium: vt stomachi. epatis pulmonis et sic de aliis Tertia causa est: vt esset fundamētum omnium ossium qȝ videmus ꝙ alia ossa vt coste figuntur in spina dorsi.

Quare hō inter oia aialia habet dorsū latū: ita ꝙ nullū aial pter hoiem pōt convenienter iacere in dorso: Rn̄detur qȝ pectori lato correspōdet dorsū latum. si ergo homo haberet dorsū acutū sicut alia aialia illa eēt idecēs et inepta dispō ergo reqrit ꝙ hēat dorsū latū.

Quare hō iacens in dorso habet horribiles visiones Respōdetur qȝ tūc meatus seu nervus fātasie ē apertus; qui est in anteriori pte cerebri: et ergo tūc fātasiatur Vel alia rō est qȝ homo iacēs in dorso habet se ita ꝙ humores pturbātur. et mouentur sursum vbi est fantasia et ergo fantasia perturbatur.

Quare malū est iacere in dorso. Rn̄detur scdʒ medicos qȝ hoc disponit ad leprā epilepsiā / maniā et ad incubū Ubi nota ꝙ mania ē infectio āterioris ptis cerebri cū privatōe ymaginatōis. Sed incubus i ppōito est passio cordis cū aliquis se in sōno suffocari putet et putet aliquid iacere super ipsum quod libenter moueret.

Quare spina dorsi habet multos articulos et multa mēbra q̄ apud medicos spōdalia dicūtur. Rn̄detur ꝙ pp̄ter flexibilitatē ipius dorsi qȝ sine illis articulis flexiones fieri nō psūt: neqȝ motus: vt pȝ P

Aristo. in libro de motib⁹ aialiū Et ergo dicētes q̄ elephas non habet membra dicunt male: quia tunc nō posset se mouere

Quare spina dorsi in piscibus fracta pisces cito moriūt Respō: quia spina dorsi in piscibus ē loco cordis: modo cor ē primū viuēs et vltimū moriēs vt patet in libro de longitudine et breuitate vite ergo lesa spina dorsi pisces diutius viuere non possunt

Quare lesa medulla homo faciliter morit Rñr. quia medulla venit a cerebro qd̄ est vnū mēbrū principale vt patet in duobus Pri mo quia medulla seu nucha est alba sicut cerebrū Secundo q2 alie medulle nō habēt cutē neq̄ pelliculā. sed nucha h3 duplicē pelliculā sicut cerebrū. s. piā matrē et duram matrē Et etiā circa spinam dorsi sūt quinq̄ vene que secundum medicos dicuntur emoroides: ab emorois grece quod est sanguis latine. ideo modicum videndū est de venis emoroidarum

De fluxu emoroidum

Quare aliqui viri patiūtur fluxū emoroidū. Rñdetur q2 sunt melācolici: ergo mltū gñatur in eis melācolia: q2 frigidi sūt. que primo mittitur ad splenē. s: ad ppriā sedē melācolie: et ibi propter sāguis multitudinē retineri nō pōt: ergo mittitur ad spinā dorsi vbi sūt aliq̄ vene q̄ terminātur in dorso et in collo: et qñ ille vene valde replētur sāguie melācolico tūc apiūtur vie nature. et exit ille sanguis semel in mēse vt mēstruū mulieris. et tales viri per talem fluxum pseruāt a magnis īfirmitatib⁹. s. ab hydropisi peste ₇ ceteris

Queritur q̄re iudei indrñter patiūtur talē fluxū. Rñdet pmo theologice. q2 ipi tpe passiois christi clamabāt Sāguis eius sup nos et super filios nostros Ergo dicitur in psalmo Percussit eos deus in posteriora dorsi. Aliter rñdet magis naturaliter q2 iudei vescūtur cibariis flegmaticis et frigidis. ex qbus cibariis gñat sāguis melācolic⁹: q p fluxū emoroidū expurgatur Alia ratio naturalis ē q2 dicit aristo. in de celo et mūdo q motus facit calorē. et calor digestionē. vt p3. iiii. metheoro. sed iudei nō sunt in cōtinuo motu et labore. nec in conuersatione hoim. Etiā ideo q2 sunt i magno timore quia timent nos vlcisci passionē nostri saluatoris. et hec oia in eis frigiditatem faciunt et impediūt digestionē ₇ ergo iterū i eis gñat mlt⁹ sāguis melācolic⁹. q in ipis tūc tpe mēstrui expurgatur

De corde

Queritur q̄re cor et pulmo dicūtur mēbra spūalia Respondetur vno mō q̄ a spiritu. q2 spūs vitalis in corde generatur Sed illa respōsio videtur non valere: q2 sic epar et cerebrū erūt mēbra spiri-

tualis qd ē flm: qꝛ epar ē mēbꝛū nutritiuū sed cerebrum aiatiuum Sed tñ ꝯsequētia pȝ: qꝛ spūs vitalis gñat in epate: et spūs aialis in cerebro Et ergo rñr. ꝙ coꝛ et pulmo ideo dicūtur mēbra spūalia qꝛ in eis recipitur spūs et aer Uel dicūtur spūalia ꝑpter eoꝝ impassibilitatē respectu alioꝝ mēbꝛoꝝ: ergo ipsa per quādā pelliculā diuisa sunt ab aliis mēbꝛis nutritiuis. vt a stomacho ꝫ

Queritur quare pulmo sit ita rarus ꝛ spōgios⁹ Respōdeẜ vt ibi aer melius possit recipi ꝑ coꝛdis refrigerio: et expulsione supfluarū fumositatū: qꝛ scđꝫ Aristo. in libro de inspiratione ꝛ respiratiōe Pulmo ē flabellū coꝛdis seu vētilabꝛū. et sicut follis īspirādo inflatur: et expirādo cōpꝛimitur et cōtrahitur. Sic simili mō pulmo inspirat aerē dādo refrigerium coꝛdi Et inspirat et respirat ne coꝛ suffocetur per nimiā caliditatem aeris inspirati.:

Queritur q̄re caro pulmonis sit alba. Rñr. ꝙ ꝑpter eādē causam qꝛ ē i cōtinuo motu Etiā solet queri quare sola aīalia habētia coꝛ habēt pulmonē et non alia. Rñr. qꝛ pulmo nō ē mēbꝛū ꝑ se sed ꝑpter aliud s. ꝑpter coꝛ ergo si aīal carens coꝛde haberet pulmonē tunc supflue et frustra esset: mō natura nō permittit hoc quia natura non deficit in necessariis nec abūdat superfluis

Quare aīalia nō habētia pulmonē carent vesica. vt dicit Aristo. Rñdetur qꝛ talia nō recipiūt aquā potabilē vt potū suū. vt cibum faciant feruere: sed ꝑpter tēperamētū cibi: ergo carēt vesica et etiā vrina vt pȝ i auiculis q̄rū q̄dā sipℓr nō bibūt vt falco nis⁹ ācipiter

Quare coꝛ sit in medio aīalis. Rñdeẜ ꝙ ideo vt aliq̄liter omnibus mēbꝛis īfluat vitā. et ergo ꝯpatur soli qui ē situatus in medio planetarū: vt aliis planetis īfluat lumē: et ergo pitagoꝛici dicēres celum esse magnum animal dixerunt solem esse coꝛ illius animalis.

Quare in solo hoīe coꝛ situatur in sinistro latere Respondeẜ ꝙ vt caloꝛ coꝛdis tēperet frigiditatē splenis nam splen est sedes melancolie: qui etiam in sinistro latere collocatur

Quare iter oīa mēbra coꝛ pꝛimo generatur. vt dicit Aristo. ꝙ coꝛ ē ꝓmū viuēs et vltimū moꝛiēs. Rñdeẜ scđꝫ aristo: in libro de iuuētute ꝛ senectute: qꝛ coꝛ ē ꝓncipiū et oꝛigo vite et oīm mēbꝛoꝝ ꝛ sine illo nullū mēbꝛū viuere potest Nota scđꝫ ꝓhicos de semine ī matrice retēto ꝓmo gñatur q̄dā pellicula circūdās ipm semen post hoc gñatur spūs formatiuus qui ex subtilioꝛi sāguine pꝛimo facit coꝛ ꝛ de sanguine minus subtili successiue facit epar. et de sanguine grosso et frigido facit medullam et cerebrum

Quare aīalia parui coꝛdis sūt audacioꝛa. vt leo qd est aīal valde ferox ꝛ audax. Rñdeẜ ꝙ i paruo coꝛde aīalis caloꝛ est bene adunatus ꝛ

vehemẽs. et sãguis aduenĩẽs i tãgendo ipsũ citiꝰ calefit et ad alia mẽbra mouet spũ calefactiuo. mediãte quo audacitatẽ eis tribuit

Quare aialia magni cordis sũt valde timida vt lepus Rñr: qꝛ calor ẽ ibi diffusus et dispersus. et nõ põt calefacere sãguinẽ ad ipm cor concurrentem: et sic timor ibi generatur

Quare i corde magnoꝝ aialiũ vt ceruoꝝ ꝛ hoim scdꝫ Albertũ est quoddã os. Rñr ꝑ Aristo. qꝛ ideo vt sit fũdamẽtũ motus continui ipsius cordis qꝛ secundum eundem in libro de motibus animaliũ In quolibet motu est quidam fluxus et quies.

Quare cor cõtinue mouetur Rñr scdꝫ Aristo in libro de motu cordis et ꝑ Galienũ ꝛ Egidiũ qꝛ ibi spũs gñatur: qui est subtilior aere q̃ ꝑpter maiorẽ rarefactionẽ q̃rit locũ ãpliorẽ replẽdo cõcauũ ipsius cordis Ex quo seqtur dilatacio cordis: et qꝛ cor ẽ terrestre ergo cessante ipulsione partes eius cessant. et tendũt ad centrũ Et magister Galienus põit experiẽtiã de glãde Si glans ponatur ad ignẽ calor ignis eius huiditatẽ resoluit in fumũ qui ẽ maior et rarior humiditate et ergo maiorẽ locũ occupat ꝛ sic nõ põt manere in testa: ergo ipsam eleuat: et facit eã ex igne saltare: sic conformiter ẽ de corde Unde nota ꝙ cor aialis ẽ triãgularis figure aliquo modo et ptẽ minorẽ hꝫ versus sinistrã partẽ vero maiorẽ versus dexterã et in parte minori se ꝯtinue aperit et claudit et sic est i cõtinuo motu Primus motꝰ apđ medicos vocatur diastole Sed motus ꝯstrictionis siue clausionis vocatur systole Ex quibus duobus motibus fit pulsus in toto corpore quẽ medici i venis arteriis sẽtiunt

Quare aialia magni cordis sũt macra Respõdetur qꝛ calor naturalis egrediens de corde cõsumit humiditatẽ aquosã. quã humiditatẽ oportet cõuerti in pinguedinẽ. et vt frequenter mulieres sunt pinguiores q̃ viri. quia habent multum de humido: et sunt humidioris cordis q̃ viri.

Quare caro cordis est cõpacta et spissa. Respõdetur qꝛ in re densa et bene compacta calor fortiter recipitur. vt etiam patet in aliis Aliter respõdetur: vt cor sua caliditate temperet frigiditatẽ cerebri ideo est compactum

Queritur quare cor ẽ calidissimũ in toto animali: Respõdetur qꝛ ibi est materia spissa et dẽsa et bene cõpacta: et calor fortiter recipit̃ in eo vt patet in scilicibus. Etiam alia ratio est quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri

Querit̃ quare cor est pricipiũ vite: Rñdetur quia in eo gñatur spiritus vitalis: qui ẽ sedes vite. Unde secundũ Augustinũ i libro de

differētia spirit⁹ ꝛ anime. coꝛ habꝫ duos vētres scꝫ dexterū ꝛ sinistrū Dexter enim vēter plus habet de sanguine ꝙ̄ de spiritu, qui spiritus generatur ad viuificandū totum animal.

Queriť quare coꝛ sit rotūdū ꝛ hꝫ figurā piramidalē. Rńr scd̄ꝫ ari ꝙ figura rotūda nō hꝫ āgulos: ꝛ ideo coꝛ est rotūdū ne materia coꝛpi nociua ibidē possit retineri. Aliter rńr scd̄ꝫ Arist. qꝛ figura rotūda est motui apta. ꝛ ideo figura rotūda scd̄ꝫ Ari. methafoꝛice agonosia diciť ab a qd̄ ē sine: ꝛ gonos āgulus: quasi sine angulo.

Queritur. quare in solo coꝛde per excellentiam fit sanguis. Respondetur quia sanguis est in eo tāꝙ̄ in pꝛopꝛio loco vel tāꝙ̄ in efficiēte: quod alii dicūt de epate. Unde coꝛ a nullo membꝛo recipit sanguinem: sed alia membꝛa ab eo.

Queritur. quare aliqua animalia non habēt coꝛ. Respōdetur ꝙ lꝫ non habēt coꝛ tamē habēt aliquid ꝑpoꝛtionabile coꝛdi vt pꝫ de piscibus et anguillis qui spinas doꝛsi habēt ꝑ coꝛde.

Queriť quare (vt videm⁹ ad sēsum) in bꝛutis aīalib⁹ vt in aucis et pullis. capite ipsis amputato coꝛ adhuc pulsat ꝛ viuit. Rńr quia spiritus vitalis diutius manet in eo quā i aliis membꝛis. eo ꝙ coꝛ est pꝛimū viuēs ꝛ vltimū moꝛiēs. vt dicit arist. in de senectute et iuuētute ergo coꝛ diutius pulsat ꝛ mouetur ꝙ̄ alia membꝛa.

Queritur. quare omne aīal carēs coꝛde vel ꝑpoꝛtionabili ipsi coꝛdi caret sanguine. vt pꝫ in muscis Respōdeť qꝛ coꝛ est pꝛincipium sanguinis, mō deficiēte causa deficit et effectus.

Queriť. quare pulsus coꝛdis certius iudicať in dextro latere ꝙ̄ in sinistro. Respōdeť qꝛ caloꝛ coꝛdis ibi facit maioꝛē abilitatē ꝛ caloꝛē. ergo ibi plus sentitur ꝙ̄ in sinistro latere.

Quare coꝛ aliquādo sincopat vt patꝫ in caducis ꝛ in epilepticis. Respōdeť scd̄m Cōstātinū in libꝛo de stomacho: ꝙ hoc fit ex defectu sui ipsius ꝛ pellicularū quib⁹ cooperiť. quib⁹ tūc īfectis coꝛ sincopisat. ꝛ aliqñ fit ex īfectōe mēbꝛoꝝ vicinoꝝ. Unde qñ ex oꝛificio stomachi exit humoꝛ venenos⁹. ille ledit coꝛ ꝛ mēbꝛa sibi vicina. ꝛ tūc illa īducūt sincopisationē coꝛdis. Notandū ꝙ scd̄ꝫ Arist. dispositio coꝛdis maxīe cognoscitur ꝑ pulsū coꝛdis: quia pulsus velox magno ꝛ frequens cognoscitur siue testatur suꝑ caliditatē coꝛdis ꝛ super bonam complexionem: et pulsus tardus ꝛ debilis testať suꝑ frigiditatem coꝛdis ꝛ maliciā cōplexionis. vnde mulieres in ꝙ̄tū sunt sane habēt tardioꝛem ꝛ debilioꝛem pulsum ꝙ̄ viri. Et hoc etiam pꝫ per alias causas vt infra patebit;

De stomacho

Quare stomachus est āplus· Rñr scđꝫ Arist. in libro de aīalibus qꝛ in eo cibus vt ī olla primo decoquit ꝛ digerit. vt purū ab īpuro separat. Et ergo ꝑ multitudinē cibi natura āpliat stomacum.

Quare stomachus est rotundus. Rñdetur secūdū Constātinū in libro de stomacho: qꝛ si haberet angulos tūc in illis cib⁹ nociuus maneret. ꝛ sic homo nūq̄ febrib⁹ careret. q̄ tñ humores eleuātur ꝛ cōsumūtur: ꝛ nō abscōdūtur ꝓpter eius rotūditatem.

Quare caro stomachi sit multū neruosa ꝛ sensibilis. Respōdetur secūdū arist. ꝛ Constātinū: qꝛ nerui sunt dilatabiles ꝛ extēsibiles. et ergo stomachus tēpore repletiōis dilatat: et tēpore famis cōstringitur. ergo natura sagax disponit neruosum stomacum.

Quare stomach⁹ digerit. Rñdet ꝓpter calorē in eo existētē qꝛ calor prouenit a mēbris vicinis. scꝫ ab epate ꝛ corde qꝛ videmus ī fabrica arte q̄ calor ignis sepat etrogenia: vt schoriā a ferro: aurū a cupro argētū a stāno. sic etiā digestione ꝑ calorē fit separatio puri ab impuro ꝛ talis digestio est quadruplex secūdū medicos.

Quare stomach⁹ adiūgitur epati· vt pꝫ ad sensū. Rñr secūdū Cōstātinū vt supra: qꝛ epar est valde calidū qꝛ dicit apir qđ ē ignis vt ergo sua caliditate possit iuuare ad digestiōeꝫ igit circūdat ipsum

Quare cōiter patiamur pl⁹ frigus post prādiū q̄ ante Rñdetur qꝛ tūc totus calor vadit ad stomachū ꝓ digestione faciēda· et sic ptes exteriores infrigidātur calore priuato.

Quare post prādiū imediate sit malū studere· Rñr qꝛ cū calor debet laborare ꝓ imagiatōe studii tūc nō laboraret ꝓ cibo digerēdo ꝛ sic cib⁹ ꝑmaneret crudus ideo scđꝫ medicos hō prius debet spaciari post prandiū ad centū passus vel secūdū aliquos ad mille.

Quare mulieres ꝛ maxīe impregnate primo ꝛ tercio mense hñt appetitū inordinatū ad comedēdū carbones cineres ꝛ c. Respondet secūdū Cōstātinū vt supra qꝛ quales sūt humores in stomacho illarū mulierū: talia nutrimēta appetūt ꝛ qꝛ in mulierib⁹ impregnatis sunt putridi ꝛ corrupti humores replētes stomachū ideo appetūt similia cū omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomach⁹ carnes valde pingues tarde digerit. Rñr qꝛ tales carnes natāt in stomacho mō optia digestio fit in ꝓfūdo stomachi vbi carnes pingues nō pñt venire ꝛ ergo tales sunt multū somnolēti post esum pinguiū carniū: qꝛ in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo oia alia mēbra habēt se male et eo sano melius sūt singula mēbra dis ·osita. Rñr scđm Cōstātinū in principio sui libri. qꝛ stomach⁹ colligātiā habet cū cerebro / corde ꝛ epate

que sūt mēbra pricipalia ergo ipso dolēte oīa dolēt. Aliť rñr. quia impedita pria digestiōe alie digestiones ipediūtur: nā inprima digestione principiū est infirmitatis. scz in stomacho.

Quare iuuenes citius esuriūt ꝙ senes Rñr secūdū ypocratē i pri ma particula amphorismorū: ꝛ galienū ibidē i cōmēto: ꝙ iuuenes propter tria cibo indigent. Primo ꝓpter incremētū. Scđo ꝓpter restaurationē vite. Tercio ꝓpter cōseruationē vite. Aliter rñr. ꝙ iuuenes sūt calidiores senibus. eo ꝙ iuuenes sunt frigidi ꝛ sicci vt pꝫ secūdū Aristo. in li. generatione aialiū. ergo calor in iuuenibus plꝰ digerit et per cōsequēs plus appetūt.

Quare medici precipiūt ꝙ existēte appetitu cōmedēdi dꝫ quis cō medere. Rñr secūdū auicēnā. ꝙ tolerare famē stomachū est malis humoribꝰ ꝛ putridis adimplere quos attrahit ad se loco cibi vt pꝫ ꝑ experiētiā cū ieiunamꝰ de nocte appetitū ꝯmedēdi habemꝰ. sed se quēti nocte mīe. ergo ē signū ꝙ stomachꝰ tūc ē repletꝰ malis hu moribꝰ ꝛ maxie orificiū eiꝰ que repletio nō ē vera. sed mēdax ꝛ ꝓ pť hoc sūpto modico cibo regrediť statī appetitus ꝛ ergo dicūt vul gares ꝯcōi ꝓuerbio ꝙ os est trufator qꝛ licet fuerit corruptū ma= lis humoribus sūpto tamē cibo reuertitur appetitus:

Quare cōsiliū medicorū ē ꝙ hō comedere dꝫ successiue. Rñr scđꝫ auicēnā qꝛ quādo stomachus nimiū repleť: tūc cibꝰ supnatabit in eo quod est valde ꝑiculosū. Alia cā est qꝛ sicut ligna multū frigida suffocāt ignē: sic cibaria suffocāt calorē naturalēꝫ. et ergo optima medicina ē vti modestia ꝛ tēperamēto i cibo ꝛ potu. vñ vſꝰ Esse cu pis sanꝰ sit tibi parca manꝰ Pone gule metas etas vt sit tibi lōga

Quare alio ꝛ alio tpe anni appetūť alia ꝛ alia cibaria vt in hyeme carnes bouine ꝛ vaccine ꝛ porcine. In estate appetūť carnes subti liores vt vituline agnine. Rñr ideo quia cōplexio variať scđꝫ tēpꝰ anni. vt patet per Albertū in li. sex pricipiorū. Aliter respōdetur ꝛ melius quia hoc ē ꝓpter qualitatē ipsorū tēporū. qꝛ frigꝰ hiemis facit meliorē digestionē quia vētres calidiores sūt in hyeme ꝓpť frigus circūstās. vt dicit ypocras i prima ꝑticula amphorismorū et Arist. primo metheororum.

Quare cibꝰ nō dꝫ eē nimis calidꝰ. vt piper zinciber: Rñr qꝛ cibꝰ calidus adducit sāguinē ꝛ disponit ad leprā. sic ecōuerso cibꝰ frigi dus mortificat ꝛ cōgelat sāguīēꝫ. Etiā cibus nō debet eē nimis ace tosus. quia ille cito inducit senectutē. Itē cibus nō debet eē nimis cōditus quia ille adurit interiora. ꝛ post illū cibum oportet potare multum vt post alleca cruda. Itē cibus non debet esse nimis dulcis

quia dulcedo maxime constipat venas.

Quare sit bona cõsuetudo caseũ comedere post prandium et pira post omnia fercula imediate. Respõdet qz caseus rõe terrestreitatis et grossiciei tẽdit ad fũdũ stomachi. et sic depmit carnes. et ille cibus digerit omẽs alios. seipz digerere nõ põt. Sic etiam dicit de piris Notãdũ de caseo q caseus recens ceteris ẽ laudabilior: sed caseus vetus z sicc⁹ et salsus ẽ pessim⁹ cito faciẽs dolorem capitis. et epatis facit cõstipationẽ: et de q̃to fuerit veterior de tãto est deterior Vñ vs⁹ Caseus est nequã nam dirigit omnia se q̃.

Quare post pisces sit bonũ comedere nuces. vt dicit metrista. Post pisces nuces post carnes caseus assit Rñdetur qz pisces aliquãdo sũt venenosi: qz sũt difficilis digestionis: et faciliter putrescũt et corrũpũt: et nuces iuuãt pro digestiõe qz sũt mediocriter calide. Alia ratio ẽ. qz qñz sũt venenosi vt dictũ ẽ: mõ nux ẽ remediũ cõtra venenũ ergo pisces tẽperãt per nuces z sic sanũ ẽ sumere nuces post pisces Sed tñ notãda ẽ regula de piscibus. qz pisces debẽt esse de aqua clara z petrosa: et non frigida et lutosa nec quieta. Vñ vs⁹ Currant per aquã mũdã claramq petrosam. Sint cocti vino pisces cũ petrocillino. et tales pisces minus nocent

Quare nouus cibus multũ nocet stomacho. vt i festo pasche multi ledũt ex nouo cibo. Rñdetur qz talis cibus nimis auide comeditur ergo replet stomachũ z sic stomach⁹ difficiliter põt digerere istũ cibũ: et sic ex ei⁹ imoderata comestiõe multi moriũtur. quia ẽ regula Galieni et ypocratis. q gula interficit plures q̃ gladius. ideo sũmopere valet moderatio cibi et potus Quare sit malũ pausare i mẽsa, et paulatim diuersa cibaria comedere. Respondetur qz qñ vltimũ pñtatur tũc primũ incipit digeri et sic partes in digerendo non equant et cibus decoctus corrũpitur. z hoc ben eppendunt gallici: qz ad malus duo vel tria fercula comedũt Est tñ notãda regula de ordine cibariorũ. qz si plura habẽtur fercula quorũ q̃dam sũt subtilia in digestione sicut caro pullorũ hedorũ vitulorũ oua mollia z sorbilia et huiusmõi. tũc illa subtilia debẽt pcedere. Sed grossa vt caro seniorũ porcorũ vaccarũ assatura porcina vel vaccia oua dura in patella fricta debẽt post comedi. Ratio ẽ qz si pponerẽtur tũc ipis cito digestis ipedirẽt digestionẽ aliorũ et tũc subtilia iã digesta violẽter retinerẽt, z i stomacho corrũperẽtur. Ex quo sequit eructatio nausia fastidiũ et dolor capitis. dolor ventris et magna sitis Et p cõsequẽs est valde nociuum in eadem mensa comedere lac et bibere vinum: quia disponunt ad lepram.

Queritur quid melius ē stomacho cibus vel potus. Respōdetur q potus citius digerit q̄ cibus: qꝛ cibus ē magis materialis q̄ potus ergo cibus difficilius digeritur

Quare bonū est potare ad prādiū. Respōdetur vt potus tēperet cibū vt reddat eū aptū digestioni. qꝛ olla repleta carnibus aut piscibus si nō hꝫ huiditatē: tunc sequitur illius pulmenti et olle destructio Et stomachus habet se vt olla decoquens cibū. ergo a medicis est consultum inter prandia potare

Quare bonū sit cenā dimittere serotinā. Rn̄detur q ideo. qꝛ post cenā nō seqtur motus et sic cibus nō intrat profūduꝫ stomachi sed remanet idigestꝰ ꝛ sic iducit nocumēta: et ergo bonū ē cenā esse breuē et modicā Vn̄ vsꝰ Cena leuis cena qꝫ breuis tibi sit. qꝛ magna cena nocet: medicina docet. res est manifesta Ex magna cena stomacho fit maxima pena Vt sis nocte leuis: sit tibi cena breuis

Quare ieiuno stomacho vinū bibere est valde insanū. Respōdet scd̄m Auicēnā q talis sobria potatio vini dat magnuꝫ periculū in cerebro et quādoqꝫ inducit morbū caducū vel apoplexiam

Quare aquā frigidā multū bibere ē valde periculosū Rn̄detur q vnū cōtrarioꝝ expellit et impedit reliquū vt patet p Aristo: p̄mo de gn̄atiōe sed qꝛ aqua ē sūme frigida ergo veniens ad stomachuꝫ impedit digestionem et calorem digerentem

Quare bibere de nouo musto sit valde p̄iculosū ipsi stomacho rn̄detur qꝛ est indigestibile: ergo multū iflat ventrem: sic aliqualiter prouocat dissenteriā. i. fluxū vētris sāguineū Unde versus Impedit vrinam mustū soluit cito ventrem. Sed de vino bono bibere ē cōueniēs vn̄ vsus Vinū sit clarum vetus subtile maturum Ac bene limphatum soluens moderamine sumptum.

Quare statim post prādiū laborare sit prohibitū a medicis iuxta hūc versū. Post mēsam pausa nec eas nec stes sine causa. Rn̄det q hmōi triplex ē ratio Prima est. qꝛ motus post prādium ledit vtutē digestiua et sic cibus indigestꝰ depellit Secunda ē: qꝛ motꝰ post prādium facit vt mēbra crudum attrahāt cibum q̄d statim ē causa egritudis Tertia ē: qꝛ motꝰ facit cibū descēdere an̄ q̄ digerit ꝛ si nō iciperet ābulare post prādium tunc motū paulatī incipiet Sed post cenā motus ē bonus qꝛ post cenā cito sequit somnꝰ. ergo paꝝ est spaciādū: vt per hoc cibus intret profundum stomachi.

Quare de mane ante prādiū sit bonū spaciari. Respondetur quia talis motus dat mēbra cōmoda ꝛ cōgrua ipi spaciāti. qꝛ calorē naturalē fortificat ꝛ facit descēdere sr̄fluitates stoāchi Et ergo dicis

Auicenna q dimittētes exercitiū et motū incurrūt ethicā ꝛ ille mo
t9 pȝ in his vsib9. Ante cibū perge motus prim9 moderat9. Post
cenā stabis. aut passus mille meabis.
Quare secūdū doctrinā Auicēne ꝛ ypocratis vomere sit valde sa
nū. Rñr scđm eos qꝛ purgat stomachū ab oi humore nociuo nam
ibi expellit materia passia. s. glauca vel viridis que si in stomacho
maneret febrilia pericula induceret. Etiā scđȝ auicen. vomit9 pur
gat oculos purgat caput et mūdificat cerebrū.
Quare sōnus valde fortificat stomachū et virtutē digestiuā. Rñr
qꝛ in sōno vadit caloꝛ naturalis ad itra digestionē cōfortādo. sȝ ca
loꝛ in vigilia manet circa loca sensuū: ꝛ in toto coꝛpoꝛe dispersus.
Quare hō patitur infirmitates. ita vt cibus et pot9 a stomacho re
ceptus in eadē qualitate et q̄titate per iferioꝛa expellātur. Rñr q
hoc ē ꝑpter debilitatē virtutis naturalis scȝ appetitiue vel attra
ctie digestiue retentiue et expulsiue que infirmitas lienteria vocat
Nota differētiā inter lienteriā dyarreā et dissenteriā. vñ v9: Cruda
lien simplex dyē sanguine dissen.

De sanguine

Quare oē aial habēs sanguinē necesse est habere epar. Rñr scđm
Arist. q sanguis primo generat i epate eo q epar est sedes sāguinis
scđȝ aliq̄s medicos. et trahit a stomacho ꝑ quasdā venas pricipa
les: a quo generatur talis sanguis
Quare sanguis sit rube9 Rñr qꝛ assimilatur mēbro in quo genera
tur scȝ epati quod ē rubei coloris Etiā sāguis est dulcis qꝛ est bene
digestus ꝛ coct9 ꝛ parū de terrestreitate sāguini admixtū causat sal
sedinē in eo vt pȝ per philosophū in libro metheoroꝝ
Quare mulieres habēt spissioꝛē sāguinē q̄ viri Rñr q ꝑpter fri
giditatē inspissantē Frigiditas em̄ ex sua natura ꝑdensat coadunat
cōstringit. vel cōgelat vt pȝ quarto metheoroꝝ.
Quare sāguis venit ad totū coꝛp9 ab epate. Et ꝑ quē modū: Rñr
q ꝑ venas principales. vt ꝑ epaticā sephalicā medianā. ꝛ ꝑ venas
capitales de quib9 pȝ in libro amphoꝛismoꝝ.

De vrina

Querit quomodo vrina venit ad vesicā cū tamē vesica sit clausa
Aliqui dicūt q sudādo: ꝛ videtur eē verū cū vrina nō sit moꝛtifica
tiua vt pȝ ꝑ Egidiū Ergo aliter Rñr scȝ q semipellicula (que ē i ve
sica apperit ꝛ ꝑ eā itrat vrina ꝛ quia illa pellicula ē duplata ideo e
cōuerso claudit Et dicit Theophil9 vrina ē nūci9 nō fallax. qꝛ te
stat supra sanitatē ꝛ egritudinē aialis, vt dicit ypocras i libro am

phorismorū φ hoies habēt de mane vrinā albā. et ante prādiū ru beā et post prādiū candidā ꝛ similiter post cenā. Et multi sunt co lores vrine de quibus nichil ad presens.
Quare ydropisis venit ab epate. Rūr scđz Cōstā. qꝛ virt⁹ digesti ua in epate non pōt matiā grossā cōuertere in quatuor hūores sed ꝯuertitur solū in aqua que tumescit et iflat hoiem et maxīe ventrē.

De felle

Quare aialia habēt fel. Rūr φ ibi recipitur humor coleric⁹. q̄ suo acumie multū iuuat viscera ad expellēdū suꝑflua. Etiā iuuat ipsū stomachum in digerendo
Quare ictericia venit a felle. Rūr φ humor fellis est glauc⁹ ꝛ cro ce⁹. igitur cū pori fellis obstruūtur: tūc ille humor non pōt intrare saccullū fellis sꝫ miscet cū sāguie vadēs ꝑ totū corp⁹ ificiēdo cutē
Quare equus mul⁹ asin⁹ ꝛ coru⁹ nō habēt fel. Rūdet secūdū Ari in libro de aialib⁹ ꝙuis illa aialia sic dicta nō habēt fel in sacculo habēt tñ fel dispersū per paruas venas.

De splene

Quare splen est caro nigra. vt pꝫ per sensum: Rūr scđz Aristo. i lo co preallegato φ splen causatur ex materia terrestri. id est ex mate ria nigra. modo effectus assimilatur sue cause Aliter respōdet secū dū medicos. qꝛ splē est reseruaculuꝫ melancolie. mō melancolia est nigra. nā dicitur quasi nigra colera.
Quare hō habens magnū splenē fit macer Rūr qꝛ splē multā tra hit ad se materiā que deberet transire in piguedinē. ꝛ ergo per op positū hoies parui splenis pingues efficiūtur.
Quare splen facit ridere. vt dicit ysidorus. Splene ridemus felle irascimur. corde sapim⁹ iecore amanus. et cerebro sentim⁹ vt etiā tangit ebrardus capitulo de verbis. Cor sapit ꝛ pulmo loquit. fel conmouet irā: Rūdetur valde naturaliter quia splē attrahit ad se melācoliam. eo φ est proprius locus eius. que melācolia est causa tristicie ꝛ illa ibi cōsumitur ꝛ sic deficiente causa deficit et effect⁹ φ autem melancolia est causa tristicie pꝫ per Ari. in prohemio de aia et ergo illa cōsūpta sequitur oppositū tristicie scꝫ gaudiū. Et eadē de causa fel facit irasci. quia colerici sūt iracūdi. quia multū habēt de humore fellis Et nota ꝓ lucidiori itellectu illorum φ quatuor hūores sunt in hoie scꝫ sanguis colera flegma et melācolia quorū qui libet hꝫ speciale reseruaculū. et mēbrū spetiale i quo seruatur ꝛ cōseruat Unde ex ꝑte materie sicce ꝛ calide generat colera q̄ vadit ad fel vbi hꝫ locū in quodā sacculo. Sꝫ ex ꝑte matie frigide et sicce

generatur melancolia: que vadit ad splenē tanq̄ ad suū receptaculū scd̄m medicos. Sed ex pte materie frigide ꝛ huide generat̄ flegma quod vadit ad pulmonē tanq̄ ad suū receptaculū. vel scd̄z medicos ad splenem. Sed sāguis (qui est nobilissimus humor) dicit̄ generari in epate. et ibi videtur esse suus proprius locus.

Sequitur de coitu.

Queritur. quare coeūt aialia. Respōdet̄ scd̄z Auicēnā scd̄o de aia sup illā literā. Naturalissimū quidē operū in viuētibus ē generare sibi simile in spē. quod fit propter conseruationē speciei qꝛ si coitus nō esset: omnes species dudum perissent.

Queritur. quid sit coitus. Rn̄det̄ q̄ coitus est mutua actio maris ꝛ femine p instrumēta ad talē actum deputata ad seruādum speciē Et ideo dicūt theologi. quandocūq̄ coitus non fit propter generationem sibi similis: tunc est maximū peccatum.

Quare coitus tēperatus sit conueniēs saltē quib⁹ licitū est. Rn̄r scd̄z Auicēnā et Cōstātinū i libro de coitu. q̄ coitus alleuiat corp⁹: et aīmū exhilarat. caput ꝛ sēsum ꝓfortat. ꝛ aufert multas egritudines melācolie qꝛ expellit fumū spermatis de cerebro: et expellit materiā apostematicā Et ergo scd̄z Auicēnā tertio canonis ex dimissione coitus aliqñ causatur tenebrositas oculorū ꝛ vertigo capitis Unde sperma viri vltra debitū tēpus retētū cōuertit̄ in venenū.

Quare distēperat⁹ coitus ꝛ nimis assiduus sit nociuus. Rn̄r qꝛ destruit visum: ꝛ corpus exsiccat qꝛ dicit Aristo. scd̄o de generatiōe aialiū. Luxuria ē emissio pure humiditatis: ꝛ cerebrū ꝯsumit ꝛ inducit febres acutas scd̄z Auicēnā vt exptū ē ꝛ maxie abbreuiat vitā scd̄z Aristo. i de longitudine ꝛ breuitate vite Et hoc declarat Albert⁹ de passere. qui ꝓpt̄ nimiū coitū tm̄ ꝑuenit ad tertiū annū.

Quare melācolicis ꝛ colericis ꝛ vniuersaliter hoib⁹ macris valde nocet coitus. Rn̄r qꝛ eos multū exsiccat. cū de se sint sicci ipsis īducit siccitatē Per oppositū flegmaticis ꝛ sāguineis multū ꝓdest coitus. vt dicit Auicēna. qꝛ in eis ē multū de tali materia q̄ necessario a natura expellenda est. Quāuis Arist. dicit q̄ omē aial pingue sit pauci spermatis: qꝛ materia trāsit in pinguedinem.

Quare femelle aialiū brutorū nō appetūt coitū post impgnationē Rn̄det̄ scd̄z albertū. qꝛ tūc matrix femine est clausa: ꝛ mestrua tūc sunt retenta: ergo appetitus circa illas cessat.

Quara tūc mulieres ꝛ equa post impregnationē appetūt coitum vt dicit ari. in libro de aialib⁹. Rn̄detur scd̄m Galienū de muliere q̄ recordatio iuuat ad coitū: ꝛ qꝛ mulieres recordāt̄ ad delectationē

in coitu pcedēti habitā. et sic appetūt coitū Sed de equa rñr. qz est aial multū vorax, quare hz in se multas fumositates distēperatas ergo appetit aliud sperma eo q omē simile appetit suum simile

Quare repleto corpore nō est coeūdū Rñdet scdz Arist. qz prohibet digestionē. Similit nō bonū est ventri famelico quia ille coit9 valde debilitat corpus animalis.

Quare nō sit bonū post balneū coire. Rñr qz tūc pori sunt aperti et calor per totum corpus est dispersus. ergo coitus sequens balneum maxime infrigidat ipsum corpus.

Quare post vomitū et post solutionē vētris minime valet coitus Rñr. qz est valde periculosū facere duas purgationes in vno die vt dicit Ipocras et Gallienus Sic est de coitu et solutione ventris: cum renes per coitum purgantur: et intestina per vomitum.

Quare aialia agrestia i coitu sūt valde furibunda: quod pz in ceruis qui tūc maxie clamāt et vociferāt vt etiā pz de asinis qui tūc solēt isanire. vt dicit Constan: ex autoritate Ipocratis. rñr qz tunc mēbra sunt maxie incensa ex appetitu venereo. natura laborat ad expellēdū supflua: que in sensu disponūt ad irā et ad furorem ergo post coitum sunt statim mansueta.

Quare in coitu sit tanta delectatio: Rñr qz coitus est opus despectū in se et totum malum et imūdū valde. ita q oia aialia naturaliter abhorrēt illū actū: et si nō fuerit tāta delectatio in eo nūq fieret actus coitus. qz talis actus immūdus ē et maliciosus et ergo nafa i tali delectatione se libēt excercet vt spēs rex posset pfuari:

Quare frequēter coeūtes nō habēt tātā delectationē sicut raro coeūtes: Rñr q hoc fit ppter tres rōnes Prima rō est qz meat9 seminis ē nimis largus et āpl9: ego semē nō facit ibi moraz ex cuius mora iducit delectatio Scda rō ē qz i illis sēp coeūtib9 ppt ptinuum coitum ē paucitas seminis et sic iterū nō facit delectationem: Tertia rō ē qz in illis aliqn loco seminis emittitur sāguis crudus et indigestus vel alia materia aquosa: et quia hec materia nō est calida: ergo non facit talem delectationem

Querit vtrū coit9 pōt fieri per os: scilicet q aliqua aialia cōcicipiant p os vt dicūt quidā de cornicib9 q osculādo se rostro coeāt et cōcipiāt Et qdā dicūt q mustella cōcipit et parit per os: Rñr scdz Arist: in libro de aialib9 q ille sermo ē penitus fals9 et fictus qz licz colūbe rostrizāt se tamē ex hoc nō cōcipiūt: nec etiā sic coeūt Etiā qz mustella sēper portat in ore fetū suū de loco ad locum: et ergo ipsi putāt q pariat p os Unde Aristo: ita declarat et arguit Quicquid

intra per os hoc dirigendo cõsumitur sed si semina itrarent per os tunc digerẽdo cõsumerẽtur ergo ꝛc. Maior patet: quia non est dabilis instancia. sed pña tenet in darii. Sed diceret forte aliquis, tamẽ beata virgo cõcepit ꝑ aurẽ. s. ꝑ verba ergo etiã possibile ẽ ꝙ aliqua mulier cõcipiat ꝑ os Rñr ꝙ hoc nõ fuit naturaliter ſ3 supnaturaliter et miraculose ꝛ de illa cõceptõe nichil est ad ꝓpositũ. Unde dicit venerabilis dominus Albertus. Quid michi de theologia cum phisice loquor.

Querit̃ vnde generat̃ semẽ viri. Rñr ꝙ desuꝑ sunt diuerse opiniones medicorũ et philosophorũ Et dicũt quidã ꝙ sit humor supfluus quarte digestionis. Et aliqui dicũt ꝙ sperma sit sãguis purus a cerebro fusus. ꝛ ẽ decoctũ ꝛ in testiculis dealbatum Sed alii dicũt ꝙ sit supfluũ secũde et tertie digestionis Sed q2 similia sũt sudor vrina sputũ flegma colera ergo dicit Arist. in de generatõe aialiũ ꝙ sperma semꝑ ẽ supfluũ vltimi nutrimẽti. s. sanguinis ꝑ totũ corpus dispsi. ſ3 tñ p̃cipue diffũdit̃ ꝛ decidit̃ a mẽbris principalibus. s. a corde epate ꝛ cerebro: Et huius signũ est. q2 talia mẽbra i digestione virtutis seminalis maxie debilitãt̃. Et ex illo patet ꝙ coitus sit minime proficuus: Sed tamẽ aliqui asserũt ꝙ predicta sunt intelligenda de coitu excellenti. sed nõ de coitu moderato. Notande sũt alique virtutes que lucide patent in his metris de moderato coitu. vñ ꝟsus.

Alleuiat corpus coitus moderamine factus
Quibus sit licitus quibus non valde nociuus.

Quare semen viri sit albũ cũ tamẽ semen mulieris sit rubeũ: Respondetur ꝙ in viris est albũ ꝓpter magnã caliditatem. et ẽ magis decoctũ q2 in testiculis dealbat quoꝝ caro est alba sicut ꝛ caro mamillarũ. Sed semen mulieris ẽ rubeũ q2 est supfluũ secũde digestiõis que celebratur in epate. qui epar est membrũ rubeũ. igitur ꝛc. Aliter respõdetur q2 mẽstruũ est sanguis corruptus et indigestus. ergo habet colorem sanguis.

Queritur vtrũ sperma decidatur a mẽbris vel ab humoribus. Respõdet̃ scd̃m aliq̃s ꝙ a mẽbris sicut iã dictũ est. Et hoc sic ꝓbãt. q2 sensibiliter videmus ꝙ claudus generat filiũ. Et pater habẽs cycatricẽ generat filiũ habẽtẽ cycatricẽ vt dicit Arist. in libro de aialibus. Et hoc nõ fieret si nõ eẽt decisio a mẽbris. Sed tñ alii dicũt ꝙ decisio fit ad humoribus q2 fit ab vltimo nutrimẽto mõ nutrimẽtũ nõ ẽ mẽbrũ sed humor. Sed ad primã opinionem de patre truncato respõdet̃ ꝙ Arist. in secũdo de generatione aialiũ vult ꝙ hoc fit ꝓpt̃ ymaginationem matris tempore coitus.

Quare imaginatio matris de ethiope generat filiū nigrū et hoc etiā est verū de aliis opinionibus Uñ refert albertus magn⁹ ꝙ q̄d regina in coitu imaginabat̄ de vno ethiope ꝓpe lectū depicto cū imagīe magno et distorto: et sic ꝯcepit ꝛ peperit nigerrimū filium Ad hoc rn̄det̄ scd̄ȝ auicēnā. ꝙ imaginatio de casu facit hoīeȝ cadere et de lepra facit hoīeȝ leprosū sic etiā ī ꝓposito. imaginatiua est supior formatiua fetus ꝛ ꝑcipit formāre tale quale scȝ imaginatū est

Querit̄ vtrū semen viri ingredit̄ substātiā et materiā fetus Rn̄r ꝙ vtrūq̄ semen tā patris q̄ꝫ matris materialiter intrat substātiam embrionis. qꝛ vt lac coagulatū intrat substātiā casei: ita habet se sper ma vt coagulū et mēstruū plenitudineȝ habet lactis. Sed illa opinio nō videt̄ valere. ergo rn̄r. scd̄m Arist. ꝛ scd̄m alios phōs ꝙ semen viri nō itrat substātiam fetus. Quod ꝓbatur sic: qꝛ sic materia et causa efficiēs coinciderēt: q̄d ē cōtra phm̄ Tenet ꝯn̄a: quia semen viri nō intrat substātiā fet⁹ eo ꝙ ē ꝑncipiū efficiēs ipsius pueri: sicut domificator ē cā efficiēs et principiū ipsius domus Iteȝ ex alio ꝓbatur qꝛ eadē ē materia nutrimēti: et ḡnationis scd̄o de anima qꝛ ex eisdē sum⁹ ꝛ nutrimur. ideo sperma nō pōt esse materia nutrimēti scd̄ȝ auerroim. Uñ scd̄ȝ rei veritatē rn̄detur ꝙ semina ā bo claudūt̄ in matrice. et semen viri disponit semen mulieris ad receptionē forme seu anime quo facto ꝯuertitur in huīdū et exaltat̄ ꝑ poros matrices q̄d pȝ qꝛ solū mēstruū est causa fetus

Quare matrix auide ꝛ cupide attrahit semen: qꝛ vt dicit auerrois fuit q̄dā puella in balneo vbi spermatizatū fuit. et illa puella ab attractōe seminis cōcepit et peperit. Rn̄r scd̄ȝ Auerroim: ꝙ matrix ex natura specifica attrahit ip̄m semen vt magnes ferrū / ꝛ agates calibē sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

Quare mulieres habēt mēstrua Rn̄r. scd̄ȝ medicos qꝛ sunt frigide in respectu ad viros. ergo totū nutrimētū non potest conuerti ī eius sāguinē. et ergo magna pars trāsit in mēstruuȝ quia in omni mēse a qualibet muliere debite etatis et sana expelliūt̄ qꝛ ante tredecimū ānū non fluunt. etiam dico (sana) quia alique mulieres infirme non patiuntur menstrua.

Quare mēstrua fluūt a mulieribus Respōdetur qꝛ mēstruū ē materia venenosa. nā dicit aristo· i lib. de ḡnatione aīaliū ꝙ mēstruuȝ recēs et fluēs si tāgit arborē vel ramū arboris virētē: talis arbor arescit vel deficit. Itē dicit Aristo. si canis gustaret de mēstruo tertia die esset rabidus: et si musce tanguntur ab ipso illo die moriūt̄ et ergo natura sagax oī mēse expelli voluit a mulierib⁹ mēstruū tāq̄

inimicũ vite cõtrariũ. ergo retẽtũ amulieribus vltra debitũ tpus sc̃d̃m Aristo. inducit pessimas ĩfirmitates. s. sincopin et extasin.

Quare añ tredecimũ ãnũ nõ fluũt mẽstrua· Rñr q2 iuuẽcule sũt calide ita sc3 q̄ bñ digerũt totũ cibũ ergo mẽstruũ ĩ eis nõ gñatur ante illud tẽpus et per cõsequens non expellitur Et hoc est veru3 nisi bonitas vel malicia complexionis impediat.

Quare mulieres post quiquagesimũ ãnũ nõ patiũtur mẽstruũ vt p3 in his metris Adde decẽ trinis mulierũ mẽstrua cernis. Ad q̄n quagita durat purgatio tota Ibi rñr q̄ mulieres veteres sũt steriles ergo nõ hñt mẽstrua Aliter rñr et meli9 q2 tũc natura ẽ debilis et sic ipm nõ põt expellere pre nimia debilitate ergo gñant in eis maxie q̄ntitates ĩmũdicie ĩ vna massa et sic efficiũtur ita ĩmũde vt suo anhelitu ĩficiũt hoĩes et ergo tunc in eis tussis abundat et alia mala ergo sc̃d̃m consiliũ medicorũ abstinẽdu3 ẽ a talibus vetulis

Querit quare mulieres taliter existẽtes venenose nõ ĩficiũt semet ipsas Respõdet q2 venenũ nõ agit in seipm. sed in aliud sibi obiectu3 Alit rñr 7 meli9 q2 ꝯsuetu3 ẽ mulierib9 talẽ materiã hr̃e ergo eis nõ nocet Refert em̃ Albert9 magn9 de quadã puella (que ĩ Colonia ad ip3 ducebat) et comedit oẽs araneas nil ei nocentes: sed fuerũt sibi cibus aptissim9 Et dicit Aristo. in li. de regimie p̄ncipũ ad Alexãdrũ regẽ et narrat sibi de quadã puella q̄ ĩ iuuẽtute fuit nutrita veneno 7 sup illo dicit cõmẽtator sc̃d̃o phicoꝝ q̄ q̄dã homines vsitati fuerũt comedere venenũ sic q̄ erat eis cib9 q̄tidian9

Quare mulieres impregnate nõ patiũt mẽstrua. Rñr q2 tũc menstruu3 trãsit in lac et in nutrimẽtũ fetus ergo mulier impregnata quãdo patitur mẽstruum hoc est signum abortionis

Quare ĩ tribus p̄mis mensib9 mẽstruu3 mulieris ĩp̄gnate adhuc fluit. Rñr ꝓpter puitatẽ 7 nouitate3 pueri quia ad huc non potest sumere totam materiam menstrualem

Quare femelle aĩaliũ brutoꝝ vt volucrũ 7 pisciu3 nõ patiunt mẽstrua Rñdet p Aristo. et alber. q̄ ĩ brutis gressibilib9 mẽstruũ transit in materiã piloꝝ in piscibus trãsit ĩ squamas et in auibus ĩ plumas Et hoc ꝯsiderãdũ ẽ sic eẽ verũ q2 inter bruta aĩalia femelle frequẽter magis sũt hirsute q̄ masculi. et femelle piscium magis sunt squamose et femelle auium magis sunt pennose 7c.

Quare mẽstruũ recipit nomẽ a mẽse Respõdetur q2 est spacium tẽporis mẽsurãdi motũ lune quia luna motũ suum p̄ficit in viginti nouẽ diebus et quatuordecim horis modo luna habet dominiũ super humidum vt p3 secundo metheororu3. sed quia menstruum est

humidū.ergo capit denominationē a mense.nā humidū crescit luna crescente:et ipsa deficiente:deficit.
Quare quedā mulieres diutius patiunt talē fluxū ꝛ quedā breuius quedā ꝑ sex dies.quedā ꝑ septē/alie vero ꝑ tres. vt frequēt in oībꝰ Rñdet ꝙ prime sunt frigidiores:ergo plus generat in eisde mēstruo:ꝛ per cōsequēs longiori tēpore expellit.ꝛ alie sūt calidiores ergo minus generatur in eis ꝛ breuiori tēpore expellūtur:
Querit vbi reseruatur mēstruū ante fluxū. Dicūt aliqui ꝙ in matrice Sed Auerrois hoc reprobatꝛ dicitꝙ matrix est locus generatiōis sed tale mēstruū ad generationē nichil facit Rñdet ipse sicut dicebat de fluxu emoroidoꝝ.s.ꝙ qdā vena circa spinā dorsi ipsa mēstrua reseruat. Et huiꝰ signū ē:qꝛ mulieres isteꝑhe maxīe patiūt dolorem dorsi propter eius expulsionē a natura.
Querit vtrū mēstruū qđ oī ꝑe expellit.ꝛ mēstruū de quo fetus generat sint idē.Rñr ꝙ nō qꝛ primū est īpurū et īdispositū ad generationē sꝫ scđꝫ ē valde purū ꝛ clarū et er go sāguis ille ē aptꝰ gñatōi
Quare mulieres īpregnate tēpore mēstrui generāt filios leprosos et ībecilles. Rñr qꝛ mēstruū est venenosum imo venenosissima ē mulier mēstruosa mō vt pꝫ ī libro de causis cause relucēt ī effectibꝰ Etiā per philosophū effectꝰ gerit aliqualē similitudinē sue cause: ergo ille natus male disponitur
Quare mlieres ñ vniformit eodē tpe mēsis patiūt mēstrua qꝛ qdā in nouilunio.quedā ī plenilunio quedā in defectu lune. Rñr ꝙ ē ꝓpter diuersas ꝯplexōes mulieꝝ. Tñ lꝫ oēs mulieres in respectu ad viros sūt flegmatice:tñ mulieres inter se sic se habēt ꝙ vna est magis sāguinea.ꝛ alia magis colerica ꝛc.mō qlibꝫ lunatio habet quatuor quadras.ꝛ ille habēt quatuor cōplexiones prima est sanguinea/scđa colerica ꝛc. Mulier sāguinea patitur in prima quadra/colerica in secunda/melancolica in tertia.et sic de aliis.
Quare mulieres sāguinee patiūtur fluxū mēstruū ī ꝑma quadra Rñdetur secūdū Galienū in libro amphorismoꝝ ꝛ secūdū Guilbertum in sex principiis ꝙ oē tale additū suo tali facit ipm magis tale ergo prima quadra lune mulieri sāguinee augmentant sāguinē ergo tūc sic expellit Etiā respōdetur ꝙ luna noua recipit iuuenes qꝛ tales sunt magis sanguinei ꝙ̄ senes iuxta hunc versum.
Luna vetus veteres iuuenes noua luna requirit.
Quare vt frequenter oēs mulieres in fine mēsis patiuntur mēstruū. Respondetur quia generaliter omnes mlieres sunt flegmatice: modo vltima quadra ē flegma. Aliter respōdet ꝙ hoc est ꝓpter de

fectū lune ergo in eis frigiditas operat ad multiplicādū illam materiam et materia multiplicata tunc expellitur

Queritur quare in tali fluxu mulieres patiūtur dolores. Rñr qz est similis dolori strāguinee .i. ꝑiectōis vrine paulatim et guttatim qz sicut strāguinea que fit ex potu indigesto vias vrinales subtiles ledit sicut cōtingit post balneū. sic etiam materia mēstrualis que est terrestris et indigesta ledit vias per quas digeri debet et transit.

Quare post fluxū mēstrui mulier faciliter cōcipit Rñr qz tūc melius ē disposita ad ꝯceptionem. qz ē mūdata a mēstruis Vñ legit in Exodo cū iudei essent in egipto in breui tēpore augmētabātur sup egyptios Huius nō fuit alia ratio naturalis nisi ꝙ viri iudei non coiebant cum mulieribus suis nisi essent purificate et mundate a menstruo quia tunc sunt apte ad concipiendum

Quare color mulierū mēstruosarū mutat in palledinē. Rñdet qz tali tēpore calor recedit ab oibus mēbris exterioribus ad mēbra interiora ad iuuādū naturā et expellēdū mēstrua: que priuatio caloris facit palledinē in facie Aliter rñr. qz mēstrua sunt crudi hūores ergo ipis fluētibꝰ hꝫ decolorare faciē et ꝑ ꝯñs īducūt palledīeꝫ

Quare mulier mēstruosa abhorret cibū capere Rñ qz natura plꝰ laborat ad expulsionē mēstrui ꝙ̄ ad digestionē. ergo si caperet cibū ille maneret crudus: ergo natura sagax hoc nō admittit

Quare qdā mulieres sūt steriles et non cōcipiūt. Rñr scđꝫ medicos ꝙ ꝓpter multas causas Prima qz aliqñ ex ꝑte viri ē defectus .s. qñ vir ē frigide nature. qz tunc semen suū ē ineptum generatiōi Scđa causa ē qz semē eius ē aliquotiens aquosū nō faciēs moraꝫ in matrice Tertia cā ē qz semina viri et mulieris sūt disproporcionata vt si vir ē melācolicus et mulier sāguinea. vel si vir ē colericus et mulier maxime flegmatica qz vt pꝫ ex p̄mo de ḡnatione aīalium ex secundo de anima Agens et patiens debent esse proporcionata alias actio impeditur.

Quare mulieres pingues raro cōcipiūt. Rñr ꝙ hñt matricē lubricā ꝑ quā semē receptū labit nec retinet Aliter rñdetur qz tales pingues habent orificia matricū valde stricta ita ꝙ semen impeditur et si itrat tūc tarde intrat. ita ꝙ semen medio tēpore infrigidatur et sic nō valet ad generationē sed in materiā carneā resoluitur

Quare mulieres nimis calide raro cōcipiūt. Respōdet qz semen in eis receptū extiguitur et corrūpitur ac si pauca aqua in magnū ignem funderetur ergo videmus ꝙ mulieres feruenter appetentes luxuriam et libidinem minime cōcipiunt.

Quare mulieres publice vt meretrices nō cōcipiūt Rñr q̄ hoc est propter diuersa semina ex quib⁹ earū instrumenta concipiēdi destruuntur et lubrica efficiūtur ita q̄ natura seminalis nō retinetur Uel etiā q̄ vnū semen destruit aliud ita q̄ nullū valet ad generatione vñ v͛l⁹ Impedit et semen aliud simul et mediante Quo impeditur sequitur destruccio prolis Item nota vt patet per albertū q̄ summū remediū est ad cōceptionē recipere matricē leporis puluerizatā ⁊ purificatā i potu que a tota natura specifica operatur ad cōceptionē

Quare quedam mulieres concipiunt masculos Respōdetur secūdū Constantinum et Arist. q̄ si semen cadat ad dexterā partem matricis tunc generatur masculus quia hec pars est calidior et calor secūdū predicta operatur ad generationem masculi ergo secundū albertū quādo dextera pars mulieris maxime tumet est signū masculi in vtero Sed alii assignant aliā causā. s. quando semē patris habet dominiū super semen matris tunc generatur masculus. sed quando est ecōuerso tunc generatur femella

Quare quedā mulieres cōcipiūt femellas. Respōdet quia semē est lapsū ad sinistrā partē matricis. que est frigidior ratiōe splenis adiacētis q̄ splē cooperat̄ ad frigiditatē ⁊ illa ē cā femelle Itē vt dicit alber. quādo mulier post coitū iacet i dextero latere cōcipiet masculū si aūt i sinistro cōcipiet femellā q̄ femina reclusa ad illā p̄tē matricis fluūt i qua mulier iacet. et tūc talis fetus illic formatur.

Quare mulier h̄z matricē Rñr secūdū Auerroim i libro qui dicit colliget quia est ꝓpri⁹ loc⁹ generationis et illa ē situata i medio mulieris sicut cloaca in medio ciuitatis: q̄ sicut ad cloacā fluūt oēs i mūdicie ciuitatis. ita ad matricē fluit sanguis mēstruos⁹ ⁊ imūd⁹.

Quare q̄dā mulieres portāt pueros longos ⁊ graciles: et alie portant breues et spissos Rñr secūdū Auerroim, vbi supra ⁊ etiā secundū Galienū q̄ puer format̄ secūdū quantitatē matricis s̄z quia alique mulieres habēt matricē lōgā ⁊ strictā ergo pueri erūt longi et graciles sed alii per oppositū dicuntur habere matricē dispositā ergo etiā pueri per oppositū disponuntur

Quare mulier aliquādo cōcipit duos gemellos Rñr sc̄dm Galienū in libro de natura humana q̄ i matrice sunt septem cellule et receptacula semis et tot possūt naturaliter generari pueri in quot cellulas semen ceciderit et diuisū fuerit quia tres cellule sunt i dextero latere ⁊ in illis generāt̄ tres masculi: ⁊ tres sunt in sinistro latere, in quibus generantur tres femelle sed alia est in medio illarum vbi

antiqui autentici dicūt generari hermofroditā.i.hoīes hñtē mem brū vtriusq₃ sexus. Si ergo mulier pareret vltra septē pueros hoc potius esset miraculose q̄ naturaliter.

Quare gemelli sūt semihoīes et nō ita fortes sicut alii: vt dicūt le ges ipsos ꝓ medio hoīe in duellis reputātes. Rñdetur q: semen et materia (que deberet trāsire in vnū fetū) cecidit in duos ꝛ ergo de bilitātur et secūdū rei veritatē nō diu (vt frequēter) viuunt

Queritur quomō generātur hermofrodite. Rñr per talē modum q: i matrice sūt tres cellule principales vna in dextro latere. alia ī sinistro. tercia vero in medio ī qua semē lapsū dicitur generare her mofroditā ꝑ talē modū quia natura sꝑ tēdit ad melius ergo ītendit semꝑ generare masculū et nunq̄ femellā quia femella ē vir occasio natus et monstrū ī natura. vt p₃ in libro de aīalibus ergo quādoq₃ generatur masculus quo ad oīa mēbra pricipalia sed tamē tādē pro pter indispositionē matricis ꝛ obiecti et secūdū inequalitatē semi nis cū nō posset ꝑficere masculū perfectū sic generat femellā vel her mofroditā. et ergo dicūt naturales q̄ hermofrodita sit impotens ī mēbro virili. vt patet per experientiā.

Quare natura nō disposuit in eo duo mēbra virilia vel duo femia lia. sed semꝑ vnū virile et aliud feminale. Rñr quia natura tūc face ret aliquid frustra. quod est cōtra Arist. in multis locis sc₃ in tertio de anima. primo celi. quarto metaphisice. vbi dicit q̄ natura nichil facit frusta. et deus

Querit vtrū ille sit habēdus ꝓ viro vel muliere. Rñr cōsiderāda est quātitas vnius mēbri sup quātitatē alterius mēbri. et debet ꝯsi derare in quo mēbro sit potēs in actu venereo. et si secūdū actū mu liebrē: tūc est mulier. si secūdū actū virilē tūc est vir

Queritur vtrū d₃ baptizari noīe viri vel mulieris. Rñr q̄ noīe vi ri Rō ē q: noīa īponūt ad placitū. et scd₃ nomē dignius d₃ baptiza ri q: omis vir dignior est muliere. q: omne agēs prestantius ē suo passo vt dicit Aristo. in tercio de anima

Queritur vtrū d₃ stare ī iudicio loco viri vel mulieris Rñr. scd₃ viā iuris q̄ primo d₃ iurare añ q̄ admittat ad iudiciū quo mēbro posset vti ꝛ scd₃ hoc est admittēdus iuxta vsū et potentiā illius mē bri et si vteretur ambobus mēbris equaliter tūc secūdū sanctā ma trem ecclesiam non est tolerandus. Et quo etiā querit et soluitur tale probleuma. vtrum ipse pōt procedere ad sacros ordines. Et respondetur secundum iam dicta.

Querit an natura facit mōstra. Rñr. q̄ sic vt p₃ tercio phicorum

q2 si nō tūc priuaretur suo fine. nā ex possibilibus sēp intendit pducere id quod meli⁹ et pfectius est sed tandē ex indispositione materie z in fluxu pstellationis specialis nō potēs ē pficere et sufficienter pducere intētū ergo pducit illud qđ pōt Ut contigit temporibus Alberti. q̄ i quadā villa vacca peperit vitulū semihominē tūc rustici suspicātes de pastore ipsi rei causam variam imposuerūt et tādē ipsū cū vacca volebāt cremare: sed Albertus astronomie expertus agnoscēs rei veritatē ex constellatione speciali hoc factuz esse dixit: et pastorē a manibus eorum redemit.

Hec sūt verba Alberti Uidim⁹ bicorporē: et corpora eorum in nullo loco erāt cōiūcta nisi in dorso. et hēbant duo capita. quatuor pedes quatuor man⁹. et ibāt ad quācūqꝫ partem vertebantur. Uer ba Alberti Uidimus hircū nō habentē nisi pedes anteriores et partem posteriorem scilicet culuz traxit post se super terraz Uer ba Alberti. Narrauerūt nobis duo hoīes fuerūt in dorso coniūcti et erāt contrarie cōplexionis z cū vn⁹ fuit furibūd⁹ alter fuit māsuetus. z vixerūt p duos annos et vnus prius moriebatur alter vero tam diu superuixit donec ex fetore infectus moriebatur

Querit quo mō fiēt hec. Rūr q̄ per talē modū quia semen funditur ad cellulas matricis quod p generatione duorū fetuū sufficit tunc forte quādoqꝫ cōtingit q̄ interstitiū pellis mediās inter duas cellulas rūpitur z in dorso ramificatur. et coniunguntur habentes duo capita distincta.

Queritur vtrū sit vn⁹ hō vel duo Rūr scđꝫ Aristo. respiciēdū ē ad cor: vnde quando sunt duo corda sunt duo homines

Quare aliqñ homo generatur cu magno capite vel cū sex digitis in vna manu vł cū quattuor Rūr scđꝫ Albertū q̄ ē pter supfluitatē z nimiā abūdātiā materie vñ quādo materia supfluit: tūc gñatur caput nimis magnū vel sexdigiti vel quattuor pedes vel aliorum supabūdātia mēbrorū ꝯ qñ materia deficit tūc generat mēbrū min⁹ q̄ deberet vel pauciora mēbra. Et sic Alber: et auerrois distingūt secundo phisicorum quātitatē discretam et continuam

Quare mulier sit mōstrum in natura Rūr secundo phisicorū: oē occasionatū ē mōstrum sed mulier occasionaliter producta ē. ergo zc. Minor probat q2 natura nūqꝫ intēdit generare femellā. sed sēp masculū Sed natura generat qñꝫ femellam propter materie indispositionem. vt prius dictum est.

Quare quidā totaliter assimilātur patri: qdā totaliter matri qdaz vtriqꝫ quidā neutri parētū; Rūdetur scđm Aristo: si semen patris

totaliter superat semen matris. tunc puer totaliter assilat patri. Si autē per oppositū tūc matri. Sed quādoqз neutri assilatur ꝛ hoc cōtingit variis de causis qñqз ex dispone primarū qualitatum: qñqз ex influxu cōstellationis celestis. Et sic refert Albertus magnꝰ exēplū ꝙ quōdam tēporis erat bona cōstellatio pro generatione porcorum. et generabatur hō habens faciem ad instar porci. secundū hoc producuntur monstra diuersimode

Quare pueri frequētius assilantur patri ꝙ̄ matri. Respōdetur ꝙ hoc est propter ymaginationē matris de dispositione patris in coitu Unde ratione fortis ymaginationis de qua memoratur tēpore cōceptionis pueri maxime attrahunt eius dispositionē aut colorē vt superius patuit de regina. qua ymaginātē de ymagine nigra peperit filiū nigrū. ꝛ rursus patuit de quadā regia ethiope que tēpore cōceptionis ymaginabatur de albissimo colore: ꝛ tūc peperit filiū albū Et idē habetur ex artificio iacob. qui virgas discoloratas misit in aquas tēpore admixtionis ouiū.

Quare pueri aliqñ assilant auis ꝛ attauis plusqз ꝓpriis parētibꝰ Rñdetur naturaliter qꝛ virtus auorꝫ est imposita in cordibꝰ generantiū. et potest dici ꝙ fit aliqñ ex similitudine nutrimenti. et tūc fetꝰ formatur ex similitudine auorum.

Quare mēbra pueri sunt diuersimode disposita. quedā magis dura. quedā magis mollia. Respōdet ꝙ hoc ē ꝓpter dominiū diuersorū elemētorū. qꝛ ossa fiūt ex materia terrestri. ergo sūt magis dura Sed medulla ꝛ cerebrū fiūt ex materia magis aquosa. ergo sūt magis mollia. Sed spūs vitales ꝛ aiales generant ex materia magis aerea. ꝛ hoc intelligitur de suis mēbris ex quibꝰ resultant: sicut epar et cor. in quibꝰ principaliter spiritꝰ vitales existunt.

Queritur quomodo fetus successiue generatur. Respōdetur ꝙ in primis sex diebus semina habent colorem lactis. sed in sex diebus sequentibꝰ habēt colorem rubeū: qui color est propinquus dispositioni carnis: ꝛ tūc trāsmutātur in materiā spissi sanguinis ꝛ coagulati nō fluentis: sicut massa carnea. sed in duodecim diebus sequētibus post illos illa materia cōdēsatur ꝛ cōsolidatur ita ꝙ possit suscipere organizationem ꝛ formalizationem. quia res fluida ꝛ humida nō tenet impressionem vt patet per Aristo. secūdo de aia Sic singulis diebꝰ vsqз ad partū aliter ꝛ aliter disponit Sed quomō fetus per singulos menses regatur ꝑ planetas hoc ptꝫ alibi. s. in Boetio Et ille modus transmutationis seminis patet in his metris

Susceptum semen sex primis credo diebus

Est quasi lac, reliquisq3 nouem fit sanguis ab inde
Consolidat duodena dies. bis nona deinceps
Efficiat totum. tempusq3 sequens ortum.

Querit vtrū fetus stercorizat et mingit. Rñr q̄ nō r rō ē q̄ nō h3 pmā digestionē q̄ est in stomacho. q̄ cibus nō venit ei per os: s3 per vmbilicū et ergo nō vrinat sed sudat. que vrina ē pue q̄titatis et reseruat i quadā pellicula matricis r i ptu emittit imagna copia

Quare scd3 vsum et cursū nature pueri exeūt vterū maternum in nono mēse. Rñdetur q̄ tūc fetus ē totaliter pfectus Uel hoc ideo cōtigit. q̄ tūc regnat planeta mellifluus r beniuolus. s. iupiter q̄ est amicus nature Nā scdm astronomos ipse est calidus r huīdus et ergo tēperat maliciā saturni frigidi r sicci ideo omnes pueri generati in nono mense sunt sani vt frequenter.

Quare pueri exeuntes in octauo mēse prout frequēter moriūtur et illi pueri dicūtur fetus lune. Rñdetur q̄ luna ē planeta frigid9 habēs dominiū super fetū ergo sua frigiditate stringit fetum: ita q̄ oportet eum mori.

Quare puer exiēs statim flet. Rñdetur q̄ pter subitā sepationē a caliditate ad frigiditatē. que frigiditas maxīe ledit suā teneritatē Sed alia rō pōt esse talis: q̄ tūc pueri hñt mēbra mollia r tenera que cōprimūtur cū exire debēt p portā matris strictā r āgustam et pcipue cerebrū huīdū capite cōpresse de se facit stillare quosda3 humores qui petētes exitū p oculos causāt fletū et lachrymas S3 theologi aliā assignāt causā. videl3 q̄ hoc fit pter trāsgressionem primorum parentum et propter peccatum originale:

Quare puer cū exit ponit digitū in os. Rñdetur q̄ puer exiēs a matrice exit a calido balneo ergo intrās frigiditatem ponit digitum in os propter defectum caliditatis

Quare mulieres asserūt q̄ puero clamāte in vtero est malū signū Rñdetur q̄ ē malū eo q̄ nō viu9 exiet et ergo dicūt theologi q̄ dū puer cognoscit se priuari diuino intuitu pter carentia3 baptismi ergo tūc clamat. Sed naturaliter rñdetur q̄ clamor est signum sue passionis q̄ si maxime nō pateretur non clamaret

Querit. quo mō puer exit de vtero Respōdetur q̄ primo caput extendit. et si alio mō exiret. s. per crura vel brachia tunc interficeret matrem et semetipsum.

Querit quare mulieres comedētes cibū infectū vt puta carnes raucidas r cet. de facili generant abortiuū Rñdetur quia in eis generat semen infectu3: quod anima abhorret et proiicit ab agro na

ture.s.a matrice qz non est aptum pro forma nobilissima.s.humana q3 ei anima infunderetur.

Quare corea luctatio et saltus faciunt abortiuū. vt alique mulieres astute bene sciunt z faciūt. Respondetur qz per talem motū ligamenta embrionis soluūtur. z p cōsequens sequitur abortiuus qz materia diutius retineri non potest.

Quare ictus fulminis et tonitrui faciūt abortiuum Respondetur quia ille vapor est adustiuus ratione cuius facilit ledit materiam tenerrimam ipsius fetus. intrans per poros matricis. imo dicit Albertus: si puer actualiter viueret in vtero materno: per fulmen z tonitruum interficeretur.

Quare mulieres iuuenes et non antique propter causas prius dictas abortizant Rñdetur quia corpora mulierum iuuenum sūt magis rara porosa et graciliora. ergo vapor fulminis citius corpora earum intrat procurādo abortiuū in eis. sed mulieres veteres habēt carnes grossas et compactas. ita q3 vapor eas faciliter intrare nō potest. ergo non sequitur talis actio in eis.

Quare multū gaudiū facit obortiuū. vt vult Arist. Respōdetur qz tēpore gaudii matrix depauperat calore z per cōsequēs abortiuus efficitur. Eadem ratio est quare timor facit abortiuū qz tunc calor vadit ad cor subueniendo ipsi derelinquēs matricem.

Quare in principio impregnationis .s. primo scdo z tertio mēsib9 faliciter fit abortiuus. Ad hoc Galien9 rñdet q3 sicut fructus pomorū vel pirox i principio faciliter cadūt. qz ligamēta adhuc sūt mollia et debilia. ita etiam est de puero in vtero.

Quare in fine impregnationis .s. vii. viii. z. ix. mēsib9 puer facilit exit Rñdet scd3 Galienū qz qñ fructus sunt maturi tūc ligamēta faciliter frangūtur. et sic faciliter caduut

Quare tēpore impregnationis adhuc medio .s in iiii v et vi mēsib9 difficulter fit abortiuus Rñdet qz tūc ligamēta pl9 sunt fortificata vel solida z p ɔsequēs nō cito corrūpūtur

Quare aliquib9 mulierib9 maior accidit dolor ɔturiēdo z aliquib9 minor Rñr ꝓpter tres causas aliqñ ꝓpter fetus magnitudinē vel qz obstetrix est indocta. Etiā aliqñ fit qz fetus mortuus est qz tūc non habet flexibilitatem: sed in exeūdo est inflexibilis Sed dolor minor cōtingēs in aliquibus per oppositum fit

Quare homo non habet caudam sicut alia animalia Respōdetur quia homo non est animal cui9 propriū est sedere sed hoc nulli aliorū animalium caudas habentiū est proprium

Quare balneatores cū aqua frigida et nō cū aqua calida expellunt calorē de fornace. Rñdetur quia ille sūt qualitates contrarie que maioris actionis sunt adinuicem et sic calor in lapidibus melius expellitur.

Quare aqua calefacta magis congelat q̄ frigida Respōdetur q̄ ideo q2 talis est magis rara et per cōsequens magis dat ingressum frigiditati.

Quare hoīes sūt magis pigues et crassi circa vētrē q̄ alibi Rñr. q2 maxia digestio est in stomacho ideo ptes que sunt magis ꝓpique stomacho magis impinguantur et incrassantur.

Quare aīal post coitū tristatur Rñdet q2 actus luxurie est in se turpis et imūdus et sic omē animal aborret talem actum quia homines cum super eo cogitant erubescunt et tristantur

Quare ebrii nō hñt discretionē inter sapores sicut sobrii Rñr. q̄ caro ligue ē multū porosa siue spōgiosa et in se multū capit de hūiditate. et magis in ebriis q̄ i sobriis ergo ligua repletur malis humoribus ex frequēti potatioe. et sic ex ista repletione caro lingue repletur et organū gustus ingrossat quia organū gustus est vena ligue subtili carne substrata. ideo propter ingrossationē medii. i. ipsius gustus potus ab ipsis ebriis sumptus nō ꝑfecte sētitur. q2 ad debitā sensationē requiritur proportio debita medii. Et ex illo elicit causa quare ebrii nō habent perfectū modum loquendi.

Quare aīalia melācolica habēt lōgas aures et quare hmōi homines hñtes longas aures vt in plurimū nō sunt ita sapientes sicut hñtes breues aures vt p3 p Aristo. in libro de aīalibus. Rñr. q̄ aures generātur ex materia frigida et sicca que dr cartillago. q̄ est in potētia propiqua ad os vel ad ossis gñatioē sed q2 aīalia melācolica tali materia abūdāt ergo habēt lōgiores aures. ex quo habēt materiam sufficientem et abundātem pro aurium generatione et sic tunc aures abundantes generantur et magne.

Quare predicti sūt semifatui Rñdetur q2 anime sequūtur corpora nam si sensus corporis sunt subtiles: tunc anima exercet subtiles operationes tam practicas q̄ speculatiuas et per oppositum est de corpore grosso.

Queritur quo mō aīa intellectiua cōiūgitur puero in vtero matris. i. vtrū pater generās disponit materiā ad receptionē aīe itellectiue Rñr. theologice q̄ in materia fetus sufficiēter disposita deus infūdit animam intellectiuam. et hoc vult beatus Augustinus dicens Anima creando infunditur et infundendo creatur.

Solutis et motis pbleumatib' de qtib' corpis hūani ex variis dictis Arist. et aliorū phōrum et medicorū co dicibus lucide electis, sequūtur alia probleumata vtilia quorū primū est

Quare lepores aptis oculis dormiūt. Respōdetur qr habēt oculos preeminētes et palpebras breues et sic cū difficultate claudūt Alia pōt esse causa qr sunt animalia timorosa, ideo vt se custodire possunt apertis oculis dormiunt

Quare corui non cibāt pullos suos ante nouē dies Rūdet quia vident eos nō esse eiusdem coloris seu non cōformes colori suo et iō putant esse de alieno genere. sed tamē deus omnipotēs pascit eos per illos dies rore celi. Unde psalmista Qui dat iumētis escam ipsorum et pullis coruorum et c.

Quare ouis et colūba sūt animalia mitissima Rūr qr carent felle et fel cōmouet ad irā vt patet supra

Quare aues habēt testiculos ad intra Rūr qr si haberent eos ad extra impedirēt eorū volatū et leuitatē

Quare auicule non mingūt Rūr qr illa supfluitas que deberet cōuerti in vrinā cōuertitur in pēnas. et hoc p3 qr in pennis multa apparet humiditas Alia rō est qr sūt in cōtinuo motu, et ergo multū humidū in eis exsiccatur per aerē et ventū

Quare oua oblōga efficiūt mares et obtusa femellas Rūr vt vult ypocras. qr calidi ē mittere a cētro ad circūferentiā frigidi vnde si oua sunt longa signū est q habēt multū de calore et ideo trāseūt ad materiā masculi. qr i oi genere aīaliū mascul' est calidior femella: teste philosopho Si vero oua sūt obtusa signū ē q calor in eis ē dispersus et remissus. et ideo tendūt ad materiā femelle

Quare melius auditur de nocte q de die Rūr secūdū Arist: qr de nocte maior est tranquillitas q in die quia solnō ita bene eleuat vaporē in nocte sicut in die ideo tūc mediū est melius dispositū et per ipsū melior fit motus qui dicit esse cū sono. Alia ratio ē qr i die plures sūt mot' aeris et soni q in nocte qui se mutuo īpediūt Etiā in nocte ē magis silentiū quod est oppositū sono sed qr opposita iuxta se posita magis elucescunt ideo de quāto opposita sunt iuxta se opposita de tanto se magis notificant.

Quare hō tactus sub ascellis citius ridet q tact' in alio membro Rūdetur quia ibi est cōcursus pluriū neruorū, et qr etiā medium tactus sc3 caro est ibi subtilius et ergo ibi fit maior et subtilior sēsatio et hoc ē verū si talis locus nō nimis tāgitur quia si fieret per excellēs sēsibile tūc ibi nō fieret talis delectatio et quādo sic tāgit tūc fit

ibi diffusio spirituum ex multis neruis ibi collectis. tandem venit spiritus ad faciem et sic inde causatur risus

Quare lignū adustū vertitur in carbonē et os adustū ɔ̄ttitur in corpus album Rñdetur q: lignū añ eius adustionē est sufficienter humidū et sic post adustionē acquirit in se calorem accidētaliter ⁊ ille calor humidū in ligno totalit̄ cōsumere non potest et sic remanet humidum post adustionē et cōuertitur in corpus nigrum. eo q̄ humidum in ligno fuit satis viscosum et non potuit ab illo igne in toto consumi Os autē ex sua natura ē frigidū ⁊ siccū modicū hñs in se de humiditate que adustionē totaliter cōsumit et sic per accidens humido consumpto os albescit.

Quare aliqui magis delectāt̄ in colore albo: et aliqui in colore nigro Similiter respondendum est vt supra

Quare alique mulieres plus diligunt viros albos ⁊ alique viros nigros Respōdet̄ q̄ huius duplex ē causa. Prima ē q: alique hñt visum debilē. et iste magis delectātur in nigredine. q: albedo ꝓpt̄ sufficiēs lumē sup naturā lucis quā in se habet magis ledit visum q̄ nigredo Secūda cā est q: omne simile applaudit suo simili sed q: quedā nature calide sūt et iste magis delectātur in nigredine q: nigredo sequit̄ calorē sed q̄dā frigide sūt et iste magis delectantur in albedine: quia frigiditas est mater albedinis

Quare aīalia dormiūt. Respōdetur q̄ propter necessitatem quia ex longitudine diuersorum actuū organa sūt fatigata. sed p requiem (que fit in somno) reformantur vt patet per Aristotelem in lib. de longitudine et breuitate vite.

Quare studētes statim post prādium volentes studere impediūt̄ per somnū. et nō tēpore solacii Respōdetur quia cum aliquis dat mētem ad studēdū: tūc calor naturalis egreditur ad intra a membris exteriorib⁹ et sic per cōgregationem fortificatur et sic facit ascēdere fumū cibalem vsq̄ ad cerebrum. et sic causatur somnus p ingressionem fumi Uel potest dici q̄ ideo: q: cum virtus aīalis intenditur tunc naturalis remittitur. Sed quādo homo ē in solacio tunc per solaciū calor naturalis diffūditur et nō ꝑmittit fumū ascēdere ad cerebrum et sic homo non dormit. sed dilatatur per totum corpus et per consequens solacium impedit somnum.

Quare post labores hoīes libēter dormiūt Rñdet̄ q: in labore calor dispergitur p cōtinuū motum ad mēbra exteriora: que conuerso post laborem ad interiora colligitur circa loca digestiua et facit digestionē a qua fiunt vapores. qui ꝓcedūt a corde ad cerebrū ⁊ ob

struūt meatus ꝑ quos calor naturalis ad mēbra exteriora deberet diffūdi. et sic infrigidatis et ingrossatis istis mēbris exterioribus ex frigiditate cerebri tunc causatur sōnus. Ex hoc pꝫ ꝙ multū comedētes et bibentes multū dormiūt et diu. eo ꝙ exinde resoluitur multus et magnus vapor. qui non potest bene digeri et consumi a calore naturali et cetera.

Quare multū dormientes sūt indispositi et male colerati Rñr ꝙ in somno colligūtur multe huīditates que in vigilia expelluntur: que nō possunt in corpore consumi. et sic petunt cito eici et petunt exitū per superficiem corporis. et precipue ad faciem. et sic causāt malā dispositionē seu malū colorem vt patet notanter in flegmaticis qui pre ceteris sunt longioris somni:

Quare aliquib⁹ apparet in sōno ꝙ comedūt et bibūt aliqua dulcia Rñr qꝛ flegma eleuatū stillat ad fauces ꝛ ad guttur et tale flegma quodāmodo est dulce igitur in eis hoc apparet

Quare aliquibus apparet in sōno ꝙ sunt in aqua et submerguntur et aliquibus ꝙ sunt in aqua et non submerguntur: et hoc contingit maxime in flegmaticis Rñr scđꝫ Aristo: ꝙ hui⁹ causa ē qꝛ quādo materia flegmatica fluit ad superiora. tūc apparet illis ꝙ sint in aqua ꝛ submergūtur. Sed quādo fluit ad inferiora tūc apparet eis ꝙ euadūt Alia potest esse causa scꝫ nimia repletio seu ebrietas Vñ cum homo ē nimis repletus tunc fumi sursum ascendūt et multiplicātur et inde apparet ꝙ debēt submergi seu strāgulari si autem non pōt tam maxime ascendere tunc apparet eis ac si euaderent.

Queritur vtrū aliquis pōt facere sōnum ab extrinseco Rñdetur secundum Aristo: ꝙ sic scꝫ per istum moduꝫ quia si aliquis alicui remisse loquitur ad aures sic ꝙ ipe excitaret tunc ex commotione spirituuꝫ in capite tonitrua fiunt vel aliquod aliud simile ꝛ sic de illo fieret eis somnium. Et sic sepe aliquis ex reuelatione diuina potest hr̄e somniuꝫ de deo glorioso ip̄m in sōno honorādo cui siquidē cōditori totius vniuersi. filioqꝫ virginis illibate condigna laus ꝛ gloria. gratiarumqꝫ actio sit nunc et semper per infinita seculorum secula. Amen.

Incipit liber de vita et morte Aristotelis omniũ philosophorum principis.

naturaliũ / .s.creatarꝫ / .i.sine mora
Nature causa rerum rector sine pausa
.i.effect⁹ / dicit / qlibꝫ / creatura
Cuius factura fertur queuis genitura.
entia / pducēs / per oĩa tpa /
Omnia naturans quis per secula durans
tribue / diuinā / throno / sapiētiam
Mitte michi diuam celi de sede sophiam
habitātē / scꝫ laboris et vite
Regnantem tecum sit in isto tempore mecum
adiuuans / subsidia
Me bene confortans simul atqꝫ iuuamina portans
intellectus / apta / i.cōgrua
Mens per que nata mea scribere sit tibi grata
scꝫ de aristotele / intellectus / stupendo
De sapiente viro: cuius cor lumine miro
illuminasti / diuine / scꝫ homines /
Lustrasti diue super omnes philosophie
:s aristotelē / i.corruptū / mortis / dolorose
Quem si non fractum leti per flebilis actum
:filii dei / scꝫ iusticie
Aduentus prolis diui veri quoqꝫ solis
scꝫ xpiane / luxisset
Post se liquisset fidei qꝫ vi micuisset
existimatur / scie / expertis
Creditur a multis doctoribus artis adultis
:s:xpiane / illuminās / cordis / subtilitatē
Qꝫ fidei lumen illustrans mentis acumen
scꝫ ꝯtra hereticos / cognouisset / vtiliorem
Defensatorem vix sciuisset meliorem.

¶ Iste ē liber de vita et morte Aristotelis: qui prima sui diuisione diuidit in duas ptes In quarꝫ pma determinat de origine Aristo: ꝗtū ad parētes ⁊ locū ⁊ de gestis circa suū discipl'z Alexādrū magnū In sc̄da

vero pte deteriat de multiplicib⁹ sētētiis ab eo inuētis ꝛ i diuersis volumibus collectis. ibi (Inde sua ppria) Prima vero ps adhuc in duas diuidit ptes. s. in phemiū et tractatū Tractatus vero incipit ibi (Nomē aristotelis dat ꝛc.) Prohemiū ꝟo a pncipio libri i quo diuinū iplorat auxiliū: icipiēs a cōmēdatione diuine maiestatis Dicēs. ꝙ deus sit oiū rerū cā ꝛ gubernator ptinu⁹. qꝛ si ipe suā manuꝫ abstraheret oia i nichilū caderet Propterea postulat autor sapiētiā de sede sue magnitudis. p quā pfortat⁹ posset describere vitā sapiē tissimi aristotelis qui si nō fuissꝫ mortu⁹. sed i vita pseuerasset vsqꝫ ad ꝟbi dei icarnatōeꝫ (qui ē ver⁹ sol iusticie xps de⁹ nr̄) opinātur m̄lti doctores sāti qꝙ p lumē fidei ad supnaturalia itellectū illuinantis fuissꝫ fctūs fortissi⁹ oppugnator ptra hereticoꝝ falsas in christianā religionē hereses : ~ : ~ : ~

Dubitat pmo circa textū vtrū deus sit oīm rerū cā pductiua Solutio sic. pꝫ pmo autoritate Genesis pmo. In pncipio creauit deus celū et terrā Sed noīe celi intelligit vniuersoꝝ creatura ergo oia p ipꝫ facta sūt. vt dr̄ Johis pmo. Rōe aūt sic pꝫ. nullū agēs finitum pōt ex nichilo āquid pducere. sed oīs creatura ē finite ꝟtutis. sol⁹ aūt ē ifinit⁹ ergo nō ē mūd⁹ productus a creatura sed adeo creāte Cōfirmat aūt sic. qꝛ ois creatura agit per motū qui necessario psup ponit subiectū ipsius motus: ergo ad minus illud subiectū non potest creatura producere: sed solus deus. : ~ : ~

Arguit Dicit pmo phicoꝝ ex nichilo nichil fit sed ań mūdi creatione nichil fit. ergo nō potuit mūd⁹ postea pduci: Dicēdū ꝙ per virtutē naturalē ex nichilo nō pōt āquid fieri. ꝟ bñ p ꝟtutē sr̄nālē.

Cōtra p ꝟtutē supnaturalē nō fit āqd ex nichilo ergo ꝛc. Ańs pbat. qꝛ aīa ē res supnaturalis tñ nō pōt āqd ex nichilo producere. Dicēdū ꝙ licet aīa excedit naturā proprie dictā: ipa tñ ē sub natura cōmuniter accepta et est finite virtutis. et sic nō dicitur simpliciter supnaturalis: et p cōsequēs nō pōt eē pncipiuꝫ productiuum ācui⁹ ex nichilo: sed sēper producit ex aliquo presupposito.

Dubitat scdo vtrū in oibus operib⁹ nris diuinū auxiliū sit iplorādū. Dicēdū ꝙ sic: Patet pmo autoritate Boetii in tertio de psolatione phie. prosa nona dicētis. Sed cū vti i thymeo platoni iquit nostro placet. i minimis quoꝫ reb⁹ diuinū debeat iplorari presidium. quid nūc faciēdū cēses. vt illi⁹ sūmi boni sedē reperire mereamur Inuocādū inquā oiꝫ rerū patreꝫ: quo ptermisso nullū rite fundat exordiū Qm̄ vt scribitur Jacobi pmo Omne datum optimū ꝛ omne donū pfectū de sursū ē descēdēs a patre luminū. apud quē nō est trāsmutatio neqꝫ vicissitudinis obumbratio Augustinus dicit Ne

mo tã erudit⁹. nemo tã doct⁹ ẽ. qui superna illustratione nõ indigeat Ideo iquit Gregorius Nisi itus sit qui doceat iuanũ doctoris lingua laborat. Ideo auctor noster implorauit deũ ꝓ sua sapia de sue magnitudinis sede vt secũ laboret. vt opus itẽtũ i salubrẽ ⁊ cõsũmatũ finẽ deducat Ubi notãdũ ꝙ tria requirũt ad petitionẽ audiẽdã Pmo reqrit potẽtia Scdo volũtas de quib⁹ in quarto de cõsolatione phie dicit Boetius Duo sunt quibus oim humanorũ actuum cõstant effectus. s. voluntas et potestas quoꝝ si alterũ desit nichil expleri queat. que omnia sũt in deo verbo sue virtutis portante ad hebreos pmo. Tercio reqritur sciẽtia. que est in deo quẽ nichil latet: vt patet ad hebreos iiii: Omnia nuda et aperta sũt oculis eius

Arguitur Diuinũ auxiliũ iplorare nõ ẽ sẽp necessariũ homini qꝛ hõ est ꝑfectior rebus naturalibus sed res naturales sine tali inuocatione ꝑficiunt sua opa: ergo ⁊c. Dicẽdũ ꝙ tales opãtur ex necessitate nature non hñtes liberũ arbitriũ et intellectũ ꝑ quas potẽtias possũt in deũ tẽdere sicut ẽ i hoie. ergo hõ iplorabit diuinũ auxiliũ sicut dicit Apo. scda Choꝝ iii. Nõ sufficiẽtes sum⁹ ãquid cogitare ex nobis quasi a nobis: sed ois sufficiẽtia nr̃a a deo est:

Queritur vtrũ Aristo: fuisset maxi⁹ fidei christiane defẽsor: si vsqꝫ ad tps plenitudis seu icarnatõis xp̃i vixisset. Dicẽdũꝙ sic: vt vult autor nr̃ in lr̃a Cui⁹ rõ est qꝛ heretici insultabãt ꝯtra fidẽ xp̃ianaꝫ ꝑ subtiles rões phisicales ⁊ logicales. sꝫ arist: habuit oim rerũ naturalĩ cognoscibiliũ noticiã. ergo si fuisset i fide instruct⁹ deprehẽdisset illas rões sꝑ fuisse fallacit adductas Uñ intellect⁹ capit i obseqũ fidei. sꝫ subtilissimũ itellectũ iter oẽs creaturas sub sole existẽtes habuit Ari. ergo fuisset maxim⁹ hereticorũ oppressor ⁊ destructor si ad tp̃s xp̃i seu postea vixisset Cõseqntia pꝫ qꝛ supnaturalia dãt secũdũ dispositionẽ naturaliũ cũ conatu hominũ:

Arguit vbicũqꝫ ẽ equalitas ibi nõ sũt grad⁹ maioris vel mioris ꝑfectõis. sꝫ itellect⁹ Arist. ẽ equalis itellectui alioꝝ hoiꝫ. ḡ ⁊c. Minor pꝫ qꝛ itellect⁹ arist. ⁊ alioꝝ hoim sũt eiusdẽ speciei q̃ ẽ athoma ⁊ idiuisibilis Dicẽdũ ꝙ licet specie ꝯueniãt differũt tñ i gradib⁹ indiuidualib⁹ i quib⁹ Aristo. alios hoies icõparabiliter excellebat

.s. propriũ / ꝓbet / copia
Nomẽ Aristoteles dat virtutum sibi moles
.s. virtutũ / cultor /
Quarum cultiuus fuerat ipse modo diuus
.s. p. excellẽtiam / .s. aristoteli
Anthonomasia dat ei de philosophia

aristo· accipit scietiis iuuamen
Qui capit nomen per amoris in artibus omen
sic dictus ꝓpter quā rōnem
Philosophus quare signatur nomine clare
¶Hic autor ponit duplicē noīationē Arist.s: ꝓpriā aut cōmunē ꝛ rōnes earūdē dicēs ꝙ Arist. illo noīe noīat⁹ ē ꝓpter cōstanciā vir tutū ꝛ multitudinē qđ pꝫ ex īterpretatione hui⁹ noīs ari· Dicitꝫ ab ares qđ ē virt⁹ ꝛ sto stas stare. q̄si cōstās in virtutib⁹ quaꝝ precipu us erat cultor Tūc ibi (Anthonomasia) Dicit ꝙ idē Ari: appellat⁹ ē philosoph⁹ qđ quidē nomē lꝫ plurib⁹ ꝯueniat tn̄ ipsi soli ꝯuenit ꝑ āthonomasiā q2 ipe (quare nomie phi designatur) maxim⁹ sciētia rū fuit amator vt pꝫ in suarū scientiarū traditionibus :·
:s: aristoteles ex gente virtutū splendente
Grecus qui gente laudum titulis redolente
virtuosus .i. ex paterna ciuitate a strageria
Preclarus vita patrioqꝫ loco stragerita
illius viri natus sciaꝝ fulcitus
Nichomachi filius artis gratuitate probatus
magister .s. alexandri .i. iure belli
Doctor erat regis magni moderamine legis
·s. rex celeriter totū orbē latum
Qui propere mundū totum vastumqꝫ rotundum
iuste subegit imperio suo prudentia
Pulchre subiecit sibi quod sapientia fecit
.s. aristotelis vbiqꝫ cōsuetudinis
Huius doctoris cuius fuit vndiqꝫ moris
alexādrū informare documētis ornare
Regem munire doctrinis seu redimere
dono .s· boni in ꝓpinquo in lōginquo
Consilii dote sani prope siue remote
in lōginquo .i. lr̄is in ꝓpiquo ·i. ꝑ verba aspa
Longe scriptura prope sed per verbula dura
.i. doctrinas .s. arist. tradiderāt .s. alexandro exn̄ti
Dogmata qui menti dederat iuueni tamen enti
¶Hic autor ponit occasionē dicti prioris scꝫ quare ari. dict⁹ ē ama tor sapie ideo scꝫ q2 nat⁹ ē de gente grecorū. a quib⁹ sapiētia orta dr̄ de quadā ciuitate nat⁹ q̄ dicit stragīra siue stragescui⁹ paf fuit

Nycomach⁹ Tūc ibi (Doctor erat) dicit q Arist. ppt mltas doctrinas z vtutes erat fact⁹ magister Alexādri magni q paucis tpib⁹ vt ei⁹ narrat hystoria) totū mūdū sibi subiecit p sapiētiā sui magistri ari. Tūc ibi (Cui⁹ fuit vndiq moris) notat diligētiā ari: circa suū discipulū Alexādrū dicēs q dedit regi bona cōsilia pñti z absenti i ppinquo vel i remoto/absēti qdē p literas/pñti vero p dura vba cu i⁹ doctrinas (qñuis alexāder eēt iuuenis) mēorie tenacit cōmēdauit dicta /illius phi /fidei/considera

Carmina pithagore fido circūspice more

illius pcmi /auctoritates /vide tradita

Empedoclis dicta nobis concerne relicta

sicut intelligis/ illius phi / doctrinis

Utere ceu sentis anaxagore documentis

attende / illi phi

Conspice leucippus socrates democrit⁹ hyppus

oīe illud dexerūt /sciuim⁹ /sciam⁹/ splendere

Quicquid dixere quos nouimus arte nitere

ille phū s ille phūs /intende

Quod scripsit plato et heraclitus ipse probato

:s·phi /sciāz /pleni/

Vel reliqui cuncti doctrine nectari pūcti

¶ Hic cōfirmat qđ supra dictū ē q antiqs nichil sētēcialit tradiderūt dicēs hoc posse patere īspiciēdo dicta diuersoz phōz q nobis aliquā noticiā tradere itēdebāt. Pithagore/Empedoclis/Anexagore/Leucippi/Socratis/Democriti/Hyppi/z qzūcūq alioz scripta in qb⁹ nichil nobis certitudinaliter relictū inuenire possumus

s phis/ inuenire

Nil poterit scire de dictis vel reperire

:s arist: /sapientis /scriptis /poterit/ ppari

Huius quod gnari dictis queat assimilari

:s commentū /s dictis / /adiunctū

Immo maritatū sit eius simul associatū

referam / s aristo / i monstrum

Ut dicam vera dici valet vna chimera

s hoib⁹/ s arist / i cōiter

A multis vnde manet ipse vocatus abunde

:s phōs/ sapientes / / i precipuus

Quos gnaros scimus preceptor scriba q primus

¶Hic autor ꝯmēdat Aristotelē ab excellēti ordine in suis doctrinis obseruato dicēs q nichil cōpilatū vnq ab antiqs philosophis pōt dictis Aristotelis cōparari. in quib⁹ tā ornat⁹ ꝓcessus ē atq firm⁹ quasi essz matrimonialis copula in suis dictis: que nūq dissolui pōt nisi ꝑ mortē cui⁹ dicta se habēt i cōparatōe ad alioꝝ philosophoꝝ doctrinas sicut chimera (qd ē aīal fictū) se habet i cōparatiōe ad cetera aīalia i rerū natura subsistētia quoꝝ cōparatio est sicut entis ad nō ens. que in infinitū sine cōparatiōe distāt Et tāq primus oim philosophoꝝ in dignitate scientiarū erat dictator.

Chimera

.s. alexandri / .i. multiplicis ꝟtutis /

Regis pellei diuerse maneriei

liber / approbat illi⁹ poete .s. codex vocat

Codex testatur galteri qui recitatur

aperte / operū / modus alexādri / diuersoꝝ

Clare gestorū series regis variorū

.s. fuit / dn̄s / quia mūdi / ille troianus

Quod mirū rector quoniā fuit orbis vt hector

¶Hic ꝯseqnter dicit q liber gestoꝝ regis pellei (.i. Alexādri magni q dr̄ pelleus a qdā ciuitate. quē librū Gualter⁹ poeta ꝯscripsit) cōmēdat variis modis ipz Aristotelē: in quo qsi miraculose dicit fore factū q ipe Alexāder velut ille fortis ac magnanim⁹ Hector totū sibi subiugauit mūdū ꝑ ꝯsiliū ꝛ prudētiā magistri sui Aristotelis

s. alexādrū / gubernat .s. aristotel'

Quem rexit tanta vere sapientia quanta

pacta / .s. hoim / habita /

Preterita vita nunq fuit antea scita

¶Hic ꝯmēdat Alexādrū ex sapiētia sui magistri quē sibi elegit dicēs q tāta erat sapiētia ipsi⁹ Aristotel' q priorib⁹ temporib⁹ nulli⁹ sibi silis extiterat de quo habeāt memoria hoiz ꝓpterea solet dici q tria maxima ingenia naturaliter loquēdo fuerūt in istis trib⁹ .s. Aristotele / Salomone / et Alberto qui oim alioꝝ philosophoꝝ cognitionē excedebāt dempto solo xp̄o cū eius matre

.s. arist' originē / diue / adhibuit / finem / sapientie

Hic ortum diue dederit portūq sophie

.s. sophie / intellect⁹ pt .s. aristotel'

Inuentrix cuius dici mens quit satis huius

antiquoꝝ / sapientiū /

Predecessorum nullus quoq philosophorum

vllo tpe/aliqd/scripsit/scie /pncipia/stabiliuit
Unqꝫ quid dixit artis ꝙ limina fixit
.s.scie / aliqd esse / poterat
Uel vere partis. quod quid fore quiuerat artis.

¶ Hic autor cōmēdat Aristotelē ex sua ordinata itētione dicēs ꝙ i pncipio vite sue dedit operā philosophie. quā vsqꝫ ad finē vite sue cōtinuauit Qui p suā sapiētē diligētiā cōscripsit omniū scientiarū ꝛ artiū pncipia. de quib⁹ null⁹ philosophoꝝ (qui ante aristotelē fuerūt) fixe et firmiter aliqd tradiderat in aliqua scientiarū :

.i. ꝯsummationē / fecit / scientiis / .i. phōꝝ
Et complementū dedit artibus ipse scientum
artes / impleuit .s. phōs / excessit
Quas consummauit ita ꝙ cunctos superauit
scia / ornatus s. philosophoꝝ / scꝫ ꝑfecte
Arte decoratus quia nullus eum comitatus
aristotelis / causā ꝓpositis
Ipsius dictis specie breuitatis amictis
.i. aliqd / potuit
Addere quid sciuit preualens quod dicere quiuit
capi / .s. arist: rerū naturas /
Sumi quin possit ab eo qui res bene noscit
aliquo tpe / inuenta / sua dicta /
Unquam comperta nec sunt sua verbula certa
in se hr̄e / falsitatis /
Errorem sapere falsi quicqꝫ vel habere
oē illꝰqꝺ. / ꝓposuit / ꝓbauit
Quicquid contexit rationis lumine rexit
tā magnā sapiētiā / supremā /
Tantam virtutem summam quam dico salutem
habere .i. aristo. / mirabile
Posse tenere virum constat super omnia mirū
ꝯsuetos / cursus
Super mortalis solitosqꝫ status animalis
quare / magis / / sine pctō / diuinus /
Cur dici potius debet sine crimine diuus
/ ꝓ vitate / manifesto
Quam mortalis homo quod pro vero tibi promo

asserere /
Non est humanum non est quoq; dicere vanum
nullo tpe / errare / deificum
Nunq; peccare diuinum disce vocare
/ ꝯgregatio phōꝝ /
Sicut errorum tota caterua pirorum
:s·ignorante / ābulasse / v̄itatis parum / sciuisse
In tenebris isse veri modicum quoq; scisse
splenduit / s aristoteles disposuit
Sed postq; luxit preciosa diecula direxit
.s.aristotelē / sapientia
Hunc que prudentem nobis helicona tenentem
pplo gētili / / erranti
Lux patuit genti tenebrarum fece furenti
successio
Posteritas nota nobis est etiam sua tota
adiuta / aristotele /
Tanto fulta duce fruitur tantum modum luce

Dicit autor q Aristoteles tanto lumine sciētie erat istruct⁹ vt sci ētias ipfecte ab aliis traditas ipse cōsūmaret artificialit i scriptis relinqueret posteris itaq; nullus philosophoꝝ post eum suis dictis aliquid valeret addere: aut etiā aliquid dicere qd ex suis scriptis originē nō haberet In cui⁹ etiā dictis nō potest inueniri aliqua fal sitas: qz sēp sua eloquia firmissimis rationib⁹ stabiliunt Qui ꝑpter illi⁹ v̄tutis excellētiā sup ceteros mortaliū hominū status appella ri debet deus q; hō: qz in suis dictis nō errauit qd poti⁹ est diuinū q; humanū ¶ Et hinc ē q ei⁹ elucēte doctrina ignorantiā gentiliū phōrum effugauerit Cui⁹ ducis helicona ab helicon mōte (in quo studebāt) dicta sapientia ducit nos sine errore in viam veritatis:

originalis / turpis
Lux est fontalis riuos sapientibus alis
riui /
Effundens multos qui contemnant bene stultos
:s.valde / nobilis / splendens /
Est nimis insignis ardens lucens simul ignis
sol / splendorem
Titan feruorem summū sapiensq; nitorem

sol splēdet :i:planetasplēdere nescit
Qui dum lucescit venus ipsa nitescere nescit
dulci
Flos suaui more quo flosculus omnis odore
letatur esse
Gaudet per fusum fore se sapientis ad vsum
frondibus pinguibus
Arbor pulchra nimis ramis insignis opimis
pducunt
Diuinum poma distillant cuius aroma
pulchrū fructū pducēs pciosū
Partum formosum germen tribuens generosū
recreans :s:hoiez sociatum
Oblectans cunctum spaciando pie sibi iunctum

Hic autor dicit ꝙ Arist: habet se ad instar fōtis scaturiātis īter turmas sapiētū. qui in ei⁹ ꝯparatione riuuli dicūtur. Ipse ei est vt ignis lucēs reliqui vero igniculi ab eo splēdorē sciētiaꝝ capiētes lucet iquā inpꝑspicua varitatis traditione ardet i errorū extirpatōe iō sol cōgrue appellatus ē qꝛ sicut ceteri planete lumē a sole ꝑ se lucēte recipiūt. ita oēs alii philosophi veritatis noticiā ab Aristotele susceperūt ipe ei arbor ē in quo ceteri tāꝗ̄ in arbore rami radicāt cui⁹ poma redolētia sūt sciētie fructificātes magnā felicitatē Qui ē partū formosū diuersitate florū. idest scientiarū plenū germinās sūme et vltime felicitatis cognitionem :

norma splendida
Regula natura diuino fulgida iure
paradigma aptū
Exemplar gratum dante natura creatum

In rebus factum summū ꝙ noceret actum
regula ꝟitatis ornatissima specie
Justicie norma veri pulcherrima forma
camera excellentis thesaurus
Cellula virtutis supreme gaza salutis
peritorum
Gloria doctorum seu gratia discipulorum

Artis dulce deus fuit iste omnia grecus

plura / propter quid dicam / tribuam

Certa quid referam laudem sibi si dabo veram

deficiet / dicendo / tremet

Lingua vacillabit narrando stilus trepidabit

ob id / virtute dicatur

Cur concludatur plenus quod laude feratur

:s: virtutē / loqui

Plus habens quam fari poterit scripto vel notari

Hic dicit quod Aristo: diuino sui itellectus lumie exēplar perfectissimū inter oēs creaturas rōales fuit creatus qui iusticia ppollebat in cuius conspectu neque lucifer neque hesper conclarior existit fons veritatis immutabilis ab omnibus considerate. camera oīꝫ virtutū thesaurus salutis supme gaudiū doctorum et solamē discipulorum, splēdor omnis artis que de grecia ortū suscepit cuius laudē si quis enarrare itēderet ligua balbuciet stilus deteriorabitur quia propter eius laudis pleitudīeꝫ igenio comphēdere vel sermōe explicare seu calamo scribere nulli vnquam mortaliū hoīꝫ conuenit potuit:.

V post hec / .s. dicta

Vnde sua propria referam de philosophia

obsequia / secretarii / tribuit

Numina summiste cui donauit pater iste

dei / fine

Cuius secreta penetrans que sunt sine meta

cognitione

Veri noticia dici vult philosophia

Vel diuinorum scitus simul inferiorum

Que lassos animos solamine prestat opimos

Hic autor incipit determiare de multiformi sciētia tradita ab aristotele dicēs quod deus oīꝫ reruꝫ pater aristoteli tanquam secretario suo contulit potestātē cognoscēdi secreta ipius nature Et etiā illarum rerū que sūt in fine vt celū āgeli deus Ideo dictus ē phūs a phia. cuius verā ipse hēbat noticiā quia dicit autor quod hūit veritatis noticiā vel scientiaꝫ superiorū et inferiorū quia dicit hūc mūdū superioribus latioribus necessario gubernari. Cuius phie effectus est aias lassatas per tenebras ignorātie difficere lumine veritatis:

diuisa / .s. hoibus / conscita

Ista bipertita multis poterit fore scita

precipiens familiaris
Instrumentalis simul est ac imperialis
diuisa tātūmō esse
Prima bifurcata duntaxat vult forte nata

Grammatice partes logiceqꝫ nouit artes
cōsciētiā subsidium
Grammaticam lingue dic auxilium dare pingue
dum esse loquēdo
Subtilis quando fore debet verbula fando
faciēdi lr̄as ꝟba: noscēdi
Est ars scribendi bene seu prolata sciendi
secreta ꝯmunia
Istius archana ꝗbuis sunt quotidiana
aristoteles auxilium
Noster scriba tamen dat exile iuuamen
turpe
Nullum nam bellum fedum dat ei vel libellum
illi autori
Ipsam donato commisit munere grato
antecedit
Grammaticus veros qui precellit velut heros
priscianus doctrina diuin⁹
Priscius ipsius est solum dogmate plenus
finem principiū
Ipsius ad porum scribens qui dixerat ortum
q̄ñegregie sequere
Istos preclare fari dum vis comitare.

Hic autor posita ipsi⁹ phie diffinitiōe diuidit eā dicēsqꝫ phie alia quidē est iperialis. alia vero istrumētalis seu organica: que aliis est in obsequiū: sicut organa corporis famulāt ipi anime Tunc ibi (Pria bifurcata) Dicit qꝫ pars instrumētalis diuīr ī grāmaticā ꝛ logicam tāqꝫ ī ptes suas totū ptitur: Tūc ibi (Grammatice) Dicit qꝫ grāmatica ē scia dirigēs liguā ad cōgrue ꝓferēdū ꝟba nostre locutionis docēs cū mō ꝓnūciādi cōgrue rectū modū loquēdi q̄ ꝗbuis sit hñs difficultatē tñ ē i cōivsu p quē ei⁹ difficl'tas tollit Jō aristo nullū librū de eo ꝯscripsit ſ ipi doāto scribere ꝯmisit: q̄ vt aristo-

phisicos) supra grāmatic⁹ dicit eē pricepsexcellētissim⁹ Cui⁹ dicta imitat⁹ ē priscian⁹ initiādo ex illis et iterū ei⁹ dock[?] i suis dictis fiando. ꝙ ꝯgruevolēs loqui imitabit i suis rl'is ꝛ doctrinis

grāmatice magis ꝯsuetudo
Huius diffusus plus arte valet vsus
accepta scia
Philosopho grata cur non est ars sua nata
qn̄ loqtur solus dirigitur
Sed dum quid fatur. vsus sibi nudus amatur
grossa .s. cleric⁹ rēnuit scȝ sit ille
Rustica subtilis vitat ꝙuis iuuenilis
talis artis iuenitur familiaris
Raro grāmaticus logico reperitur amicus
oculos lippētes hn̄tib⁹ tediosa
Ut sic formosa lippis lux est odiosa

¶ Hic dicit ꝙ vsus cois ipi⁹ grāmatice sciēcie ē phō magis grat⁹ ꝙ ipa grāmatica quā solū phūs diligit ꝓpt modū loquendi Et dicit cāȝ illis eē qꝛ subtilis cleric⁹ sēp nauseat in grossis ꝛ turpib⁹ traditionib⁹ sciaꝝ ꝑ phūs mltū subtilis repit i ꝯpatōe ad eūdē grāmaticū ꝗ ad modū pice hn̄anū eloqū ꝓferētis suoꝝ dictoꝝuȝ (sicut nec stult⁹ nō potēs) ē reddere rōnē. Et iō pur⁹ grāmatic⁹ ꝛ logic⁹ nū ꝙ vl' raro sūt bōi aici. sicut lux pulchra egrotāciū oclis ē iimica.

talis scia valde amicabilis
Philosopho logica multū reperitur amica
pqꝛ vtiliter famulat
Tantū namꝙ pie deseruit philosophie
itellect⁹ practic⁹ doceat pqꝛ vita spernit
Praxis quid dicat per eam quoniā mala vitat
mēdacia certe refutat ꝯgnitio ꝟitatis
Falsaꝙ reuera refugit speculatio vera
ordinat scȝ speculacio aiam intellectum cupiētē
Digerit hec mentem ratione vigere volentem
posset deuiare falsitate defedare
Nequeat errare vel falso se maculare

Hic dicit autor ꝙ phi et ꝟitatis amatores multū diligūt logicalē sciaȝ cui⁹ hāc dicit eē rōnē qꝛ subseruit itellectui ad hn̄dū cognitionē totius naturalis phie Dicit ei itellect⁹ i practicū ꝗ docet bonū opari ꝛ mala vitare. ꝛ specłatiȝ cui⁹ ē veroꝝ cognitōeȝ accepiare. ꝛ

errorē falsitatis fugere Et q̄tū ad virūq̄ʒ logica est intellect⁹ dire
ctiua qr hʒ viā ad pricipia oīʒ aliarū sciaꝝ ꝛ sic in operabilib⁹ nō de
formāt affectū nec in speculabilibus defedāt intellectū

s. logica tribuit
Ista modū dedit cui tota scientia credit
capere cū aliis
Sumere discendo quā cum reliquis reprehēdo
cognoscunt difficili⁹ scia pariter
Noscūtur peius ars in simul et modus eius
quare interrogetur scia s. logicā s. scia imitetur
Cur si queratur ars istam queq̄ʒ sequatur
splendescat logica
Ordine vexillo fulgescat et ista sub illo
sciam dimittere nequit
Qui logicam suescit postponere discere nescit
logicum parē stulto esse refero
Hunc similem modico non frunito fore dico
medicus sanat inspicit in vltimo
Qui curat primo librū sed visit in ymo
intuetur infirmū esse
Conspicit egrotum rediens mortis fore totū
adest in foribus ista deceptio
Mors est in cista quotiens res luditur ista

Hic dicit q̄ logica tradit modū sciēdi i acq̄sitōe oīʒ aliaꝝ sciaꝝ qr
mod⁹ sciēdi ē p̄ponēd⁹ añ actualē acq̄sitōeʒ sciaꝝ qr absurdū ē sil'
q̄rē sciaʒ ꝛ mod sciēdi Et iō volēs hēre sciaʒ imitet artis logice p̄
cepta qr sicut vexillū ē signū victorie ita exn̄s istruct⁹ i logica hʒ
inse signū ptātis icolligēdo oēs alias scias hūanit⁹ haberi possibi
les Hec aūt logica ē talis nature q̄ eruditū i ea sp facit velle studere
sn̄ q̄si q̄s vellet accedere alias scias phisicas vʒ metaphicas medi
co iexpto silis ē q̄ p̄rio visitat egrotū volēs ipʒ curare ꝛ postea isp̄i
cit libros mediciales rediēs āt iualuit morib⁹ ꝛ i firmo icurabili ef
fecto postulat pecūiā p̄mittēs ei saitatē asserēs de fl'a recupēde sāi
tatis dispōe itaq̄ʒ delndēs hoēʒ Sic i aliis sciētiis p̄ficē volētes abs
q̄ logica n̄ pueniūt ad sanitatē pfectā itellect⁹ sicut nec medic⁹ pue
scʒ arist. s. sci e dedit modū aicabl'if (nit ad sanitatis recuperationē
Philosophus logice tribuit moderamen amice

Aristotelis
s.logicā impleuit inchoauit ptinuauit
Quam consummauit incepit et mediauit
pposuit pciosas in pricipio i.lib' pdicamētorū
Edidit eximias in primis cathegorias
denario terminat
Sub numero deno causat in ordine pleno
i.substācia esse qtitas qualitas relatio
Et substans natū fore quantū quale relatum
actio passio qñ vbi habitus positio
Tangeus passiuū nunc hic retinēs positiuū
¶Hic dicit autor q logicalꝭ scia ē qsi gubernatrix nō p modū pcipi ētis sȝ famlātis i pparatōe ad oēs alꝭs scias quā ari icepit ptinuauit ⁊ finalit pñclēdo eā ppleuit q i pmis tradidit plucide noticiā decē p dicamētoꝝ q sūt sba quātitas qlitas relatio actio passio qñ vbi hi .quiqꝫ s.vniuersalib' famulat doctrinis (t' ⁊ positio
Quiuis portentis horū seruit documentis
ille phūs sine qb' inscius illi' scie i.qlibet s.est
Porphirius sine quis ignarus logice quiuis
i.spēs accñs differentia
Forma genusqꝫ cadans propriū differreqꝫ cadens
i vlia i mōstra platonis docrinā
Hec sūt portēta platonica per documenta
¶Hic dicit q Porphiri' tradidit noticiā qnqꝫ vniuersaliū q sūt ge n' spēs drñtia ppriū ⁊ accñs quorū noticia vtilis ē ad hñdū pdi camētoꝝ noticiā vt pȝ ipricipio sui libri sn̄ quoꝝ vniuersaliū cogni tōe nichil pōt sciri i logica hec aūt vniuersalia scdꝫ Platōis doctri na sūt mōstra qꝛ deficiūt a suis pfectōib' qꝛ fm ipȝ sūt p se subsīēta ⁊ ita ñ pñt sigꝉarib' dare eē nomē ⁊ rōez qd tñ fm vitatē eis pue nit fm diffinitionem vlis q̄ dr Vlꝫ ē vnū vsū i mꝉtis s. sigꝉarib'
seu iferiorib' .i.sex i.stilo
Principiis senis subtili scemate plenis
poritanus famulari inuentus
Istis gilbertus est deseruire repertus
illa terra i.episcopalis
Anglia natalis sua patria pontificalis
dignitatis i.gilbertū
Culminis ornatū in quem dedit atqꝫ probatū

Hic dicit q Gilbert⁹ poritan⁹ ꝯposuit libꝝ sex pricipiꝝ q̄ Petr⁹ hyspan⁹ appellat post pdicamēta in sūmlis quoꝝ itelligētia maxie difficultatis ē ꝓpt debilē entitatē taliū pricipioꝝ naturis reꝝ ꝯue niētē Iste autē Guilbert⁹ fuit āglia nat⁹ q̄ ꝓpt vite sue ꝓbitate ꝛ do ctrie excellētiā ibidē ad pōtificalis stat⁹ dignitatē fuerat exaltat⁹ post hec sciatur ille liber

Hinc vt noscatur perihermenias habeatur
scȝ lib. ꝑiherme. difficilis intellectū ꝯfortat

Qui licet obscurus mentem solidat quasi murus
:i. obscura documēta i. difficilia

Barbara per verba quia dogmata reddit acerba
s. v̄ba integra ꝯstruitur

Per que totalis oratio fit logicalis

¶ Dicit q postea Ari. edidit librū ꝑihermeniaꝝ cui⁹ traditio q̄uis sit ꝑ v̄ba obscura ꝛ difficilia mltū ū vtilis ē qꝛ docet quō orō logica lis q̄ veri vel falsi ē significatiua ex q̄buldā ptib⁹ orōis cōbiari de beat. i. noua logica statim i. in quattuor libris

Ars noua mox sequitur quadrāgula que reperitur
s. noue logice sic dictus

Cuius librorū primus vult esse priorum
s. libri priorū regula ꝑtinet syllogismi formatio

Sub cuius norma pausat syllogistica forma
forma generalis syllogismi

Sīplex et pura triplex distincta figura
scȝ librorum appellatus

Alter et ipsorū liber extat posteriorū
demōstrationē facere ꝯgnoscere manifeste

Tu demonstrare poteris quo discere clare
causatiuus

Demonstratiuus syllogismus erit genitiuus
scie i. debite

Artis perfecte fuerit tibi tradita recte
scȝ scia demōstratiua

Gaudet hec innatis veris ac immediatis
manifestis i. a ꝑdicione ꝑticularium

Principiis notis a patris lege remotis
i. a quib⁹ produci exigit

A quis causari conclusio vultq probari

¶Hic autor dicit q Ari. edidit nouā logicā q diuidit i q̄ttuor libros pricipales int quos pm⁹ oiz ē liber prio q tractat de formis sillo gismoꝝ s. de modis z figuris q figura distiguit i tria mēbra s. i pri mā scdaz z tciā i qrū pria mediū subiicit i vna ppōe z pdicat i alia z i scda bis pdicat mediū i tcia vo bis subiicit vn⁹ Pria pri⁹ medi ū subiicit p⁹ pdicat ipz Altera bis pdicat tcia bis subiicit Tūc ibi Alt z ipe autor dicit q scds liber noue logice vocat liber posterio ꝝ tractās de sillo demōstratiuo q ē gnatiu⁹ scie pcedēs ex ppriis primis imediatis veris z vniuersalib⁹ pricipiis sepatis a lege pti clarius Ex qb⁹ qdē pricipiis pbat z iducit cōclusio de qua est scia

i. dyletica vl | munerib⁹ | i. p⁹ scias | letatur
liber thopicoꝝ | | iā dictas

Thopica de donis post hec gaudet rationis
s. thopice | causatur | efficax
Cuius vi sortis generatur opinio fortis
i. liber | sic dictus
Tandem tractatus fit elenchorum numeratus
s. libra elēchoꝝ | i. deceptoria
Cui ratio tota vult esse sophistica nota
i. rō | apparētiā hz | dubitat
Que satis apparet per eam sed mens nimis aret
esse aliqd | veritatis | appetit | s. sophistica
Quā fore quid veri nam plus amat ipsa videri
hoim | appetitiua | deceptōis
Humane laudis est quesitiua q fraudis
intellectui | supba | venena
Cuius dat vita mēti turgens aconita
satis | documētis | terminus
Hec sat doctrinis logice propriis data finis

Hic dicit q liber thopicorū docet formare rōes pbabiles ex qb⁹ col ligit sillogism⁹ dyalectic⁹ opinionis generatiu⁹ Tūc ibi Tādē trac tat⁹ dicit q vltim⁹ ē liber elēchorū q tractat de sillogismo sophisti co deceptionē i ipsis causatiuo Et iō solū facit apparere mētē q ap parētia ē ei⁹ finis z nō scia quare pmittit mētē aridā z vacuā solū fouēdo mētis supbiā Et in hoc finit⁹ est nūer⁹ libroꝝ noue logice

oratoris | facundia | s. arist.
Rhetoris ornatus dignos dat ei famulatus

pedisseq̄ / pulchre / sicut / famulat̄ dn̄e sue
Abra sue belle velut obsequitur domicelle
illi⁹ scie / acceprā / esse oratoris / sciam
Dic logice partē gratam fore rhetoris artem
s. rhetorica / cognoscit / veraciter
Que persuadere scit per cōmunia vere
s. rhetorice / / rhetoꝝ / excellentissimus /
Cuius erat fautor scribarū summus et autor
triplici / illi⁹ scie / codice / s. librū /
Trino rethorice libro quē scripsit amice
¶ Hic dicit autor q̄ rhetorica pedisseq̄ seu ancilla est sequēs logicā scientiā sicut pedisseq̄ seu ancilla seq̄t suā domicellā Et ipa rethorica h₃ veritatē hoib⁹ ꝑsuadere ꝑ cōia ꝛ vera p̄cipia ad alliciendū ipos vt postulata cōsētiāt Cui⁹ rethorice scie p̄cipu⁹ autor fuit Ari: de qua ꝯscripsit tres elegantissimos libros
i. scia / i. oratoꝝ / . i. logice scie
Ars q̄ poetarū doctrinarum variarum
.i. finis / i. infim⁹ / . s. terminus
Terminus est ymus vltra quē non magis ymus
. s. scia poetarū /
Utitur hec signis exemplis se quoq̄ dignis
aliqd̄ / ꝯmēdādū / gestū / vilipendendum
Ad quod laudandū factū vel vituperandum
/ quare / s. poesi / defficilis
Fabula curtara sibi non extat vel amara
. s. fabula / multociens
Non fieret sine qua ratio per sepius equa
augmētū / p̄bet / doctrinā
Nostro fomentum dat ei scribe documentum
. s. poesim / ꝯposuit / ii. duob⁹ codicib⁹ / ornauit
Hanc qui tractauit binisq̄ libris decorauit
¶ Hic d̄t autor q̄ poesis ē finis logice scie sicut d̄t trāslator poetrie arist. in ꝓlogo eiusdē Gaudeāt viri studiosi se ꝯplementū logice inuenisse Hec aūt poetica scia vtit̄ signis et ꝯuenientib⁹ exemplis ad laudādū vel vituperādū aliqd̄ factū q̄ ipsius poesis finis ē scd̄ꝫ quā poesiꝫ cōueniētes laudādi vel vituperādi p̄nt capi orōes qbus ꝓcedit i effectū quā Arist. tradit in duobus libris sue poetrie :

Aristotelis

scie / diuisio

Instrumentalis est artis sectio talis

speculatiua / practica / i. philosophia

Altera theorica praxisque scit esse sophia

i. naturalis / metaphisica / tres scie

Phisica diuina mathematica numina trina

i. in qb⁹ / donata / i. scia speculatiua

In quis dotata remanet speculatio grata

¶ Hic autor artē seu sciētiā (qua vtimur tanq̄ istro itellect⁹ quo vadit i actū itelligēdi) diuidit dicēs sciaꝝ alia est speculatiua alia ṽo pratica Speculatiue scie finis ē scire praxis ṽo operari finalit̄ Sub speculatiue scie notitia cadūt phisica / seu naturalis philosophia et metaphisica q̄ dr̄ p̄ma philosophia et mathematica tractās de quātitate ꝯtinua vel discreta in qb⁹ aīa dulcit̄ fouet̄ in actu speculādi

naturaliū rerū / cognoscibilia rōabiliter

Phisica nature sibi prestat fulgida iure

s. phisice /

Ens bene cui notū vult esse mobile totum

s. phisice / magr̄ / dat / optima / fercula

Noster cui scriba prebet carissima liba

i. libris / plurib⁹ / docētur / s. scholarib⁹

Cartallis multis que presentātur amicis

i. liber phisicoꝝ / ornatus

Phisicus auditus forti ratione politus

animū / generalib⁹ / cognoscētē

Princip i mentē cōmunibus esse scientem

s. principia / plene / diffinit

Nature prestat que perfecte manifestat

s. liber phisicoꝝ / docet / sine termīo / durari

Hic motū spere tradit sine fine manere

s. motū / inquirit / i. primus motor /

Per quem rimatur causa que prima vocatur

s. prime cause / nō pōt / i. virtus cognita

Cuius finita nequit esse potentia scita

Hic dicit q̄ naturalis phia docet de pulchritudine seu dispōne reꝝ naturaliū rōabilit̄ Cui⁹ naturalē phie p̄mi libri s phisicoꝝ subiectū est corp⁹ moblē scd̄z Alb'. vl̄ ēs moblē scd̄z scr̄z tho: tā q̄ aliqd i hac scia

p̄mo motū i q̄ deťminās coiora nature q̄ sūt tā℞ optia liba .i. itelligere volētib⁹ dulcia descēdēs postea ad specialiora q̄ describit i diuersis libris naturaľ phie Tūc ibi (Phisic⁹ audit⁹) Autor dicit q̄ liber phisicoꝝ vocať liber de phisico auditu ⁊ hoc ꝑpť duplicē cāz Pria qꝛ iste liber ꝯscript⁹ ē icōi scholariū audiētia sub ari. Scda qꝛ i hoc libro tractať de coiorib⁹ ⁊ gnālioꝛib⁹ nature p̄ncipiis q̄ n̄pcipiūť alio sēsu q̄ sēsu audit⁹ Tractat em̄ ille liber de p̄ncipiis rerꝝ naturaliū/ de natura: de causis/ de motu/ de ifinito/ de loco/ de tpe/ de vacuo/ de ptib⁹ subiectiuis ⁊ itegralib⁹ mot⁹/ ⁊ de eoꝝ dē adiuicē ꝯpatiōe/ ifq̄s mot⁹ finaliť ꝯcludit vnū eē motū ꝑpetuū/ ⁊ vnū ꝑpetuū motorē cui⁹ potētia ē ifinita ⁊ ifatigabilis sine magitudine sēp mo

i. librū de celo ploců ꝯtrariū (uēs

Celi tractatum dicens per vbi variatum

docere plene diuidere

Tradere per fecte poteris quod scindere recte

i. in quatuor elemēta stellis ornatā

In rem terrenam simul et rem sidere plenam

.s. liber

Celi naturam docet iste poli q̄℞ figuram

Hic autor ponit illa de qb⁹ Arist. tractat i libro de celo ⁊ mūdo dicēs q̄ ibi tractat de corpe mobili ad vbi qđ diuidiť qꝛ q̄dā sūt corpa terrestria q̄ sūt sub celo/ exn̄tia sicut q̄tuor elemēta: vt ignis/ aer/ aqua/ terra/ ⁊ ex his ꝯposita q̄dā sūt celestia q̄ sūt vndeci: celū empyreū i mobile/ p̄mū mobile/ spera nona/ celū stellatū/ spera saturni/ spera iouis/ spera martis/ spera solis / spera veneris/ spera mercurii ⁊ spera lune/ Et de motu ⁊ figura ipsi⁹ celi tractat Ari. i scđo libro. Et finaliter ꝯcludit determinādo de locis elemētoꝝ in quarto.

scire multa liber i. de generatōe

Nosce facit plura tractatus de genitura

s. illoꝝ s. corpus regulā

Vertitur ad formam per quorum mobile normā

s. formam

Per quam mutatur corrumpitur et generatur

Hic dicit autor q̄ arist. i libro de gn̄atōe tractat de mobili ad formā scđꝫ cui⁹ mutationē res dr̄ gn̄ari vľ corrūpi ⁊ de illaꝝ mutationū subiecto qđ ē mať ia p̄ma seu yle qđ ē subiectū gn̄atōis ⁊ q̄dāmō oiuꝫ aliaꝝ trāsmutationū vt ibidē dicit Aristo. Et de mixtoꝝ ⁊ elemētoꝝ trāsmutatōe ⁊ de causis ꝑpetuitatis gn̄atōis ⁊ corruptionis

Aristotelis

f.libro scia habetur
In metheororum speculatio traditur horū
spēs in tali elemento
Quorum natura generatur in aere pura
vides gñata antris
Uel que concernis ex terrenata cauernis
aliqua ppons
Quorum sūt quedam que tunc ex talib⁹ edam
i.cometa i.volans
Lactea comata vel stella per aera lata
impssio ignita mare crescens
Ignis/nix/grando/pontus/turgens aliquando
dilatus fulmine ventus
Ros/nebule/scatus/tonitrus cum fulmine flatus
i.terremotus circul⁹ lune iyris
Motus terrenus/halo simul/arcus amenus
appetat scire/ aliquis
Talia cum reliquis cupiat cognoscere siquis
cordis /operā det doctrinis
Libri vi mentis vacet istius documentis

Cōsequēter dicit q̄ in libro metheorox Aristo. determīat de illis impressionib⁹ que generātur in aere et de illis que generātur in cauernis terre/vt sunt cometa stella ardens ignita impressio nix grādo/tumor maris/ros/nebula/tonitrus/fulmē/vēt⁹/terremot⁹/halo/qui est circul⁹ lune circūdās ip̄z in signū future pluuie galaxia τ est lactea via que per modū viei ī celo ex multitudine stellax sic apparet que secundum vulgares dicitur via ad sanctum Jacobum Quorum naturam si quis velit perfectius cognoscere perlegat librum metheororum et eius comentatores

mineralium diuersarum
Ars q̄z mineraū doctrix extat variarum

Rerū mixtarun que dote carent animarū

Ista dant vallum/sal/sulphur/petra/metallū/
aristoteles esse
Noster scriba parū cuius fecit fore clarum

¶Hic docet q noster scriba Aristo: etiā determinat de mineralib⁹ que sūt q̄dā mixta ex elemētis ⁊ inaīata Et sunt in q̄druplici diffe rētia vt sunt sal/sulphur/lapis/metallū et dicūt mineralia a mie ra que est q̄dā materia terre de qua ista mineralia fluūt

tribuēs doctrinas phisice
Librorū sextus dans dogmata phisica textus
manifestās illis forme essentiā abūdāter
Declarans anime naturā ponit opime
diffinitio illi⁹ materie forma
Terminus est factus anime bene corporis actus
s. rei
Primus viuentis ac instrumēta tenentis
fouemur vtimur
Nos quo nutrimur motu sensuq; potimur
triplici letat vetera
Hec specie trina gaudet per dicta vetrina
s. pōna nutritiua/illa pōna regitur
Nutrit ⁊ armatur sensu ratione iuuatur
s. nutritiua sensitiua
Plantis primo datur pecudiq; sequens sociatur
s. rōnalis inspiciat
Tertia debetur homini qui cuncta tuetur
s. libro de aia oīa
Isti coniuncta dic esse volumina cuncta
cognita aiaꝝ
Ex quib⁹ est nota viuentis passio tota

¶Hic dicit q sext⁹ i ordine libroꝝ naturalꝭ phie ē liber de aī a q̄ tra ctādo de aīa declarat p̄mo ei⁹ naturā diffinitiue dicēs q aīa ē p̄nci piū quo viuim⁹ sētim⁹ mouemur scd̄z locū ⁊ itelligim⁹ Ex quo eli ciūtur grad⁹ vite q̄ sūt vegetatiuū sēsitiuū motiuū scd̄z locū ⁊ itel lectiuū Cui⁹ sūt tres spēs scd̄z sētētias ātiquoꝝ doctoꝝ quaꝝ p̄ma ē aīa vegetatiua/scd̄a sēsitiua/tertia ē itellectiua/p̄ma puenit plātis scd̄a puenit bestiis/tertia hoib⁹ tm̄/p quā q̄dāmō sibi possibilꝭ ē oīz rerū cognitio naturalꝭ Tūc ibi Isti ↄiūcta dicit q oēs libri iqb⁹ de teriat de passionib⁹ aialis siue toti⁹ aialis siue aīe siue corpis sūt isti libro ↄiūgēdi vt sūt libri de sēsu ⁊ sensato de memoria ⁊ remini scētia ⁊ ceteroꝝ libroꝝ quos philosophi parua naturalia appellāt

Aristotelis

accepit

Entis sūt grati libri post hec animati

Cui plantis nomen animalis donat et omen

ꝯsummatā talis scia / terminū

Et sic completam sortitur phisica metham

ill.ꝰ gētis splendida

Noster aristoteles grecorū fulgida proles

nisi philosophia cognita

Hic ni vixisset phisis male nota fuisset

¶ Hic dicit autor ꝙ post determinationē librorum prius recitatorum seqꝫ liber de vegetabilibꝰ ⁊ plātis ⁊ aīalibꝰ in qbꝰ naturas diuersarum arborum ⁊ multorum aīaliū satis mirabiles (vt posset patere intuētibꝰ pulchre describit noster Aristoteles qui ortū sue natiuitatis habuit a grecis In quo autor ꝯmēdare intendit Aristotelē in sua sapiētia q̄ ex eo ꝙ a sapiētibꝰ natus est oīno sapiens dicitꝫ q̄ didicit ab illis mores ⁊ prudētū ꝯsilia Et ꝓpterea si Aristoteles nō vixisset naturalis phīe notitia a nullo eēt ꝑfecte tradita sicut ab ipso nobis docta ē In quo ꝯcluditꝫ eū fuisse oīm philosophorum sapientissimū

methaphisica supme

Ars diuina satis summe comes est bonitatis

tribuit

Entis naturam que dat cognoscere puram

scia / inq̄rit dina

Ista theoria vestigat culmina diia

s. rebꝰ / est cognitio

Cui de diuinis extat speculatio finis

secretario aristotelē

Ars pro summista nostrū scribam tenet ista

sciam pulcris splēdere / libris

Ipsā qui bellis fecit clarere libellis

libris / mathematica scia / latens

In quibus est multa mathesis doctrina sepulta

s. mathematica cognoscitꝫ / inuenitur

Que velut scitur imperfecte reperitur

quare / priuata

Ad nos translata libris cur est viduata

aristotel' celsitudinē sciuit ꝟtutis
Nostri doctoris culmen qui nouit honoris
Hic dicit autor nr̄ q scia diu̇a vl' metaphisical'(q̄ ē sūma īter ceťas scias) tractat de ente inq̄tū ens. ⁊ de ei⁹ ꝓpetatib⁹. q̄ sūt vnū verū. bonū ⁊c. Et ēt loq̇t de reb⁹ diuis. s. de p̄ma cā vniuersalissima. q̄ est de⁹ et ēt de ipis itelligētiis. ad q̄s se hz oclus nr̄e itelligētie (vtōr se cūdo metaphice) sicut oclus noctue ad lucē solis. In qb⁹ libris ēt de reb⁹ mathematicalib⁹ tractat. ꝓcipue i octauo q̄ mathematica lis scia ipfecte nobis ē tradita. ex eo q libri aristotel' tractantes de illis reb⁹ ad nos nō deuenerūt vl' saltē ipfecte vt pz i illoꝝ librorū
solū qualitate scire q̄titatē (ꝓcessib⁹
Ista docet tātum sine quali cognoscere quantū
siderū ornata
Terre mensura stellarum pulchra figura
Regula formandi modulos · ratio numerandi
intrinsecas
Hinc dant internas partes seu dona quaternas
Hic autor noster manifestat de qb⁹ mathematical' scia docet. di- cēsq illa ars solūmō docet naturā quātitatis scđz q sepata ē a q̄li tatib⁹ sēsibilib⁹. Nā geometria docet artē mēsurādi terrā Astro- nomia ꝟo docet naturā astroꝝ Musica vero docet modulatōēz i cā tu quēadmodū arismetica rōnē numerādi. Et tātū de sciētiis spe culatiuis Aristotelis. Sequit̄ nūc de practicis scientiis Aristote- lis iuxta diuisionem prius premissam.
practica etiam
Actiuam praxis vehit actiuam simul axis
factiua operādi cū manu sciētias
Prima suas partes manuales continet artes
artibus excelsa declarat scientia
De quib⁹ eximia nil tractat philosophia
. s. vsum cognoscūtur
Usu fungitur: per quem plus arte sciuntur
Hic ꝑūr autor pōit diuisionē practicaꝝ sciaꝝ ipi⁹ Ari. Cui⁹ rō ordi nis ē q ꝑfectiora sūt priora: sed specl'atia scia ē ꝑfectior q̄ practica ergo pri⁹ de illa ⁊ ei⁹ mēbris de clarauit Dīdit autē praxim i practi- cā actiuā ⁊ factiuā Actiua ē de reb⁹ agibilib⁹ ⁊ tlib⁹ opatōibus in qb⁹ ꝓpe nō relinquit̄ aliqua res opata. Sed factiua est de rebus fa

ctibilibus. q̃ sūt res ad extra facte. cuius partes sunt artes manu-
ales ꝛ ↄphēdūr in hoc ṽsu. Lana/nem⁹/miles nauigatio/rus medi
cina ꝛc. de qq⁹ ptib⁹ phia nichil tractat. eo ꝙ taliū noticia potius
hēr ꝑ vsuȝ ꝙ̃ ꝑ artē: nā eo ꝙ sunt ꝑ ↄsuetudieȝ facillime. scia ꝑ tra-
ditio non est necessaria. eo ꝙ ars scd̄m phm̄ est circa difficillima
sc; actiua moralis phia acq̄rere
Altera cognoscit quicquid mos prēdere possit
vocata
Quare moralis est dicta scientia talis

Nam vel perfecte docet vllum viuere recte
triplex valuerit ↄgnita
Esse tripertita tibi que poterit fore scita
disponitur familia regitur
Vel dispēsatur per eam domus et moderatur
cōem pplm
Aut inter ciues proprios per eam bene viues
ethicoꝝ yconomicā politiā
Ethis habet primam domus altera sed polis imā
ꝑdicta cōpilata
Omnia prefata libris sunt condecorata
aristotel' īspiētis instructoris laudati
Nostri cordati monitoris in arte probati
¶ Hic dicit autor ꝙ altera ps ipius practice scie. s. actiua tractat de
regimine ꝛ ṽtutib⁹ moralib⁹ hoiȝ. ideo dicta est moralis philoso-
phia Ista autē moralis phia diuidir in tres ptes. s. in ethicā/yco
nomicā/ꝛ politicā. Vñ ethica docet de regimie vni⁹ hois scd̄m se.
ꝛ iō illi⁹ subiectū ponir hō felicitabil'. Sed yconomica docet de di
spēsatione seu gubernatōe domus et familie Politica ṽo docet de
gubernatione multitudinis seu ciuitatis. iō d̄r a polis qd̄ ē plura
litas. et ycos sciētia. quasi sciētia tractans de regimine pluriū.
cognoscitur inuenitur
Per talem scitur quo felix quis re petitur
dicere modica diligere
De quo tractare nunc pauca videbor amare
sciūtur cupere
Entis cuncta bonum noscuntur gliscere donum

scientiis vtitur
In disciplinis fruitur cũ nomine finis
finis inuestigatur habeatur
Qui si queratur vt propter se teneatur
alicui⁹ alteri⁹
Et non vllius ob causam finis alius
vltimus beat⁹ esse
Ipse supremus erit quo felix quis fore querit
nouissima exñs felicitas
Ultima mortalis ens prosperitas animalis
·s.carnis beatitudinẽ
Esse voluptatẽ predictam felicitatem
phi retulerũt veraciter
Quidam dixere quod falsum dicito vere
ꝑ qꝫ nichil
Nanqꝫ voluptatis nil humane probitatis
hõ plane aialiũ brutoꝝ
Uir sapit expresse sed et hoc pecudũ dicit esse

Dictus vero status homini manet appropriatus
Hic dicit ꝙ ꝑ phiaꝫ mortalis hõ efficit beat⁹: de quo autor in pñti libello parũ intẽdit tractare. Docet eñ ethica ꝙ oia bonũ appetũt Et hoc ꝓbat inductiue in disciplinis ⁊ scientiis. q̃ sũt gratia ãcuius finis. sed finis et bonũ coincidũt Et ẽ duplex fin. s.l. finis ꝓpter se nõ in aliũ ordinat⁹ vt felicitas Et alius ẽ finis in aliũ ordinat⁹: sicut sedere ad quietẽ aialis ⁊ quies aialis ad fortificationẽ viriũ naturaliũ ⁊ ꝑ illũ finẽ null⁹ pt fieri beatus. ꝭ ꝑ pmũ finẽ (q̃ nõ ẽ alterius gr̃a) hõ reddit felix et iõ ille ẽ vltim⁹ finis. Tũc ibi (Ultia mortalis) recitat q̃rũdã opionẽ q̃ dixerũt vltimã hois felicitatẽ ⁊ sũmũ bonũ esse voluptatẽ corpalẽ Sꝫ hoc/reꝓbat dicẽs: ꝙ felicitas ẽ solũ bonũ ꝯueniẽs creature itellectuali. ꝭ voluptas corpalis ꝯueniẽs ẽ hõib⁹ ⁊ brutis. ergo illa nõ põt eẽ sũmũ bonũ Et hec ꝓptea non noiat scdꝫ vitatẽ aliqd bonũ hois. ꝭ poti⁹ vitiũ tollẽs virtutẽ

nitor
Nec dicetur honor quod sic ostẽdere conor
honorãs /honorata/ hꝫ
Plus decorãs floris decorata gestat honoris

Sed bona sūma dato cuicūq; beatificato
fore felicitatē
Propter virtutem hanc dicimus esse salutem
vltimi
Quod sūmi doni nō coueniet rationi
fore assero
Nō tamen esse statū virtutem dico beatum
nichil qz malū habere felicitatis
Nil quoniam triste cōprehendere vult status iste
dicitur ↄtutis
Tristis sepe status fertur nostre probitatis

¶ Hic dicit autor qz sūmū bonū nō ↄsistit in honoribꝰ Cuiꝰ pͥma est illa rō: qz felicitas dz eē in illo cuiꝰ ē tāq; accñs i subiecto. sed honor nō ē in honorato: ꝟ in honorāte: ergo sūmū bonū nō cō sistit in honoribꝰ. Scd̃a rō quā ponit ibi (Propꝯ ↄtutē) est ista: qz sūm uz bonū ex quo ē vltimꝰ finis qrit̄ ꝑpter se: sed honor nō ē ꝑpꝯ se im mo scd̃z boetiū est gr̄a ↄtutis. ergo nō ē sūmū bonū Tertiā rōnē poit ibi (Nō tñ statū) qz status felicitatis dz esse sine tristicia. ex q̄ felicitas ē status oīū bonoꝝ aggregatōe ꝑfectꝰ. sed cū honoribus sunt mixte multe tristitie. ergo in illo non ↄsistit hoīs felicitas. qd̃ ad longum declarat Boetius in tertio de consolatione.

vltimi ↄstat denarii
Nec finis sūmi formam dat gratia nummi
accessus multotiens
Ipsius aduentus quia sepius est violentus
violētia supreme domo
Uisq; caret sede summe bonitatis in ede

¶ Hic autor ꝓbat felicitatē nō ↄsistere in diuitiis. cuiꝰ talem assignat rōnē: qz nullꝰ pōt violēter fieri beatus. ꝟ aliquis pōt fieri diues violēter. Etiā sūmū bonū ē quo quis adepto nichil vlterius desiderare queat sed appetitꝰ hñdi diuitias in infinitū crescit Etiam adepta btitudo amitti nō pōt. sed diuitie possūt finalit̄ amitti.

summū bonū illius phi
Rerum summa dea nec erit platonis idea
esse oīum rerum
Que fore cunctorum ratio queat vna bonorum

cognosci non valet

Nam ratio scire nequit aut plene reperiri

¶Hic reprobat opinionē platonis dicēs qꝫ summū bonū nō potest esse ydea boni cōis oibus bonis. sicut plato posuit. qꝛ oīm bonorū tanta est diuersitas qꝫ vnū cōe habere nō pñt quā opinionē Aristo. multipliciter reprobat primo ethicorum

supreme btitudinis

Actio virtutis summe dat dona salutis

Perfecta vita si manserit ipsa petita

tps vnale / vna / tribuit / auis

Uer veluti mūdo non vnica donat yrundo

manifeste / valeat / beatificare

Sic neqꝫ te clare poterit breuis hora beare

/ dicatur / / duplicatur

Si bene scindatur virtus merito geminatur

¶Hic dicit qꝫ actiones virtutū sūt cā salutis, si pseuerauerint tales virtutē operādo vsqꝫ ad finē vite hois Nā vnius virtutis actus nō facit hoiez virtuosum sicut postqꝫ vnica cōparuerit yrūdo nōdū est signū verū tpis vernalis et sic breue tēpus virtuose operādi non facit virtuosum. sed virtutes augmētāɫ p cōtinuā virtutū opatione.

Est quia moralis virtus vel spiritualis

/ studio talis virtus

Sub pirgo moris prudētia culmen honoris

pollitia felicitate

Obseruat late ciuili prosperitate

superbientē

Summe prudentē quapropter dico tumētē

sapiētie

In regno mentis habitus regnat sapientis

speculatiua felicitate diuā

Contemplatiua cur prosperitate qꝫ diua

beat⁹ dicitɫ principatur

Felix narratur sapientia cui dominatur

beat⁹ illa scia

Est felix socia cui constat philosophia

phia lucide
Que nos preclare nouit diis assimilare

Artibus ornatū dic esse deo simulatum
cgnosci
Hec se tota quia cerni dat philosophia

Hoc opus ergo pie speculari est philosophie
¶Hic dicit autor noster q̄ prudentia est virt⁹ moralis et inter oēs illas tenet culmē honoris hoc est q̄ omniū moraliū virtutū princi palissima et conseruat prudētē in summa felicitate. Etiā ipsa sapi entia gubernās regnū aīe facit hominē felicē secundū vitā cōtēpla tiuā in qua dn̄iū obtinet habitus sapīe cui⁹ socia fert eē ip̄a phia q̄ facit hoīem deo assimilari vt inquit seneca ad luciliū dicēs hoc m̄ phia promittit vt me parem deo faciat:
beatus ornatus
Felix iste status vult esse bonis decoratus
operatrix
Quorū fortūa dominatrix permanet vna
beatitudo desiderat
Ciuilis vere bona plurima querit habere
facta aperta
Uirtutū gesta per que fiunt manifesta
nisi pecuniosus / hilaris / abscōdit / magnanim⁹
Ni sit nūmosus largus latet ac animosus
/ summus intellectus /
Non erit absq̄ bonis status excellens rationis

Per se natura studii nescit sua iura
/ cibo sanitate / indiget / vestitu
Corpore cū victu sano sed eget vel amictu
magis /
Sed plus sub primo laudet q̄ sub lare diuo
/ perit
Turbine multorū marcescit namq̄ bonorum
/ principibus
Terre siue maris dominis si non simularis

.s. vite tue felix

Nō minus inde status poterit tuus esse beatus

suplemētū / .s. aristote. / .i. doctrina

Hoc cōplementū nostri scribe documentum

specialiter / adeptū / dicit s. aristotele / cōplemētū

Precipue nactum fertur ab eo ꝙ peractū

¶ Hic dī ꝙ status felicitatis vult eē decorat⁹ talib⁹ bonis q̄ cadūt sub dn̄io ipi⁹ fortune Et p̄cipue stat⁹ felicitatis ciuilis reqrit talia bona p quoꝝ bonoꝝ dispēsationē debitā act⁹ ꝟtutū maifestāt qꝛ si nō hꝫ nūmos nō pōt hēre vsū ꝟtutis magnificētie nec stat⁹ hōis i cōtēplādo ⁊ gubernādo pōt eē pfect⁹ sn̄ istis boīs q̄ respiciūt hoēꝫ vt ē cib⁹ ad sanitatē corpis neci⁹ ⁊ ēt vestes quoꝝ primūtn̄ ē magis ne cessariū p quorū bonoꝝ amissionē honoꝛ hōis marcessit qꝛ nō ē silitudinē gerēs cū pricipib⁹ domināib⁹ sup mare ⁊ terrā prouīcias et dominia pōt tn̄ esse absqꝫ illis status virtutum aie secundū quā qs contēplatur deū. In quo ē totius phie finale ꝯplemētum

cōposuerat / secreta / s. aristoteles /

Scripserat occulta tamē ipse volumina multa

secretis scientiis / .s. volumina /

Artibus occultis fuerant que prestita multis

scia alchimistica / .i. ars diuinatoria

Sūt velut alchimia medicina scientia diua

s. scie diuinādi /

Diuinatores cuius sapiūt bene mores

scie astronomice / fecit / libros / .s. librorū

Artibus astrorū dedit atqꝫ volumina quorū

lectura / nō ostendit / inuenitur

Copia subtrahitur nobis quia nō reperitur

¶ Hic dī ꝙ Arist. scripsit mltos libros ⁊ tractat⁹ q̄ non venerūt ad nrām noticiā ꝑ trāslatores libroꝝ Ari. sicut sūt quidā libri de occultis reb⁹ tractātes sicut de pstigiis ⁊ diuinatoīb⁹ de medicia de theologia seu dina scia cui⁹ imitatores ⁊ discipuli sūt bene i talib⁹ expti ⁊ etiā de astris edidit volumīa quoꝝ noticia apō latinos nō habet

/ scia / s. arist. / splendere

Fecerat ars vere simul hunc virtute nitere

firmauit / / fundamentum /

Fixit namqꝫ viam totam per philosophiam

est / inuictus / / plenus
Extat compertus omni virtute refertus
.s.aristoteles / supreme
Comparat eterne quidum vite q̃ supreme
naturalē /
Uitam nature proprie breuiter periture
fit / firmus / non formidans /
Efficitur fortis non curans vincula mortis
psiderat / diuersis
Cum videt in rebus variis nec non speciebus
regulā capere
Justicie normā talem vult prendere formam
s.formā / .s.hō
Per quam felici iustus queat omne dici
delitias estimat ineptias
Quādo voluptates videt has putat improbitates
q̃re statim / mūdus / luxuriā / sapbiam
Cur mox fit castus luxus vitet quoq; fastus
liberalis / .s.bonū / supremū
Et largus minimū negat esse bonū quoq; sūmū
certe / falsitatib⁹
Semper reuera falsis prefert quia vera
est / verax / supremus
Extat veridicus q̃ bonorū sūmus amicus
esse / sapientē / rectū /
Et fore prudentē planū satis est sapientem
.s.virtuti
Uirtus moralis est omnis cui sodalis
sapiētis / letū tale
Philosophi veri mors talis debet haberi
sapiens / / .s.phm / visitauit
Philosophus si sit quem non hec gratia visit
.i.plus q̃ dici pt / assimilatur
Plus q̃ dicatur homo monstro consimilatur
cursus / .s.monstro /
Ordo nature solet esse cui male cure

doctor / sicut / scientiis
Iste magister vti super omnes artibus vti
plene / sugare / potuit
Perfecte sciuit omnes sic vincere quiuit
apice / donātis
Culmine virtutis dantis bona cuncta salutis

¶Hic autor dt ꝙ sicut aristoteles habuit plēitudinē phisicaꝝ scia rū ac oīꝫ aliaꝝ artiū q̄s i scriptis posteris suis reliqt ita etiā habuit ꝟtutū copiā ꝑ q̄s cōparat vitā nature ad vitā eternā qꝛ vita eterna i scl'a scl'oꝝ ē duratura vita aūt nature momētanea ꝛ si ikdū ad aliqd tp̄s durat hoc tm̄ ē i multis ꝑicul'. post q̄ tādē necessario deficit qꝛ oē gn̄abile est corruptibile qd ex deteriatōe potētie ad maximū tādē corrūpit ꝓpt cuiꝰ vite meritū mors naturalis nō ē timēda qꝛ i rebꝰ mutabilibꝰ ꝛ reꝝ speciebꝰ sub vsu hoīs cadētibꝰ ē ꝯphēdēda norma iusticie ꝑ quā vnicuiqꝫ qd suū ē reddit Uir em̄ iustus voluptates tp̄ales refutat scelerata s q̄re carnis luxuriā vitat tāqꝫ inimicā Etiā largꝰ qꝛ i dispēsādo pecuniā nō credit i ea eē sūmi boni rōnē Sꝫ ꝑ rōnē discretiōis hō prudēs ꝟa bona sēp falsis pfert hec aūt prudētia ē oīꝫ moraliū ꝟtutū p̄ncipalissima dirigēs oīꝫ aliaꝝ ꝟtutū actꝰ ꝛ opatōes i suos fines debitos q̄ cuilibet phō dr̄ eē necessaria qm̄ sine prudētia phūs mōstro ꝯparat qd causat ex eo qꝛ cadit extra nature frequētē ordinatiōnē Sꝫ qꝛ arist. hāc prudētiā cū ceteris ꝟtutibꝰ habuit ergo nō mōstro sꝫ deo potiꝰ ꝯparari debuit q̄ notitiā recte viuēdi cū scriptis suis posteris tradidit pfecte ꝑ quā eternā salutem adipisci valeāt recte in spiritu ambulantes

.s.aristotelis / desideres / videre
Cuius virtutū cupias si cernere scutum
respice / documētū / petōꝝ / optimā / medelā
Conspice doctrinam scelerū sūmā medicinam
animus / sine arte / illius viri
Pectus alexandri magni sine dote meandri
s.dote / muniuit / alexandrum
Qua satis armauit ipsū que sola beauit
dotibus / .s.alexandri
Sic ꝙ bonis animus donis fuit eius opimus
scia / virtutū / s.noim
Ars simul et morū probitas sūt nomina quorū

Aristotelis
mētionē / declarādo / sua opera
Non faciā festa describendo sua gesta
nichil / diligentiā / dilexit
Nil quia curauit studium tantū sed amauit
s. aristotelis / ꝓmoto
Ipsius toto studii cur ordine moto
fulget / copia
Claret gestorū maiorum sūma suorū
dicta /
Sufficiant ista de vita eius repetita
Hic autor ꝓbat qđ supiꝰ dctm̄ ē de Aristotele scz ꝙ alios docuit pru
dētiā qꝛ docuit Alexādrū magnū tāta prudētia vt paucis ānis to
tū mūdū sibi subiiceret Ex q̊ īfert ꝙ aristotl'es fuit abūdās ī sciētiis
ꝛ ꝟtutibꝰ ac moribꝰ De cuiꝰ gestis ceťis hic autor nichil dt qꝛ pauca
(eo ꝙ studio vehemēť adhesit) fuerūt q̄ de eiꝰ vita dicta sufficiāt.
post ꝑdicta / sint / manifesta
HInc de morte sua quedā fiant tibi scita
s. aristoteles / infirmitatis / grauedine / premi
Qui dum lāguoris cepisset mole grauari
mortis / plagā / nactus / tristis
Unde fuit leti post vulnus adeptus amari
visitare / accesserūt / s. aristotelē / phi
Uisere venerūt ipsum cūcti sapientes
cognoscere / sue īfirmitatis / valde / desiderātes
Scire sui morbi causā multū cupientes
s. aristotelē / macilētia / pene
Quem nimis affectū macie pre mole doloris
tenentem / inuenerūt / s. pomi
Pomū seruantem repererūt cuius odoris
s. aristoteli / prebuit / iuuamē / sentire
Uirtus ei modicū tribuit releuamen habere
incepit / phōs / accedētes / cernere
Cepit vt hos ad se venientes ipse videre
s. phis / s. aristotele / instāter
His optata salus ab eo fuit immediate
s. phi / cito / dixerūt / verba / accepte
Talia qui subito retulerunt verbula grate

/o aristoteles /infirmatū
Uidimus o doctor postq̄ꝫ te debilitatū
noster anim⁹ / tristicia/ /turbatū
Nostrū cor fuerat mestu multo cruciatum
videmus adeptū/ .s.pene tue
Sed q̄ videmus nunc te nactū releuamen
magnū /aie nostre tribuit/ ꝯsolationē
Ingens spiritui nostro donat medicamen
.s.v̄ba / phūs / attenta /intellexit/ cito
Hec vt aristoteles vigili bibit aure repente
/retulit/ /despate
Subridens dixit vestra diffidite mente
gaudeā/ amore/ .s.tpalis
Or leter proprie nūc spe vite retinende
ꝑ q̄ / leti violētia/ rapiar /abhorrēde
Nam scio q̄ mortis vi iam capiar metuende
retemo /in manu /leuamē sentirē
Et nisi cōtento palma pomo releuarer
i.ꝑculdubio /mortis /telis /deuincerer
Semoto dubio leti iaculis superarer
gaudeo corpis /pōdere priuabor
Letificor sed ego q̄ carnis mole carebo
s.carne / destructa /.i.eterne vite /inpetrabo
Qua rupta dona vite melioris habebo
¶ Ista ē ꝯsultia i qua autor deteriat de mō mortis magistri Aristo tel' dicēs q̄ q̄dā manifestabo vobis de ei⁹ morte q̄ postq̄ꝫ arist.ice pit ifirmari cecidit in letale vulnus a quo ꝑ nullā medicinā curari potuit Qd postq̄ꝫ phi ꝛ sapiētes audierūt ad ipꝫ Aristo. accesserūt interrogātes eū de sui morbi origine ꝑ quē ipse Aristoteles valde macer fact⁹ fuerat ex nimia penalitate ipsi⁹ Ill' itaq̄ꝫ phis accedē tib⁹ Aristoteles habuit pomū in manu sua cui⁹ odor mitigauit pe nā ipsi⁹ itātū q̄ icepit illoꝝ phōꝝ ꝑñtiā ꝯsiderare quos stati visos affectuose salutauit Qui respōderūt Aristoteli dicētes se multū tri stes eē ꝑpt ei⁹ morbū (quē tñ cū viderit aliq̄lr relaxatū) gauisi sūt Quib⁹ ita dixit Ari. q̄ vim mortis euadere nō possū q̄uis pena mea ꝑ pomū i manu reseruatū est mitigata tñ pestifera mors sine dubio me apprehendet Sed hoc solamē michi superest q̄ aia mea separa

bit ab illa corruptibili carne bestialiter ɔtra spm semp pugnare. q corpore exuta melioris vite munera ⁊ donationes participabit

.s. ṗdicta / cui ñ erat symon / i. phoꝝ
Post hec vnus ei respondet sic sapientum
paratū / oi tpe / tua doctrina
Presto tuū semper fuerat nobis documentū
doce / .s. discipulos / sciam intelligamus
Instrue nos talem doctrinā q capiamus
scʒ doctrinā / mortis / non paueamus
Per quā morte tua leti vim non timeamus
ɔsolationem / nostra aia / hébit
Per quod solamē nostrū cor grande tenebit
more ɔsueto / dolebit
At qminus solito propria de morte tedebit
Hic dicit q vnᵘˢ de istis sapiētibᵘˢ ⁊ phis cui nomē erat symon dixit ad Aristo. magistrū suū ex quo doctrina tua sēp fuit nobis parata, rogo des nobis doctrinā q nō timeamᵘˢ mortē vt mens nostra non sit grauata dū violētiā mortis meditamur: q adeo grauis ⁊ amara est q nūq permittat hoiem perfecte gaudere.

statim / s phō
Noster aristoteles mox sic respōderat illi
ɔsolādo / sodales / corde / a maro
Solādo socios turbatos pectore tristi
illius / parum / leuamē sentiā / fragore
Huius adhuc modicū pomi releuabor odore
instruam / i. cū magno conatu /
Atq docebo vos magno nō absq labore
fidē habebis / in sūpma / .s. phi / sapientia
Creditis in sūma nūquid vos philosophia
multotiēs / cognita / est / qsi / diuina
Sepe michi visa que res extat fere diua
.s. aias / s. phia / .i. phoꝝ / illustrare
Mentes que nouit sapientum clarificare
dono / salubri / .s. mentes / .s. phia btificāre
Munere felici quas dicitur ipsa beare
¶ Hic Aristoteles iplet petitionē sui discipuli symonis ɔsolādo socios suos in mētis amaritudie ɔstitutos dicēs q adhuc modicū mea

reuelabitur infirmitas ex odore hui⁹ pomi. vt possim vobis hāc mani
festare doctrinā. Et ē ista ꝓphia que ē rerum diuinarū hūanarūqꝫ
cognitio solet mētes hominū illustrare ad intuēdū entis eterni ex
tra celū exn̄tis cognitionē. a quo cūctis deriuatū est esse viuere et
intelligere. his quidē clarius his aūt obscurius In cui⁹ cognitōne
hoīs sūma cōsistit felicitas. Johānis xvii. Hec ē vita eterna vt co
gnoscāt te deū verū et quē misisti iesū christū. qua cognitione adep-
ta nichil ē vlterius qd quis adipisci valeat. Cuius boni excellētis
simi natura oīm tēporaliū sitim delet faciensqꝫ cupere dissolui et
esse cū christo. quod nobis cōcedat deus in secula benedictus.

¶ Cōcludo ergo finaliter et cū veritate dico ꝙ Aristoteles ꝑ dei miām
quā ex intimo cordis affectu implorauit dicēs. O ens entiū mise-
re mei sua sācta ac ꝓciosa morte potitus: trāslatus ad eterne beati
tudinis soliū. Quis enim sane mētis de huius rei veritate ambigare
possit. cū Aristoteles hūit dei oipotētis noticiā. ꝙ etiā deū sūmoꝝ
bonorū cōmunicatorē nō diligeret. cū dicat primo libro de celo et
mūdo. ꝙ extra celū ē ens a quo cūctis deriuatū ē esse. scꝫ tā natura
le ꝙ̄ gratuitū. Qui qdē Aristoteles ita necessarius fuit ante verbi
dei incarnationē. sicut necessario collatio gratie presupponit ꝯdi-
tionē ipsius nature. qr Aristoteles legis nature maxim⁹ doctor et
ꝯpilator subtilis Ex quo pꝫ ꝙ Aristoteles fuit ꝓcursor christi in na
turalib⁹ sicut Johēs baptista fuit ꝓcursor christi ad ꝓpādum sibi
plebē ꝑfectā in gratuitis. Nec obstat Aristotelē fuisse in tēpore añ
legē grē qr dicit Augustin⁹. ꝙ āqui erāt hoies veteris legis similiter
qui ꝑ gratiā ꝑsonalē fuerūt de noua lege Et hoc est qd dicit Apl's
ad Romanos. ii. Qñ gētes legē nō hūtes naturalr agūt ea que sūt
legis. quēadmodū nr̄ Aristoteles fecit. vt pꝫ in sciētiis ab eo tra-
ditis Cōtra quē murmurātes sūt gñaliter oēs begardi ⁊ lollardi
qui vidētes festucā in alteri⁹ oculo. in ꝓpiis aūt oclis trabē mini
me cōspiciūt quib⁹ oibus silētiū ipono qr ipis ꝓpositat⁹ ⁊ condi-
tiones bñ cōsiderātib⁹ sentiēt seipsos ⁊ status eoꝝ oino reꝓbatos
vt pꝫ in Clemētina ad nostrā. de hereticis. cū cōcor. vbi statū et re
ligionem ipsorum intueri valent seipsos iudicaturi.

¶ Explicit liber de vita et morte Aristotelis.

Problemata Aristotelis per Anthonium denidel
in artibus magistrum parisius prope collegium de
coqueret cōmorantem nouiter impressa feliciter ex-
pliciunt Anno dñi millesimo. ccccc. die vo. xx. aplis.

